

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

**MLADE DRUŽINE:
POGLED SREDNJE GENERACIJE NA ŽIVLJENJE Z
IZVORNO DRUŽINO IN ŽIVLJENJE NA SVOJEM**

TADEJA HORVAT

LJUBLJANA 2011

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Tadeja Horvat

Naslov naloge: Mlade družine: pogled srednje generacije na življenje z izvorno družino in življenje na svojem

Kraj: Ljubljana

Leto: 2011

Št. strani: 99

Št. slik: 0

Št. tabel: 1

Št. prilog: 4

Mentorica: as. dr. Nina Mešl

Deskriptorji: mladi odrasli, družina, starševstvo, stari starši, izvorna družina, življenje na svojem, prispevek države itd.

Povzetek: Naloga prikazuje pogled mladih družin na življenje pri izvorni družini in pogled mladih družin na življenje na svojem. V teoretičnem delu opišem mlade odrasle in njihove značilnosti, družino in spremembe, ki se dogajajo v njej, starševstvo ter dejavnike »za« in »proti« starševstvu, opišem vlogo ter pomen starih staršev ter trenutni položaj mladih na trgu dela in naredim pregled nad obstoječimi ugodnostmi s strani države za mlade družine. Empirični del diplomske naloge temelji na osnovi osmih intervjujev, od tega štirih z mladimi starši iz družin, ki živijo pri izvorni družini, in na štirih intervjujih z mladimi starši iz družin, ki so se osamosvojile od izvorne družine. Pridobljeni podatki so kvalitativno obdelani in podrobneje prikazani v vsebinskih sklopih: trenutna življenjska situacija; prednosti življenja mladih družin pri izvorni družini in življena mladih družin na svojem, slabosti življenja mladih družin pri izvorni družini in življena mladih družin na svojem; odnosi med mlado in izvorno družino, starševstvo, mlade družine in država. Mlade družine, ki živijo doma, največkrat izpostavljajo kot prednost manjše finančne izdatke in to, da vedno imajo nekoga ob sebi za vastvo otrok. Mlade družine, ki živijo na svojem, izpostavljajo kot prednost neodvisnost, mir in svobodo, da počnejo, kar želijo, brez prilaganja drugim. Slabost za mlade družine na svojem so veliki finančni izdatki in pomanjkanje časa za opravljanje gospodinjskih opravil. Mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, največkrat kot slabost izpostavljajo vmešavanje izvorne družine v vzgojo otrok in njihovo življenje.

Title: Young families: middle generation views on life with original family and life on their own

Descriptors: young adults, family, parenting, grandparents, original family, life on their own, State contribution, etc.

Abstract: The diploma thesis presents the perspective of young families on their life with original family and the perspective of young families on life on their own. The theoretical part includes descriptions of young adults today and their features, descriptions of families and changes occurring inside the family, parenting and decision-making factors for parenting, I also describe the role and importance of grandparents, the current position of young people in the labor market and overview of existing benefits for young families offered by the State. The empirical part of diploma thesis is based on eight interviews – four of the interviews are made with young parents who live with their original family and four interviews are made with young parents who live on their own. The gathered data is analysed qualitatively and presented in the following sections: current life situation, advantages of young families life in their parents households and of young families living on their own, disadvantages of young families life in their parents households and of young families living on their own, relations between young families and their original families, parenting, young families and the State. Young families who live in their parents households often highlight the advantage of having lower financial expenses and that they always have someone to take care of their children. Those who live on their own often highlight the advantage of being independent, they live in peace and they have the freedom to do whatever they want without adjusting to other people. Young families who live on their own often highlight disadvantages such as higher financial expenses and the lack of time for household chores. Those who live in their parents households often highlight the disadvantage of original families interference in raising children and in their life in general.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

**MLADE DRUŽINE:
POGLED SREDNJE GENERACIJE NA ŽIVLJENJE Z
IZVORNO DRUŽINO IN ŽIVLJENJE NA SVOJEM**

Mentorica: as. dr. Nina Mešl

Tadeja Horvat

LJUBLJANA 2011

VSAKA MEDALJA IMA DVE PLATI.

PREDGOVOR

Dandanes je veliko ljudem, v primerjavi s preteklostjo, dostop do študija lažji. Študij oziroma podaljšano izobraževanje podaljšuje mladost in zadrži mlade pred prehodom v odraslost. Nekoč so bili kazalci odraslosti popolnoma jasni – zaposlitev, ustvarjanje družine, poroka. Danes pa temu ni več tako. Kot pravita Goldscheider in Goldscheider (1997), prehod v odraslost je rezultat pogajanj med starši in otroki. Mladi na nek način nihajo med mladostjo in odraslostjo, na določenem področju so lahko popolnoma »odrasli«, npr. na področju kariere, na drugem področju, npr. v osebnih odnosih, pa popolnoma nedorasli. Hočejo biti odrasli, vendar ob tem ohranjajo možnosti za vrnitev v mladost, če jim karkoli v odraslosti ne bo »ustrezalo«. Želijo ohranjati prednosti in bonitete, ki jim jih prinašata obe obdobji, in jih izkoriščati, ko je to potrebno.

Sama sem se znašla v obdobju zaključka študija in pred nekakšnim pritiskom družbe, še posebej družine, da se končno nekam usmerim, se nekje ustalim oz. po njihovem mnenju končno »postanem odrasla«. Zavedam se, da bo osamosvojitvev od moje izvorne družine težka, ampak si tega, da bi ostala doma, ne predstavljam. Do mojega šestega razreda osnovne šole smo namreč živeli pri starih starših, s tem, da sta bila še nekaj let z nami moja prababica in pradedek. Še zdaj se spomnim, da je na trenutke bilo zelo težko. Mlad par želi tako, starši oz. stari starši spet drugače. Sama sem mnenja, da mladi in stari pod skupno streho niso najboljša kombinacija, kar potrjujejo tudi raziskave, ki kažejo, da so najbolj »zdravi« intergeneracijski odnosi takrat, kadar generacije živijo ločeno (Accetto et al. 1987, v Hojnik - Zupanc 1995: 139). Zavedam se, da so določene družine prisiljene v tako obliko »sostanovanja« ali pa se jim zdi to boljše opcija glede na trenutne težke gospodarske razmere, nestabilen trg dela, visoke cene stanovanj ter visoke cene življenjskih potrebščin na splošno. Prav zaradi tega sem se odločila raziskati, kakšno je življenje mladih odraslih, natančneje mladih družin, iz njihovega vidika, torej iz vidika srednje generacije trogeneracijskih družinskih skupin oz. starejše generacije v dvogeneracijski družini.

V teoretičnem uvodu v prvem poglavju opišem značilnosti današnjih mladih odraslih, njihovo nihanje med mladostjo in odraslostjo ter razloge za podaljševanje mladosti. V drugem poglavju se usmerim na družino, ki je za človeka prvi socialni sistem, v katerem se začne poimenovati, kjer začne prepoznavati svoje potrebe in kjer se uči z njimi ravnati, jih izraziti,

jih zadovoljiti (Čačinovič Vogrinčič 1998: 134). V nadaljevanju ponudim še pregled nad značilnostmi sodobne družine in opišem družino kot delovno skupino. Tretje poglavje namenjam starševstvu in pregledu dejavnikov »za« in »proti« starševstvu iz raziskave Mladi, družina, starševstvo (Ule, Kuhar 2003). Pomemben del moje raziskave predstavljajo tudi stari starši, njihov pomen in vloga, katerim namenjam peto poglavje. V zadnjem poglavju teoretičnega uvoda se osredotočim na trenutni položaj mladih na trgu dela in naredim pregled nad obstoječimi ugodnostmi za mlade družine s strani države.

V empiričnem delu diplomske naloge predstavim kvalitativno analizo. V raziskavo so vključene mlade družine, natančneje mladi starši z otroki do starosti šestih let oz. z otroki pred vstopom v prvi razred osnovne šole. Natančneje, intervjuvala sem osem mladih staršev, od tega štiri, ki živijo s svojo novonastalo družino pri izvorni družini, in štiri, ki so se osamosvojili od izvorne družine. Raziskala sem, kakšna je trenutna življenjska situacija mladih družin, kakšne prednosti in slabosti jim po njihovem mnenju prinaša življenje pri izvorni družini ter kakšne prednosti in slabosti jim prinaša življenje na svojem. Usmerila sem se tudi na to, kakšni so odnosi med mlado družino in izvorno družino, kako se mladi danes odločajo za starševstvo, kateri dejavniki imajo ključni vpliv na odločitev imeti otroka, kakšne ugodnosti kot mlada družina prejemajo s strani države in kakšne predloge imajo za izboljšanje položaja mladih družin v Sloveniji.

Naloga je iz socialnodelovnega vidika pomembna, saj prispeva k razumevanju položaja mladih družin. Osredotoča se na odnose v družinah, ki znajo biti v večgeneracijskih družinah bolj zapleteni in zahtevnejši, ter na stanovanjsko problematiko mladih odraslih, na težave na področju zaposljivosti, h katerim je močno prispevala še vedno aktualna gospodarska kriza in je mlade sorazmerno močnejše prizadela (Lavrič et al. 2010: 108). Omenjene stvari vplivajo na socialno-ekonomski položaj mladih in jih v nekaterih primerih potiskajo na rob revščine. Zaradi tega je za mlade toliko bolj pomembna pomoč družine, bodisi na tak način, da ostanejo doma pri izvorni družini, bodisi, da se osamosvojijo s pomočjo izvorne družine. Poleg družine je ključnega pomena tudi pomoč na državni ravni, saj obstaja veliko mladih, ki nimajo zaledja družine. K temu pa spadajo tudi različne institucije, med katere spadajo tudi institucije s socialnodelovnimi storitvami, kot so npr. centri za socialno delo. Pomembno je, da država poskrbi za mlade na splošno in za mlade družine, saj so oni dejansko naša prihodnost in ravno zaradi tega jim je potrebno zagotoviti boljše pogoje bivanja v naši državi.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici as. dr. Nini Mešl za vodenje v pravo smer in za vse nasvete. Brez njene pomoči diplomska naloga ne bi imela takšne končne podobe, kot jo ima sedaj.

Zahvala prav tako velja vsem mladim staršem, ki so si bili pripravljeni vzeti čas za sodelovanje v moji raziskavi.

Iskrena hvala mojim najbližjim, ki so me podpirali na tej poti, me na vse možne načine bodrili in mi pomagali pri pisanju naloge.

KAZALO

PREDGOVOR.....	3
KAZALO.....	6
SEZNAM TABEL.....	7
1 TEORETIČNI UVOD.....	8
1.1 Mladi odrasli.....	8
1.1.1 Značilnosti mladih odraslih.....	8
1.1.2 Prehodi v odraslost.....	10
1.1.3 Podaljševanje mladosti in vse večje zabrisovanje prehodov iz mladosti v odraslost.....	12
1.2 Družina.....	14
1.2.1 Družina danes.....	19
1.2.1.1 Trogeneracijska družina.....	21
1.2.2 Družina kot delovna skupina.....	25
1.2.2.1 Družinske meje in pravila.....	27
1.2.2.2 Vloge v družini.....	29
1.2.2.3 Potrebe v družini – avtonomija in povezanost.....	30
1.2.2.4 Sposobnost za pogajanje, sposobnost za ljubezen, sposobnost za konflikt.....	31
1.2.2.5 Pravica do resničnosti in temeljni občutek lastne vrednosti.....	34
1.2.2.6 Komunikacija v družini.....	35
1.2.2.7 Motnje v komunikaciji.....	36
1.3 Starševstvo.....	38
1.3.1 Dejavniki odločanja »za« starševstvo in »proti« starševstvu.....	40
1.4 Stari starši.....	44
1.4.1 Pomen in vloga starih staršev.....	44
1.5 Država in mlade družine.....	47
1.5.1 Mladi in trg dela.....	47
1.5.2 Problem zaposljivosti in s tem osamosvojitve od izvirne družine.....	49
1.5.2.1 Mladi in nezaposlenost.....	49
1.5.2.2 Mladi in stanovanjska problematika.....	51
1.5.3 Prispevek družinskih politik k izboljšanju položaja družin v Sloveniji.....	52
2 PROBLEM.....	55
3 METODOLOGIJA.....	56
3.1 Vrsta raziskave.....	56
3.2 Merski instrument in vir podatkov.....	56
3.3 Populacija in vzorčenje.....	56
3.4 Spremenljivke.....	56
3.5 Zbiranje podatkov.....	57
3.6 Obdelava in analiza podatkov.....	57

3.6.1	Izbor relevantnih delov in kodiranje izjav	57
3.6.2	Urejanje izjav po kodah in združevanje po kategorijah	59
3.6.3	Definiranje pojmov	62
4	REZULTATI	63
4.1	Poskusna teorija	63
5	RAZPRAVA	83
6	SKLEPI	89
7	PREDLOGI	92
8	LITERATURA	95
9	POVZETEK	98
10	PRILOGE	100

SEZNAM TABEL

Tabela 3.1: PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA ZA SKUPINO B (BA Doris) – mlade družine, ki so se osamosvojile	57
--	----

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Mladi odrasli

1.1.1 Značilnosti mladih odraslih

Moji spomini na otroštvo na čas v vrtcu in v osnovnošolskih klopeh prinašajo misli na to, kako smo se s sošolci in sošolkami pogosto pogovarjali, kako komaj čakamo, da bomo postali odrasli, da bomo tudi mi dobili »besedo, ki bo nekaj veljala«, ker nas sedaj tako ali tako noben ne posluša in nas ne vzame resno. Z velikim spoštovanjem smo gledali na odrasle in čakali dan, ko bomo tudi mi postali »veliki«. Sedaj, ko smo postavljeni pred to možnost, se ironično temu izogibamo. Hkrati si želimo postati »odrasli« in ostati »otroci brez obveznosti«. Tako ostajamo nekje na sredini med odraslostjo in mladostjo.

Kot pravi Ule (2008: 238, 241), veliko mladih iz zdajšnje kohorte ne bo nikoli odraslo po konvencionalnih standardih, ampak bodo lahko dolgo ali celo za vedno ostali v nekakšnem polodraslem obdobju, npr. v nejasnem ekonomskem statusu prožne podzaposlitve ali v nejasnem partnerskem razmerju brez obveznosti ter odgovornosti ali v oskrbi izvorne družine. Lahko so zelo uspešni na nekem področju in popolnoma nedorasli na drugem, npr. v intimnih razmerjih. Mladi odrasli so tisti, ki po vseh tradicionalnih merilih (starost, izobrazba) ne sodijo več v kategorijo mladih, vendar še niso dosegli socialnega statusa odraslih v tradicionalnem pomenu, kar pomeni, da še niso ekonomsko samostojni ali nimajo redne zaposlitve, nimajo lastne družine ali živijo v izvornih družinah. Izraz mladi odrasli je zamenjal izraz »postadolescenca«, ki je označeval podaljševanje odraslosti v pozna dvajseta leta življenja posameznika.

Walther in Schlathof (v Ule, Kuhar 2003: 41) pravita, da so pri mladih odraslih pogosti reverzibilni prehodi:

- zapustijo dom staršev in se vrnejo čez nekaj mesecev,
- zapustijo šolo in se spet vključijo vanjo čez nekaj časa,
- najdejo si delo, ki ga lahko vsak hip izgubijo,
- živijo v negotovi partnerski zvezi, za katero ne vedo, kako dolgo bo trajala,

- spreminjajo poklicne aspiracije zaradi svojih osebnih preferenc ali zaradi razmer na trgu dela,
- razvijajo »zbrkljane« življenjske stile, kjer lovijo ravnotežje med prilagajanjem in potrebo po »štrleti ven«.

Ko mladi odrasli sprejemajo svoje biografske odločitve na vseh teh področjih, se stalno premikajo med odraslostjo in mladostjo. Walther in Schlathof (v *ibid.*) razlikujeta tri tipe načinov življenja mladih:

- *deljena življenja*: osebe, ki doživljajo nekatere vidike mladosti in druge aspekte odraslosti hkrati; npr. se poklicno in karierno angažirajo in živijo zelo odgovorno in naporno poklicno življenje ter obenem eksperimentirajo z zasebnim življenjem; so dejavni v mladostniških subkulturah, imajo povsem infantilna intimna razmerja ali živijo nekakšno podaljšano otroštvo v izvornih družinah;
- *neodločena življenja*: osebe, ki se ne zaznavajo niti kot mlade niti kot odrasle, ker v svojem prehodnem statusu ne vidijo jasnih in oprijemljivih ciljev prehoda v odraslost; ker jim poklicne kvalifikacije ne zagotavljajo (stabilne) zaposlitve, ker nimajo stabilne partnerske zveze, ker živijo s partnerjem »skupaj in narazen«, in zato imajo občutek, da ne živijo »nikjer«;
- *nihajoča življenja*: osebe, ki zavestno nihajo med obema biografskima obdobjema: to so tisti, ki želijo ohraniti privilegije obeh statusov ali pa se izogniti negativnim vidikom enega in drugega statusa, npr. odrasli, ki so navezani na svojo mladinsko subkulturo, ki ponoči med tednom ali ob vikendih plešejo na »rejevih«, in oni, ki skušajo ustvariti alternativne poteke prehodov, tako da ustvarjajo svoje poklicne kariere v kontekstu mladinskih subkultur ali sive ekonomije.

»Sodobna življenja mladih odraslih torej zaznamujejo negotovosti, frustracije, lomi, vrnitve in nihanja. Zdi se, da so se problemi klasične adolescence, ki je sedaj dokaj varna faza podaljšanega izobraževanja, prestavili za deset let. Obenem pa življenjske orientacije in življenjske načrte mladih lahko primerjamo s pogledom metulja, ki leta od cveta do cveta in nima nikoli stalnega mesta za pristanek« (op. cit.: 42).

1.1.2 Prehodi v odraslost

Postati odrasel je nekoč bilo lažje. Odrasel si postal z zaključkom šolanja, prvo zaposlitvijo, poroko. Danes končanje šolanja še ne pomeni, da spadaš v skupino »odraslih«, tudi prva zaposlitev ti tega statusa ne zagotovi, še manj pa odraslost določa določena starost. Ni nekega univerzalnega recepta za »postati odrasel«. Prehodi v odraslost se razlikujejo od posameznika do posameznika, za nekatere so lažji, za druge težavnejši.

Še pred desetletji je življenjski potek sledil napovedljivemu in splošno sprejetemu linearnemu vzorcu odraščanja: obdobje šolanja je ustrezalo mladosti, obdobje dela odraslosti, obdobje umika s trga dela pa starosti in upokojitvi. Danes mladi pridobijo status odraslosti šele na podlagi obsežnih pogajanj s temeljnimi institucijami in ne na podlagi vnaprej določenih norm in kazalcev odraslosti kot npr.: končanje šolanja, zaposlitev, ekonomska osamosvojitvev od staršev, poroka, ustvarjanje družine. Od osemdesetih let naprej se je ta shema začela rušiti in danes ti kazalci niso več tako nazorni. S podaljševanjem študija se podaljšuje bivanje pri starših, podaljšuje se obdobje mladosti in s tem se prehodi med mladostjo in odraslostjo zabrisujejo ter postajajo čedalje bolj nejasni, pluralistični. Zaradi problemov na področju zaposlovanja in ekonomskega osamosvajanja postajajo prehodi še toliko bolj tvegani in negotovi. Za vstop v odraslost ostajata pomembni oviri (poleg subjektivnih pogojev kot npr., da mladi postanejo odrasli, ko se počutijo odrasle) ekonomska odvisnost in odvisnost od staršev (Ule 2008: 236, 237).

Prehodi mladih v odraslost imajo v vsaki državi svoje značilnosti in tudi znotraj posamezne države se različne skupine mladih med seboj precej razlikujejo glede tipičnih mejnikov prehajanja v odraslost. Podobnosti med posameznimi državami izhajajo iz podobnih zgodovinskih sprememb v zahodni Evropi in Severni Ameriki, kot so npr. ekspanzija srednjega in visokega izobraževanja, naraščanje enakopravnosti žensk. Podobnosti se kažejo tudi v naraščanju deleža pogodbenih del in del s skrajšanim delovnim časom, naraščanju deleža mladih, ki hkrati delajo in študirajo, poznejše poroke in starševstvo, manjšanje števila rojstev.

Pogoj za vzpostavitev lastnega gospodinjstva in družine v vseh evropskih državah je ekonomska neodvisnost. Mladi odrasli so na delovnem mestu v nižjih dohodkovnih razredih,

posledično so potem tudi odvisni od javnega sistema podpor in od staršev (Ule, Kuhar 2003: 73).

Mladi med 18. in 35. letom starosti so v vseh evropskih državah v obdobju različnih prehodov v odraslost. Pred 18. letom je slika za večino mladih enaka – živijo v izvorni družini, redno obiskujejo šolo, niso zaposleni, niso poročeni, nimajo otrok in ne živijo skupaj s partnerjem. Po 35. letu pa je slika spet univerzalna – le malo odraslih se še šola in le malo jih živi v gospodinjstvu staršev, večina dela za polni delovni čas, živijo v svojem gospodinjstvu, skupaj s partnerjem in po navadi z vsaj enim otrokom.

Med 18. in 35. letom pa je slika precej različna med posameznimi državami, tudi med posameznimi skupinami prebivalcev znotraj določene države se vzorci prehodov razlikujejo glede na regionalne, razredne ali rasne razlike (ibid.).

Kar se tiče odhoda oziroma osamosvojitve od izvorne družine, kot enega izmed kazalcev odraslosti, v raziskavi Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 283) na podlagi raziskave ekonomsko najbolj razvitih družb (Mulder 2009 v ibid.) ugotavljajo, da obstajajo največje razlike med družbami na liniji sever–jug. Najhitreje dom svojih staršev zapustijo mladi v Severni Evropi, kjer prednjačijo mladi iz Norveške, Švedske, Finske in Danske, in v Severni Ameriki, najkasneje pa odidejo mladi iz Južne Evrope (Italija, Španija). Slovenija sodi med tiste evropske države, ki ima najvišji odstotek mladih, starih med 18 in 34, ki še živijo s starši. Mandič (v op. cit.: 283, 284) po pridobljenih podatkih iz leta 2003 meni, da v tej starosti skupini doma živi 48 odstotkov mladih, Vertot (v ibid.) pa na podlagi podatkov iz leta 2004 meni, da doma pri izvorni družini v tej starostni skupini živi 57 odstotkov mladih.

Razlike med državami so lahko posledica različnih dejavnikov:

- religija (na jugu vpliv katoliške vere, na severu vpliv evangeličanske);
- stanovanjski trg (če so cene stanovanj in najemnin visoke, pomeni, da mladi dlje časa ostanejo pri starših);
- nizke plače, visoka brezposelnost, negotovost zaposlitve;
- izobraževalni sistem (izobraževanje se podaljšuje in s tem se ekonomska odvisnost od staršev tudi podaljša);
- ideologije in stereotipne predstave (ljudem dajejo smernice, kakšno je normalno, dostojno in spoštovanja vredno življenje, in ena izmed najpomembnejših ideoloških institucij je družina);

- individualizem (sodobne družbe, tudi družino, lahko označimo kot »zamišljene skupnosti«, ker ne temeljijo na nekih institucionaliziranih pravilih, temveč na močni emocionalni želji, da bi pripadal skupnosti; zamišljene skupnosti obstajajo toliko časa, kolikor dolgo člani verjamejo vanje in so jim vdani);
- državna blaginja (vpliva na zaporedje in hitrost prehodov z javnimi ukrepi) (Ule, Kuhar 2003: 74–76).

Prehodi nekaterih skupin v odraslost so lahki, prehodi drugih naporni. Eden od »receptov« za lažji prehod v odraslost je pridnost v srednji šoli, univerzitetna diploma, nevpletenost v nezakonita dejanja, rojevanje šele v poznih dvajsetih letih, partnerska zveza z nekom, ki ima vsaj enako stopnjo izobrazbe. Za tiste, ki ne gredo na univerzo, je »recept« za lažji prehod v odraslost nekoliko drugačen – uspešno končana srednja šola, najdenje obetavne službe, pridobitev različnih delovnih veščin, razvijanje široke mreže službenih stikov, izogibanje stikov s sodišči, sredi dvajsetih let poroka s partnerjem, ki ima dobro službo, pred poroko nič otrok. Vendar v vsaki državi najdemo skupine, ki imajo manj ugodne poti v odraslost, npr. ljudje s težavami na področju fizičnega in mentalnega zdravja, revnejši, ki so po navadi pripadniki nebelih ras ali etničnih skupin, zlasti če imajo imigrantski status (op. cit.: 74).

Lahko vidimo, da se prehodi med mladimi v odraslost razlikujejo od posameznika do posameznika. Vsak išče sebi svoj najbolj ugoden način, glede na določene okoliščine, ki ga v določenem trenutku obdajajo.

1.1.3 Podaljševanje mladosti in vse večje zabrisovanje prehodov iz mladosti v odraslost

V današnjem času je veliko stvari drugačnih, kot so bile nekoč v času, ko so naši starši bili v naših letih. Življenje je bilo na nek način uokvirjeno, zarisano. Vedeli so, kam gredo, kaj je njihov cilj, kaj bodo počeli v svojem življenju. Sprejemanje odločitev, kot so imeti otroka, se spustiti v resno razmerje, se poročiti itd., je bilo na nek način samoumevno pri določeni starosti ali ob zaposlitvi, končanju šolanja. Danes se stvari odvijajo drugače. Končanje šolanja, zaposlitev itd. ne zahtevajo nekih samoumevnih odločitev, ampak se vsak posameznik sam zase odloča o teh stvareh in si sam na svoj, njemu najboljši način utira pot v življenje. Vse to vpliva in spreminja tudi življenjski potek družin.

Med mladimi torej narašča potreba po individualno predelanih odločitvah. V prejšnjih generacijah so se rojstvo, družina, zakonski partner, poklic in politični položaj oblikovali v skladu z družbenim položajem posameznikov, danes se življenjski načrti in položaji vse bolj razkrajajo. Pri tem prihaja do individualizacije življenjskih potekov posameznikov in s tem povezano tudi do individualizacije družinskih potekov. S pojmom individualizacije je mišljena celota družbenih procesov in izkušenj, za katere je značilno po eni strani raztapljanje vnaprej predpisanih in standardiziranih življenjskih oblik, kot so razredna pripadnost, spolne vloge, jedrna družina, itd. Po drugi strani to pomeni razpad urejenih normalnih biografij, življenjskih vodil in okvirov življenjskih orientacij. V tradicionalnih družbah je tako rekoč bil človek vrojen v določen socialni položaj, v modernih razmerah mora za to nekaj sam narediti, da doseže določeno družbeno mesto (Ule, Kuhar 2003: 22).

Prišlo je do mnogih sprememb, ki vplivajo na podaljševanje mladosti in posledično tudi prinašajo spremembe na področju individualnih in družinskih življenjskih potekov. Te spremembe, ki vplivajo na življenjske poteke posameznikov in skupin, kot je družina, so:

- Vse več mladih se izobražuje vse dlje: v šole hodijo več let, kakor so hodili mladi v preteklosti. Izobraževanje se je demokratiziralo, čeprav še vedno obstaja povezanost med trajanjem izobraževanja in socialnorazrednim izvorom – višji kot je socialni status družine, dlje časa traja šolanje.
- Posledica podaljšanega izobraževanja je poznejši vstop na trg dela. Za večino mladih je postalo skoraj nemogoče, da bi iz šole neposredno prešli v službo.
- Na področju zaposlovanja se pojavljajo nove povezave med izobraževanjem in brezposelnostjo, vseživljenjskim učenjem in poudarkom na samorealizaciji v poklicu.
- Na področju vsakdanjega življenja prevladujejo vedenjski vzorci (od mode, spolnosti, komuniciranja, športa), ki jih narekujejo mediji.
- Mladi zapuščajo dom staršev vse pozneje, njihova ekonomsko-materialna, emocionalna in socialna odvisnost od staršev se podaljšuje.
- Od poznih sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih let se dviga povprečna starost moških in žensk pri (prvi) poroki.
- Narašča tudi število samskih mladih in mladih, ki živijo v izvenzakonskih skupnostih.
- Ljudje so vse starejši ob rojstvu prvega in pogosto edinega otroka (če ga sploh imajo), čeprav začenejo s spolnimi odnosi v zgodnjih letih (Ule 2008: 63).

Te podaljšane mladosti pri starših in poldružinskega obdobja se je prijela oznaka LAT-faza, kar po prevodu iz angleške besedne zveze »living apart ang together« pomeni »živeti skupaj in hkrati narazen« (Rener 2006a: 18). Tak način življenja je v Sloveniji vse pogostejši. Težko ga je zajeti s statističnimi raziskovalnimi pojmi, ker lahko pomeni številne življenjske aranžmaje:

- živeti doma v času podaljšanega šolanja (do 26. leta);
- živeti doma tudi po zaključku šolanja in po zaposlitvi;
- živeti doma z občasnim življenjem doma;
- živeti doma z rednim obiskovanjem starševske družine in s kontinuirano uporabo njenih storitev ter opor.

LAT-faza je vmesna faza med družinsko odvisnostjo in od starševske družine docela neodvisnim življenjem. Zanj je značilna ekonomska odvisnost ali polodvisnost od staršev ob hkratni socialni neodvisnosti. Razlogi za podaljševanje življenja pri starših so različni, lahko so zunanji (težave pri doseganju ekonomske neodvisnosti, nezaposlenost, stanovanjska problematika, podaljšan študij ipd.) in »subjektivni« (lagodnost in poceni življenje doma, razumevanje s starši, materialna in čustvena varnost ob hkratni visoki osebni avtonomiji). Ocenjuje se, da v Sloveniji živi na tak način 43 odstotkov mladih, v starosti od 25 do 35 let (ibid.).

Zadnji podatki iz raziskave Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 283) kažejo, da se je delež mladih med 25-im in 29-im letom, ki živijo z materjo, od leta 2000 povečal s 44,4 odstotka na 66,2 odstotka.

LAT-faza ne pomeni nujno najboljšega načina sobivanja za obe strani. Možno je, da so mladi in starši vanjo ujeti ali prisiljeni. Rener (2006b: 97) domneva, da je ta situacija sprejemljivejša za mlade in manj za njihove starše.

Starši mladih odraslih imajo lahko mešana čustva o tem, da njihovi otroci živijo doma. Mnogi starši izražajo zadovoljstvo in bi svoje otroke z veseljem za vedno zadržali doma, druge pa spet zanima, kdaj bodo otroci končno odšli od doma (Wiener 1997: 67).

1.2 Družina

Če bi vprašali vsakega posameznika, kaj je zanj družina, bi verjetno dobili toliko različnih odgovorov, kot bi bilo število vprašanih ljudi. Vsak posameznik za družino pojmuje različne skupnosti ljudi in zaradi tega obstaja toliko različnih definicij pojma družine, ki se v nekaterih

primerih dopolnjujejo ali si nasprotujejo, ene v večji meri, ene v manjši meri. Tukaj navajam nekaj definicij različnih avtorjev, ki potrdijo ravno to, kar sem napisala v prejšnjem stavku – ene definicije se dopolnjujejo, ene si nasprotujejo.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (1998: 134) pravi, da je za človeka družina prvi socialni sistem, v katerem se začne poimenovati, prvi sistem, kjer začne prepoznavati svoje potrebe in kjer se uči z njimi ravnati, jih izraziti, jih zadovoljiti.

Musek (1995: 128) podobno razmišlja, ko pravi, da družina ni samo biološka struktura. Je tudi temelj socialnega življenja in socialnih odnosov – osnovna celica družbe, kot pravijo – ter vir in okvir posameznikovega duševnega razvoja, njegove duhovne in osebnostne rasti. Družina je mikrokozmos človeškega makrokozmosa. V njej se kot prototipi pojavljajo vsi pomembni odnosi, ki označujejo človeštvo, in v njej se posameznik razvija, v njej dosega svoj vrhunec, v njej dopolni svoje življenje.

Torej, če pogledamo širše, je potemtakem družina nujna za človeka in njegov obstoj. Musek (ibid.) še dodaja, da človek živi družinsko življenje, odkar obstaja. Vsaj za naš rod, našo vrsto, ki jo imenujemo homo sapiens sapiens, to nedvomno velja. Človeštvo se je moralo oprijeti takšnega načina življenja, ki omogoča, da bo ena generacija dolga leta lahko skrbela za novo generacijo. Bitjem, ki odrastejo v nekaj letih, mesecih ali celo tednih, družinsko življenje pač ni potrebno. S strogo biološkega vidika torej vidimo, da je družina kot relativno trajna oblika sožitja dveh generacij človekova eksistenčna nujnost.

Zgornjo izjavo podpre še Stropnik (1997: 12), ki pravi, da je družina primarni in tradicionalni skrbnik otrok.

Otrok kot nebogljeno bitje je povsem odvisen od dolgotrajne skrbi staršev, bodisi bioloških bodisi socialnih. Skrb za otroka vključuje tudi procese socializacije otrok.

Švab (2001: 82) pravi, da je tipična značilnost moderne družine, ki jo je prepoznala že standardna sociološka teorija družine, ohranjanje dveh ključnih družbenih funkcij: socializacija otrok in stabilizacija odraslih osebnosti.

Da ima družina pomembno socializacijsko nalogo, pritrди tudi Ule (2008: 81), ki pravi: »Družina je osnovna institucija zasebnega življenja, kjer se oblikuje večina za ljudi pomembnih socialnih odnosov. Od vseh socialnih skupin, v katerih živimo, se družina loči po tem, da se odzivamo nanjo in na potrebe njenih članov. [...] Družina je po eni strani primarna skupina, katere člani so sorodstveno, čustveno in solidarnostno povezani. V tem smislu je družina kraj neposredne, intimne solidarnosti, kjer se zadovoljujejo primarne potrebe njenih članov. Po drugi strani pa je družina socialna institucija, predvsem v odnosu do drugih socialnih skupin in institucij, ki ji nalagajo določene formalno legitimizirane in neformalne norme ter pričakovanja glede vedenja in življenja družinskih članov. [...] Družina se ohranja kot navidezno samostojna psihosocialna skupnost, ki naj bi jo označevale predvsem notranje povezave njenih članov, njen notranji življenjski svet. Ta vsakdanji družinski svet je podvržen številnim pritiskom in pogojevanjem, ki jih nalaga ljudem celotna »ekonomija vsakdanjega življenja«: ritmu menjav različnih temeljnih opravil, kot so delo, nakupovanje, poraba, prosti čas, učenje, priprava na delo. [...] Vse pogosteje vsi družinski člani, tudi otroci, v družini iščejo prostor za vsakdanje obnavljanje svojih fizičnih in duševnih sposobnosti in mesto za nadomeščanje identitetnih izgub v drugih družbenih dejavnostih.«

Če pogledamo iz strogo biološkega vidika, torej vidimo, da je družina kot relativno trajna oblika sožitja dveh generacij človekova eksistenčna nujnost (Musek 1995: 128).

Trstenjak (1995: 44) tej biološki podlagi v krvni sorodnosti med starši in otroki dodaja še zanj pomembnejšo, medsebojno ljubezen. Zapisal je: »Družina je tam, kjer je ljubezen.« Ljubezen med starši in otroki je torej duhovna in ne biološka vrednota, zaradi česar je družina v jedru tudi duhovno občestvo. Po njegovem mnenju je biološka podlaga na prvem mestu, ni pa glavna. Glavna je medsebojna ljubezen, ki je predvsem duhovna sestavina.

Menim, da pri vseh družinah ni tako. Veliko družin živi skupaj iz drugih razlogov – npr. zgolj iz preživetvenih razlogov, o ljubezni ni ne duha in ne sluha.

Mnenju Trstenjaka (ibid.), da ni najpomembnejša biološka podlaga družine, se pridružuje več različnih avtorjev, npr. Featherstone (v Rener 2006a: 22), ki pravi: »To, kaj je družina, je bistveno odvisno od tega, kar počenja.« Najpomembnejša sprememba, do katere je prišlo v sodobni konceptualizaciji družine, je po mnenju sociologov v subjektivnem pripisovanju pomena intimnim razmerjem, in ne v »objektivnih« formalnih (zakonskih) ali krvnih vezeh.

Tudi Tomori (1994: 18) razmišlja podobno in pravi, da družinske skupnosti ne določajo uradna potrdila, ampak vsebina medsebojnih odnosov ljudi, ki živijo skupaj. Torej družine ne oblikuje neka predpisana sestava, temveč to, kar se med člani skupine dogaja. Člani družine so med seboj povezani in med seboj odvisni. Vse, kar se dogaja z enim članom družine, vpliva na takšen ali drugačen način na celotno družinsko skupino in obratno – kar se dogaja družini kot celoti, pusti posebno sled v življenju vsakega posameznega člana družine.

Tudi zame je vsaka družina zase svoj poseben sistem, s svojimi posebnimi značilnostmi, ki s svojim delovanjem vpliva na vsakega člana posebej.

Čačinovič Vogrinčič (1998: 73) meni, da je družina sistem, ki regulira sam sebe. Pri tem jo vodijo zakonitosti, ki jih je skozi zgodovino oblikovala s pomočjo številnih komunikacij, transakcij in protiakcij. S pomočjo teh je družina ugotavljala, kaj je v odnosih dopustno.

Menim, da se za družino lahko štejejo različne skupnosti ljudi in da se vsaka skupnost lahko definira, kakor sama želi. To zame pomeni, da se lahko za družino štejejo skupnosti partnerjev, za katere ni nujno, da imajo otroka oz. otroke. Pri tem se krešejo različna mnenja. Tako je npr. sodobna statistična stroka vzpostavila t. i. popisno definicijo družine, ki se uporablja za popisne in populacijske statistične namene in jo priporoča tudi Ekonomska komisija združenih narodov za Evropo (UNECE): »Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to sta dve ali več oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem« (Keilman, v Renner 2006a: 15). To pomeni, da se med družine uvrščajo pari brez otrok, pari z enim otrokom ali več in eden od staršev z enim ali več otroki (ibid.).

V drugem členu Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/2004 – UPB) je zapisano: »Družina je življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi tega uživa posebno varstvo.« Torej, življenjska skupnost moškega in ženske brez otroka ne pomeni družine, ne glede na to, ali gre za zakonsko zvezo ali za zunajzakonsko skupnost. Družino ustvarja otrok in če ni otroka, ni družine. Za pojem družine ni potrebno, da gre za življenjsko skupnost otroka z obema staršema. Zadostuje, da živi otrok z enim roditeljem ali posvojiteljem, ki zanj skrbi in ki ima do otroka po zakonu pravice in obveznosti (http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/druz_zakonik_pr_180607.pdf).

V našem pravu (http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti___pdf/druz_zakonik_pr_180607.pdf) družine ne predstavlja življenjska skupnost deda ali babice z mladoletnim vnukom ali vnukinjo, oziroma skupnost odraslega sorodnika z mladoletnim sorodnikom, četudi odrasli sorodnik individualno in trajno skrbi za mladoletnika, kajti sorodniki, ki niso v razmerju starši – otrok, po našem pravu nimajo nobenih pravic in dolžnosti, niti dolžnosti preživljanja. Skrbnik sicer ima enake pravice in dolžnosti, kot jih imajo starši v okviru starševske skrbi, razen dolžnosti preživljanja. Kljub temu tudi taka življenjska skupnost ne predstavlja družine v smislu določb tega zakonika.

Zanimivo je, da je pojem družine v predlogu družinskega zakonika (http://www.druzinski-zakonik.si/files/DZak_kratek_povzetek_.pdf) zastavljen širše kot v veljavnem zakonu, saj za družino štejejo tudi nekatere skupnosti življenja otroka z odraslo osebo, ki ni njegov roditelj ali posvojitelj, pod pogojema, da v skupnosti vlada individualni (dolgo)trajni odnos skrbi odrasle osebe za otroka in da je ta skupnost tudi pravno blizu družinski skupnosti staršev in otrok (obstoj družine je vezan na dolžnost preživljanja in ne na sorodstveno razmerje med otrokom in osebo, s katero živi v življenjski skupnosti). Družino ustvarja otrok – v nasprotnem primeru, ni družine.

Razvidno je, da se definicije družine v večji ali manjši meri razlikujejo. Eni menijo, da družino ustvarja otrok, drugi spet, da otrok ni pogoj, da neka skupnost ljudi velja za družino. Kot sem že prej omenila, meni osebno družino predstavlja skupina, ki se sama definira kot družina, ne glede na to, za kakšno skupnost gre in ali je v skupini prisoten otrok ali ne.

Med branjem številne literature na temo družine me je pritegnila definicija družine, ki je moje misli povezala s temo diplomske naloge, glede na to, da del raziskave vključuje trogeneracijsko družino. To je definicija Elisabeth Lukas (1993: 188), ki pravi, da je družina najintimnejši sočloveški sistem odnosov, zato pa tudi vežbališče za zdravo pozabljanje nase. Ob tem najprej pomislim na to, da velikokrat posameznik opusti svoje želje in v ospredje postavi želje drugih. Menim, da se to dogaja pogosteje v večgeneracijskih družinah, ker več ljudi pomeni več različnih želja in tudi več prilagajanj za dobro celotne družinske skupine. To je pomemben del življenja v družinski skupini, pomembna naloga in prispevek posameznika k temu, da se družina lažje prebija skozi vsakodnevne zahteve življenja. Vendar posameznik ob

tem ne sme v celoti pozabljati na skrb zase. Najti mora pravo ravnovesje, da ohrani svojo avtonomijo in hkrati ostane povezan z družinsko skupino.

1.2.1 Družina danes

Včasih mi babici pripovedujeta, kako je bilo včasih. Ko si se zaposlil, je bilo samoumevno, da se poročiš. Če do tega ni prišlo (ob določeni starosti), so te označili in zaznamovali kot večno devico ali večnega samca, ki sta potemtakem že »čudna«, če se nista uspela poročiti. Nobene druge oblike skupnega življenja niso odobraval kot poroko med moškim in žensko. Že življenje na koruzi je bilo izven okvirjev »normalnega«, kaj pa še ločitev ali pa če je ženska bila v tistem času mama samohranilka. Danes je stvar čisto drugačna.

Tipičen družinski življenjski potek je v klasični sociološki literaturi predstavljen kot zaporedje dogodkov, ki pomenijo neko kvalitativno spremembo v življenjskih možnostih in strategijah družinske skupnosti. Predstavlja življenjski potek jedrne družine od vzpostavitve zakonske oz. partnerske zveze do smrti zakoncev oz. partnerjev. Berger, Kellner ter Glick (v Ule, Kuhar 2003: 53) so od začetka raziskav družinskega cikla navajali različne strukture, vendar so največkrat navajali devetstopenjski življenjski cikel družine:

1. Doba oblikovanja družine (zakonca brez otrok).
2. Začetek razširjanja družine (prvi otrok mlajši od 2,5 leta).
3. Predšolsko obdobje otrok (prvi otrok manj kot 6 let).
4. Šolsko obdobje (prvi otrok med 6. in 13. letom).
5. Mladostniško obdobje otrok (prvi otrok med 13. in 20. letom).
6. Postadolescentno obdobje otrok (od 20 let do odhoda prvega otroka iz družine).
7. Začetek toženja družine (od odhoda prvega do odhoda zadnjega otroka).
8. Zožena družina (»prazno gnezdo«).
9. Ovdovelost (od smrti partnerja).

Klasični družinski življenjski cikel gradi na domnevi stabilne in trajne družinske skupnosti, ki traja od osnivanja partnerske skupnosti do smrti partnerjev.

Novejši demografski in statistični podatki in raziskave pri nas ter po svetu pa kažejo:

- da se znotraj opisanega cikla družine dogajajo spremembe, pri čemer se določene faze spreminjajo, se daljšajo, krajšajo;

- da ta tradicionalno-normativni življenjski cikel družin ni reprezentativen za večino družin in da ne upošteva pluralnosti družin, prekinitve družinske skupnosti in ponovne vzpostavitve nove družinske skupnosti (op. cit.: 53–54).

Zaradi različnih oblik individualizacije življenjskega poteka in omenjenih sprememb v odnosu do družinskega življenja prihaja do večje pluralizacije družinskega življenja (Beck in Beck – Gernsheim 1990, Beck 1994, v op. cit.: 54), kot npr.:

- prihaja do reorganizacije družinskih skupnosti, kar pomeni, da partnerji po ločitvi ali smrti partnerja vstopijo v novo družinsko skupnost;
- s tem prihaja do vse pogostejšega socialnega starševstva, kar pomeni, da v vlogi starša nastopa tisti, ki živi in skrbi za otroka;
- rojstvo otroka ni več vezano na partnersko skupnost, ampak lahko gre za zavestno odločitev za enostarševsko družino;
- lahko pa se tudi partnerja odločita za življenje brez otrok.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (1998: 123) je mnenja, da se družina spreminja in da ljudje danes za družino poimenujejo različne oblike skupnega življenja. Prihaja do raznolikih oz. pluralnih oblik družin: narašča število enoroditeljskih družin, zakoncev brez otrok, dopolnjenih, sestavljenih oziroma zaporednih družin, kot pravijo nekateri, so to dopolnjene oz. sestavljene družine, ki živijo v ločenih gospodinjstvih, izvenzakonske skupnosti, samska gospodinjstva, homoseksualne skupnosti. Raznolikost družin lahko razumemo kot iskanje novih oblik družinskega življenja za svet, v katerem živimo.

Te spremembe v zadnjih dvajsetih, tridesetih letih lahko razumemo kot postopno deinstitutionaliziranje družine, kar razumemo kot proces zmanjševanja pomena zakona in družine kot institucije, nikakor pa kot izginjanje družine. To ni nekaj negativnega, temveč le zmanjšanje, zoženje institucionalnih funkcij družine, z namenom odpiranja prostora za individualizirane življenjske poteke posameznih članov družine. Po eni strani to pomeni izgubo ključnega monopolnega položaja zakona in družine, po drugi strani pomeni upadanje inkluzivnosti družine, tj. vse manjši delež populacije živi v »popolnih družinah« (Ule, Kuhar 2003: 55).

Pojavljajo se tudi spremembe v moči med mlajšimi in starejšimi, kjer mlajši pridobivajo v ravnotežju moči. To je posledica odmikanja od tradicionalnih vzgojnih stilov in liberalizacije le-teh ter posledica vse bolj neformalnih, osebnih odnosov med mladimi in starimi. Starši imajo za razliko od preteklosti manj potreb po formalnem izkazovanju avtoritete. Uveljavljajo se oblike reflektivnega pogovora med generacijami ter intenzivna kultura pogovora. Zgodaj se uveljavlja partnerski odnos med odraščajočimi otroki in starši, katerega vsaj toliko kot otroci potrebujejo tudi starši. Tem otroci postajajo prijatelji in vodniki v kompleksnem, tehnološko zahtevnem vsakdanu. Starši postajajo svetovalci otrok v psiholoških ter ekonomskih težavah, so pa tudi zagovorniki otrok v javnih sferah in različnih institucijah. S tem pritiskom na šolske in kulturne institucije želijo starši izboljšati življenjske možnosti svojim otrokom. V sistemu izobraževanja morajo otroci zgodaj prevzeti soodgovornost za osvojitve življenjske poti in nazivov. Dom je v primerjavi s tem in še posebej s tradicionalno vzgojo postal prostor, kjer se lahko sprostijo od obveznosti. Zasebnost tako postaja mesto samouresničitve posameznika in ne mesto dolžnosti in obveznosti (Ule 2008: 192–193).

1.2.1.1 Trogeneracijska družina

V današnjem času obstaja veliko različnih oblik družinskih skupin. Ena izmed teh je tudi trogeneracijska družina, kjer pod eno streho živijo starši, njihovi otroci in otroci njihovih otrok. Ta oblika prinaša določene prednosti in določene slabosti za vse tri generacije v družini.

V našem prostoru najdemo več takšnih skupnosti, več generacij, ki jim rečemo večplastne skupnosti. To so skupnosti, ko starši zgradijo hišo in zgornje prostore prepustijo »ta mladim«. To obliko imenujemo matrična družina (Kristančič 2005: 119).

Matrična družina bi naj pomenila fluidno mehko lebdečo skupnost, ki je bolj podobna skupnosti projektnih skupin in je proizvod prilaganja človeka na podaljšanje življenjske dobe z drugačno obliko in strukturo družine.

Matrična oblika družine ima številne elemente prejšnjih družinskih oblik, kot so preživetveni, ekonomski, socialni izzivi, rojevanje in vzgoja otrok, vendar so najpomembnejše značilnosti naslednje:

a) Matrična družina je k odraslim usmerjena družina

Zaradi zmanjšane plodnosti, podaljšanja življenjske dobe in rojevanja otrok v poznejšem obdobju je zmanjšan odnos med odraslimi in otroki in povečan odnos odrasel – odrasel. To, kar je nekoč bilo gnezdo vzgoje otrok, sedaj postaja mreža odnosov med odraslimi.

b) Matrična družina je transgenerativna

Odnosi so sestavljeni in zapleteni. Skupne vezi izhajajo iz prijateljstva in izbire enako kot iz krvnega sorodstva in obligacij.

Stari starši, vnuki iz prvega in drugega zakona njihovih otrok, ki skupaj spravljajo zete in snahe, njihove otroke in starše ter stare starše, terjajo oblikovanje novih odnosov. Ti odnosi niso več hierarhični, temveč so čedalje bolj horizontalni in tako tvorijo mrežo oz. matrico večgeneracijskih odnosov (ibid.).

K odraslim usmerjena družina prinaša enega od težavnih socialnih izzivov, ki ga je deležna srednja generacija trogeneracijske družine. Te ženske in moški v zgodnji dobi zrelosti sami sebe najdejo med dvema ognjema. Na eni strani so potrebe lastnih otrok in na drugi potrebe njihovih staršev v pozni dobi zrelosti.

Socialni in življenjsko slogovni dejavniki, značilni za »sendvič generacijo«, so:

- daljše življenje, pri čemer skupina oseb, starih nad 85 let, najpogosteje potrebuje oskrbo in pomoč;
- kronične bolezni, ki niso več usodne, ampak le zmanjšajo kakovost življenja in skrajšajo življenje;
- nejasno razmišljanje otrok o starših;
- naraščanje vdovstva, ki je za osebe, ki so po pol stoletja preživele v partnerstvu, težko (pogosto se počutijo osamljene in se bojijo neodvisnega individualnega življenja);
- naraščanje žensk, ki so sicer zaposlene in morajo skrbeti za starše – skrb za starše v pozni dobi zrelosti je bila tradicionalno skrb gospodinj, ki niso bile zaposlene zunaj doma; težave pa imajo zaposlene matere, ki poleg službe in svojih otrok težko prevzamejo skrb za starše, ki so potrebni nege in skrbi (čakalne vrste za negovalne oddelke so zelo dolge).

Učenje skrbi za starejše člane družine in prijatelje brez »uničevanja samih sebe« bo naslednji izziv za nov model matrične družine (op. cit.: 158–163).

Razlogi mladih odraslih za bivanje doma pri izvorni družini ali za osamosvojitve so različni in se od posameznika do posameznika razlikujejo.

Raziskave kažejo, da se večina mladih odseli od izvorne družine, ko so finančno preskrbljeni in ko so emocionalno pripravljene na ta korak. Goldscheider in Goldscheider (1999: 28) navajata najpogostejše razloge za odhod od doma, ki si sledijo po pogostosti: najpogostejši razlog za odhod od doma je poroka (oblikovanje konvencionalne nove družine), na pol avtonomni obliki odhoda od doma sta odhod v šolo ali vojsko, pri čemer obstaja možnost vrnitve k izvorni družini. Razlog za odhod je lahko tudi služba, lahko pa je razlog za odhod čisto preprost, in sicer odidejo, da bi bili neodvisni od izvorne družine. Zaradi kompleksnosti mladih odraslih obstaja tudi možnost, da odidejo iz nekonvencionalnih razlogov (kohabitacija, enostarševstvo ipd.).

Glede na trenutne gospodarske razmere se veliko mladih odraslih »odloča« (ali pa so »prisiljeni«) ostati doma pri izvorni družini in to iz različnih razlogov, ki se v večini primerov, kot tudi v primeru odhoda od izvorne družine, med seboj prepletajo.

Wiener (1997: 43–55) na podlagi njene raziskave pravi, da je za mlade odrasle živeti v izvorni družini iz ekonomskega vidika bolj ugodno, saj imajo mladi npr. manj stroškov in več prisluženega denarja, ki bi v primeru odselitve šel za stroške stanovanja, ostane njim. Tako imajo mladi odrasli večje možnosti ustvarjanja prihrankov, kot pa bi jih imeli, če bi živeli na svojem. Če pa še niso zaposleni, jim življenje doma omogoča, da se popolnoma osredotočijo na iskanje prve zaposlitve, za vse ostalo jim ni potrebno skrbeti. Mladim odraslim je življenje pri starših še posebej udobno, če je hiša velika in prostorna, saj tako lažje ohranjajo zasebnost in neodvisnost. Prednosti, ki so jih mladi odrasli še naštevali, so: računi so plačani, hrana je kupljena in kuhana, gospodinjska opravila se razdelijo med več ljudi in zaradi tega je lažje skrbeti za dom, skrbi je manj oz. so manjše, udobje ter varnost na splošno sta večja. Poleg tega je ob tebi vedno nekdo, zaradi česar so manjše možnosti, da bi bil osamljen, prav tako pa si starši in mladi odrasli nudijo medsebojno emocionalno podporo.

Večgeneracijske družine nudijo več možnosti za skupne aktivnosti in deljenje interesov, s tem pa lahko še bolj razvijajo medsebojne odnose in jih izboljšujejo, nadgrajujejo. Starši oz. v tem primeru stari starši imajo še eno pomembno vlogo, in sicer pri vnukih. Zelo neprecenljivi so za mlade družine pri varstvu otrok oz. vnukov. Nemalokrat pa (v okviru svojih zmožnosti) stari starši vskočijo tudi na finančnem področju. Poleg tega obstaja še ena zelo pomembna

prednost večgeneracijskih družin, in sicer medsebojna skrb članov družine, ko en izmed članov zaradi bolezni ali kakšnih drugih razlogov ne zmore poskrbeti sam zase (op. cit.: 68–74).

Medgeneracijski odnosi torej temeljijo na vzajemni pomoči, ki je lahko v ravnovesju ali se, glede na življenjsko situacijo, obrača v smer ene ali druge generacije (Hojnik - Zupanc 1995: 139).

Slabosti, ki jih prinaša življenje v večgeneracijskih družinah, po navedbah mladih odraslih v raziskavi (Wiener 1997: 74–83), so omejevanja in zmanjšana neodvisnost, kar lahko privede do napetosti in stresnih situacij. Prihaja do majhnih in velikih izzivov. En izmed teh je tudi npr. spoštovanje hišnih pravil. Starši nekako še vedno menijo, da se bodo otroci, čeprav so že odrasli, še vedno prilagajali in podrejali njihovih pravilom, mladi odrasli pa tega ne sprejemajo, glede na to, da na sebe gledajo kot na odraslo osebo, ki je pripravljena ustvarjati svoja pravila. Tukaj je zelo pomemben dialog in oblikovanje novih pravil in dogovorov, ki bodo ustrezala tako staršem kot mladim odraslim.

Večgeneracijske družine lahko prinesejo težave tudi v partnerske odnose, tako med staršema kot med mladim parom. En izmed najpomembnejših razlogov za to je pomanjkanje zasebnosti in s tem zmanjšanje intimnosti. Motnje v odnosih povzročajo tudi vmešavanja v odnose drugih (npr. pritoževanje staršev čez snaho/zeta sinu/hčerki in ne direktno osebi, katera je »vzrok« pritožbe), vmešavanje v odločitve drugega, vmešavanje v vzgojo vnukov in kritiziranje načinov vzgoje ipd. Na področju vzgoje vnukov in pomoči starih staršev je nujno potrebno vzpostaviti dogovore o tem, kakšne so naloge staršev in kakšne so naloge starih staršev, saj se velikokrat zgodi, da stari starši pozabijo, v kakšni vlogi se nahajajo, in prevzemajo naloge, ki so jih dolžni izpolnjevati starši otrok. Pri dogovorih je najpomembnejša dobrobit vnuka oz. vnukov. Člani večgeneracijske družine se morajo naučiti prepoznavati potencialna problematična področja, ki vključujejo različne dejavnosti, prostor in teritorij, čas, hrup ipd. ter se naučiti odprtega komuniciranja in primerne reagiranja v določenih situacijah (ibid.).

Z vidika mladega para je pomembno, da razvijeta za oba sprejemljiv in obema še potreben odnos do članov primarne družine vsakega od obeh. Uskladiti morata meje in določiti pravila za poseganje primarne družine v njuno življenje in njuno partnerstvo. Lojalnost do svoje

primarne družine morata uskladiti z medsebojno pripadnostjo in spoštovati morata čustvene potrebe v odnosih s člani izvorne družine (Tomori 1994: 43).

Kot vidimo, vsaka stvar prinaša dobre in malo manj dobre stvari, tudi življenje pri izvorni družini. Velikokrat so primeri, da dobro prevlada in določene pozitivne stvari, ki jih prinaša, odtehtajo tiste manj lepše stvari. Veliko je tudi odvisno od posameznikov in njihovih osebnosti, kako bodo določene stvari sprejeli in ali jih bodo vzeli za dobre ali malo manj dobre.

1.2.2 Družina kot delovna skupina

Družino zame določa to, kaj se dogaja v njej in na kakšen način. Ni pomembno, za kakšno obliko družine gre, temveč je pomembnejše, kaj se v družini med posameznimi člani dogaja, kako si razdeljujejo določene naloge in kakšni so zaradi tega njihovi medosebni odnosi.

Družino določa delovna funkcija družine oziroma za družino značilen način opravljanja in zastavljanja nalog. Ta je del družinske stvarnosti in družina deluje v funkciji delovne skupine, ko ravna po principu realnosti. Predstavlja zavestno delitev dela, individualizacijo in diferenciacijo med člani za opravljanje tistega, kar je v družini in za družino potrebno opraviti (Bion, v Čačinovič Vogrinčič 1998: 220).

Čačinovič Vogrinčič (1998: 129) pravi, da ravno dogajanje v družinski skupini določa odnos med otrokom in starši. To je odnos, ki ga je treba v družini vedno znova razreševati, in je odnos, okrog katerega se družina vedno znova mora organizirati.

Družina je v vsakem obdobju svojega življenja pred vrsto nalog, ki jih mora opraviti, in vsako novo obdobje ji prinaša nove naloge (op. cit.: 220).

Družina torej ni neka ohlapna skupina nekih med seboj sorodstveno povezanih ljudi različne starosti, ampak je čisto poseben, specifično človeški socialni sestav. Družina je tako lahko nebo in pekel, vir veselja in trpljenja, odvisno od tega, kaj člani posamezne družine iz nje napravijo (Lukas 1993: 21).

Čačinovič Vogrinčič (1998: 130, 131) izpelje definicijo družine iz socialno-psihološke definicije male skupine: »Družino tvorijo dva ali več posameznikov, ki so v interakciji, imajo

skupne motive in cilje; povezujejo jih skupna pravila, norme in vrednote; odnose v njej odraža relativno trajna struktura statusov in vlog, v družini se oblikujeta zanjo značilna struktura moči in način vodenja; izoblikuje se relativno trajna mreža komunikacij ter statusov in vlog posameznih družinskih članov; diferencirajo se vloge glede na delitev dela; razločijo se čustveni odnosi med člani.«

To pomeni, da mora vsak posameznik imeti neko smiselno vlogo, funkcijo, da bi družina lažje dosegla svoje cilje.

Temu pritrjuje Lukas (1993: 21, 22) in pravi, da v vsaki zdravi družini ima vsak družinski član smiselno funkcijo. Pri tem je družina lahko bolj zdrava in trdnejša, kolikor bolj so posamezni člani sposobni uskladiti svoje družinske funkcije z danostmi drugih članov družine. Če naredi nasprotno in vsak član izoblikuje svojo družinsko funkcijo po lastni presoji, relativno neodvisno od drugih, nastane družinska zveza, ki je kvečjemu slučajna, praviloma pa ne more delovati ubrano.

Vsak posameznik mora drugega vključiti v svoj življenjski načrt, če želi živeti v stabilni in srečni družini (op. cit.: 27). Poleg tega pa mora upoštevati kriterij prednosti, kar pomeni, da mora posameznik vključiti družinske zadeve v svojo notranjo vrednostno orientacijo, in sicer prednostno pred svojimi lastnimi interesnimi težišči in življenjskimi cilji, če ne, bo prej ali slej v družini doživel brodolom (op. cit.: 28). Vsak družinski član je soočen z lastnimi željami, željami drugih in s tistim, kar zahtevajo situacije, kot to imenuje avtorica (op. cit.: 182). Zavedati se moramo, da so skupni dogovori toliko lažji, kolikor se posamezni člani prednostno orientirajo na zahteve situacije in neprednostno na svoje želje.

Po tem sklepam, da družina kot delovna skupina lahko lažje deluje, če posamezniki uskladijo svoje funkcije smiselno in če delujejo v smeri koristi družinske skupine in puščajo svoje lastne želje, cilje na drugem mestu.

Naloga družine je, da edinstvenemu posamezniku omogoči neskončno raznolikost v srečanju, soočenju in konfrontaciji znotraj skupine ali sistema. Družina vsakokrat pri tem vzpostavlja svoj projekt preživetja, preživi pa lahko le v povezanosti (Čačinovič Vogrinčič 1998: 12).

V naslednjih podpoglavjih podrobneje opišem temeljne značilnosti delovne skupine, skupaj z »opremo«, ki jo človek potrebuje v družinski skupini za vsakodnevno spopadanje z novimi izzivi, ki jih prinaša življenje, še posebej pri oblikovanju nove družine, ki je šele začela iskati svojo pot.

1.2.2.1 Družinske meje in pravila

Vsaka družinska skupina ustvari nek svoj, edinstven sistem pravil, s katerimi določi, kako določeni člani ravnajo v določeni situaciji. Določi meje, do kam lahko posamezen član gre. Vsak član tako ve, kaj je dovoljeno, kaj je pričakovano in to ne glede na to, ali je to bilo povedano ali pa je to eno izmed »nenapisanih« oz. v tem primeru neizrečenih pravil.

Skyner (v Čačinovič Vogrinčič 1998: 77) pravi, da so elementi družine kot »tukaj in zdaj« interakcijskega sistema, ki ga uravnavajo zakonitosti homeostaze oz. pozitivnega in negativnega feedbacka, meje, podsistemi moči in hierarhija. Meja je območje na zunanjem robu podsistema (v op. cit.: 167) in pomeni tisto točko prehoda, kjer je mogoče opaziti razlike v strukturi, vedenju, funkciji. Meje določajo pravila o tem, kdo lahko sodeluje v neki interakciji in kdo ne, kdo ima informacije in kdo ne (v op. cit.: 77).

Meje so lahko jasne, toge ali nejasne. Meje oziroma pravila določajo, kako in kako uspešno se družinska skupina prilagaja spremembam (op. cit.: 168). Skyner in Cleese (1994: 187) sta mnenja, da otroci potrebujejo meje. Če jih jasno narišemo, z njimi dosežemo, da otrok ve, kje je njegovo mesto. Otrok ne doživlja tesnobe občutka, »kot da ne bi vedel, kje je«. Še posebej malček dobi priložnost, da lahko pod nadzorom izkuša skrajna čustva, tako da jih lahko spozna in se jih nauči obvladovati.

S tem začne otrok lažje ločevati sebe od drugih podsistemov, lažje odkrije svoje meje in postopoma začne razlikovati notranjost od zunanosti (Skyner, v Čačinovič Vogrinčič 1998: 167).

Svoje meje lahko otrok prepozna le, če so mamine meje v redu. Tako bo sam najbrž vedno bolj zmožen utrjevati svoje meje, risal bo vedno boljše zemljevide svojega življenja, določil bo meje s svojim očetom, brati in sestrami, nato pa še s svetom zunaj družine (Skyner, Cleese 1994: 95).

Meje in pravila so del našega vsakdanjika, bodisi znotraj družine bodisi v zunanjem svetu.

Satir (1995: 96) meni, da so pravila v resnici zelo življenjska, dinamična in izjemno vplivna sila na življenje vsake družine in niso, kot navaja Webster (v *ibid.*), ustaljena usmeritev ali predpis za delovanje, vedenje, metodo ali ravnanje.

Pravila so način odločanja o tem, kaj bi smeli in kaj ne. So neke vrste gesla, ki postanejo pomembna, takoj ko dva ali več posameznikov začne živeti skupaj. Avtorica (*ibid.*) je med pogovori z družinami o pravilih najpogosteje naletela na pravila v zvezi z denarjem, deljenjem obveznosti, na pravila v primeru kakšne kršitve. Torej govorijo o pravilih, ki so dokaj jasna in jih je lahko odkriti. Poleg teh obstaja cel sistem pravil, nenapisanih pravil, ki urejajo svobodo izražanja vseh članov družine. Določeno družinsko pravilo lahko narekuje, da se lahko govori samo o dobrem, ustreznem in pomembnem. Tako pomemben del resničnosti postane neprimeren za pogovor in s tem zamolčan. Družine vse prepogosto dopuščajo izražanje čustev le, če so za to upravičeni razlogi in ne iz samega dejstva, ker čustva obstajajo (*op. cit.: 96–99*).

V družini obstajajo potemtakem pravila, ki so vsem jasna in se o njih govori, obstajajo pa tudi prikrita pravila, za katera posamezni člani vedo, da obstajajo, ampak se o njih ne govori odprto. So pravila, ki so v družini prisotna dlje časa, in so pravila, ki nastajajo na novo, glede na potrebe in spremembe v družini. Družina jih nenehno ustvarja, določene opušča.

S tem bi povezala misel, ki pravi, da so pravila v določenem družinskem sistemu produkt poskusov in zmot skozi zgodovino družine in da je to način, kako družina sama sebe regulira. V vrsti transakcij in korigirajočih protiakcij se eksperimentalno preizkusi, kaj je v določenem odnosu dovoljeno, dokler se ne izdela v skupini lastni sistem pravil. Ta pravila se nanašajo na zgodovinsko opredeljene transakcije, ki lahko imajo naravo verbalne ali neverbalne komunikacije (Palazzoli, v Čačinovič Vogrinčič 1998: 120).

Tako lahko vidimo, da vsaka družina glede na njene notranje interakcije ustvari svoj sistem pravil, jasnih ali prikritih oz. nikoli izrečenih, in to dela nenehno. Veliko je splošnih pravil, o katerih se govori in razpravlja ob vsakem spodrsaljaju določenega člana družine. Po mojem mnenju je v družinah več pravil, o katerih nikoli ne teče beseda.

1.2.2.2 Vloge v družini

Vloge so kakor različne uniforme, različni klobuki, ki si jih oblečemo ali nadenemo, odvisno od situacije, od dejavnosti v danem trenutku (Satir 1993: 232).

Vlogo vsakega člana v družini določajo hkrati mnogi splošni in osebni dejavniki. Poleg spola in razvojnega obdobja določajo družinsko vlogo tudi osebnostne značilnosti posameznega člana družine in potrebe vsakega posameznika. Vsak član ima svojo vlogo in pojmi, ki vlogo označujejo, so nujno povezani z relacijo, ki obojesmerno vključuje in povezuje dva človeka ali več. Komplementarnost ene vloge z drugimi daje vsaki od njih njeno vsebino in naravo (Tomori 1994: 19, 20).

Lidz (v Čacinovič Vogrinčič 1998: 159) določno navaja, kakšne značilnosti morajo imeti v družinski skupini izoblikovane vloge. To so enotnost in povezanost oziroma koalicija staršev, ohranitev generacijskih razlik in sprejemanje vloge lastnega spola.

Koalicija staršev pomeni, da se starša med sabo podpirata v svojih vlogah, vzajemno povečujeta občutke varnosti in gotovosti. S tem otroku onemogočita poskuse, da bi razbil starševsko diado in ustvarjata interakcijski vzorec, ki omogoča solidarnost v skupini. Z ohranjanjem generacijskih razlik ima avtor (v op. cit.: 53, 54) v mislih to, da starši ne smejo biti odvisni od otrok pri zadovoljevanju svojih potreb. Otrok potrebuje odvisnost od staršev, da bi se počutil varnega in da bi mobiliziral vse svoje moči za lastni razvoj. Ta je lahko ogrožen, če mora otrok dajati čustveno oporo staršem, ki jo sam rabi za svoj razvoj. Tretji pogoj je sprejemanje vloge lastnega spola. Otrokov spol je namreč najusodnejši faktor njegovega razvoja, zaradi tega je pomembno, da si otrok pridobi dovolj gotovosti v spolni identiteti. Za otroka je usodno, če se njegov spol razvrednoti in ponižuje, zato kot model potrebuje starša, ki sta v svoji koaliciji vzpostavila in ohranila v družbi zaželene spolne vloge (v op. cit.: 55).

Vse te tri značilnosti ustvarjajo v družini takšne pogoje za vlogo otroka, da si otrok lahko pridobi tista znanja in tehnike, ki jih potrebuje za prilagoditev v družini (op. cit.: 244).

Vsak človek izpolnjuje veliko različnih vlog že znotraj družine, prav tako ima veliko različnih vlog v svetu zunaj družinske skupine. Te vloge pa se nenehno spreminjajo, se prestrukturirajo glede na spremembe v družini oziroma v vsaki novi fazi v zgodovini družine (op. cit.: 158).

V odnosu do svojih otrok smo starši, v odnosu do svojih staršev smo mi otroci, v odnosu do prodajalke smo kupci, v odnosu do tete smo nečaki itd. Nikoli ne ostanemo brez vloge, dokler smo v interakciji z nekom, pa tudi če npr. ne bi bili, bi prevzeli vlogo izobčenca. Vsako naše dejanje, vse, kar delamo, nam pripisuje določeno vlogo in celo več različnih vlog.

1.2.2.3 Potrebe v družini – avtonomija in povezanost

Vsak človek ima določene potrebe, določene zadovolji znotraj družinske skupine, določene pa izven tega kroga. Prepoznavanja potreb in načinov zadovoljevanja se najprej nauči v družinski skupini (Čačinovič Vogrinčič 1998: 134).

Zgodovina sleherne družinske skupine je zgodovina oblikovanja posameznikovih potreb v specifičnih, za družino značilnih načinih in možnostih zadovoljevanja le-teh. Zgodovina družine pomeni vedno tudi zgodovino oblikovanja teh »za družino specifičnih načinih in možnostih« zadovoljevanja potreb (ibid.).

V socialnem sistemu – družini – soobstajajo individualne potrebe staršev in otrok, ki že nosijo pečat družinske skupine, s skupinskimi potrebami. Vedno znova se v družini mora razreševati nasprotje med individualnimi potrebami in nujnostjo, da se družinska skupina ohrani, da se kot potrebe skupine zadovoljijo družinske potrebe. Vsakemu članu se pri njegovem zadovoljevanju posameznikovih potreb postavi vprašanje, kolikšen je njegov prispevek k ohranitvi družinske skupine in kakšna je njegova vloga pri zadovoljevanju družinskih potreb (op. cit.: 135).

Na eni strani tako imamo potrebe posameznika, na drugi stani potrebe družine kot skupine. Potrebno je znati usklajevati lastne potrebe in potrebe drugih skozi komunikacijo, ki hkrati omogoča enkratnost in integriranost v družino (ibid.).

Nastran Ule (1993: 183) pravi, da ob tem ne pride vedno do brezkonfliktnega dopolnjevanja družinsko-skupinskega in individualnega delovanja. Ti konflikti večkrat postavijo ravnotežje med povezanostjo in avtonomijo pod vprašaj. Dejavnost nenehnega iskanja nekega ravnotežja med avtonomijo in povezanostjo pa lahko poimenujemo soodvisnost. Wynne (v ibid.) pravi, da se soodvisnost začne s poznavanjem težav, ki jih ne moremo rešiti z dotedanji vzorci odnosov, temveč je potrebna predelava običajnih vzorcev in včasih tudi prehod k novim vzorcem.

Tako moramo ljudje kot družabna bitja, ki smo ustvarjeni za to, da živimo z nekom, s katerim si delimo radosti življenja pa tudi tiste manj prijetne trenutke, nenehno iskati načine za izboljšanje odnosov in lažje sobivanje. Pri tem po eni strani slonimo k povezanosti z drugimi ljudmi, k neki meri soodvisnosti, po drugi strani pa vsak posameznik sloni k samostojnosti, neodvisnosti, avtonomnosti.

Družina je ravno tisti prostor, kjer se posamezniku mora zagotoviti oboje, torej zadovoljevanje dveh temeljnih potreb: potrebe po avtonomiji in potrebe po povezanosti. Razberemo ju v psihološki nalogi družine: neskončna raznolikost individualnih razlik govori o potrebi po avtonomiji, neodvisnosti, po tem, da bi se posameznika videlo, slišalo in da bi smel in znal skrbeti sam zase. Potreba po povezanosti hkrati priča o nuji, da je ta isti posameznik del skupine, da je umeščen vanjo, povezan z njo in da zna skrbeti za druge. Tako je prostor v družini neizogiben prostor soočenja in odgovornosti za to, da bi vsak družinski član obvladal ravnanje z avtonomijo in s povezanostjo (Čačinovič Vogrinčič 1998: 10). De Vries in Bouwkamp (2002: 25–26) menita enako in pravita, da je naš končni cilj integracija teh dveh potreb, ki sta temeljnega pomena, potekata istočasno in določata naš razvoj. Družina vsakokrat vzpostavlja svoj projekt preživetja. V družini moramo ljudje vedeti, »kdo nas bo hranil« in kdaj bomo to mi delali za druge, in moramo vedeti, kako bomo to vedeli. Ne moremo preživeti drugače kot v povezanosti, vendar je v tej povezanosti lahko več ali manj prostora za avtonomijo. Vsaka družina tako išče svojo posebno edinstveno različico življenja med nebesi in peklom (Čačinovič Vogrinčič 1998: 12).

Zanimivo je torej, da ljudje težimo k samostojnosti in avtonomiji, hkrati rabimo povezanost z drugimi člani družine, in pri razvijanju avtonomije celo potrebujemo oporo bližnjih. Kot pravita Skinner in Cleese (1993: 21), ko se učimo in začinjamo razvijati samostojnost in voljo, ob sebi potrebujemo starše, nekaj njihove ljubeče opore, trdnosti in nadzorstva.

1.2.2.4 Sposobnost za pogajanje, sposobnost za ljubezen, sposobnost za konflikt

Vsak posameznik potrebuje za preživetje določene sposobnosti oz. neko temeljno opremo, ki mu pomaga prebroditi določene situacije v družini in ne nazadnje mu lahko ta oprema pomaga tudi v odnosih z ljudmi izven družinske skupine.

Del te nujne opreme človeka je sposobnost za pogajanje (odločanje, barantanje, reševanje problema), ki jo v družini omogočata določena struktura in proces, ki ga struktura določa. Če je ta struktura oz. način, kako si družina deli avtoriteto in odgovornost, funkcionalna, bo proces pogajanja uspešen, če je struktura nefunkcionalna, bo proces pogajanja upočasnen (L'Abate, v Čačinovič Vogrinčič 1998: 104).

Sposobnost za pogajanje omogoči posameznemu članu družine dovolj avtonomije in povezanosti. Pogajanja se naučimo v družini, kar pomeni, da v tem primeru vsi zmagajo. Pogajanje posameznim članom družine omogoča, da povedo, kdo so, kaj želijo, k temu lahko povabijo drugega in šele nato sledi raziskovanje in odločanje. V družini se pogajamo o delitvi dela, o delitvi moči, nikoli pa se ne pogajamo o čustvih (L'Abate, v Čačinovič Vogrinčič 2006: 47).

Čačinovič Vogrinčič (1998: 122) razume sposobnost za pogajanje kot dovolj dober način za spreminjanje strukture moči v družini. To ne pomeni, da se meje brišejo ali da postajajo nepomembne. To pomeni, da postajajo spremenljive.

Pogajanja so možna v družini, ki je na neki stopnji funkcionalnosti: dovolj dobro rešuje nalogo upoštevanja neskončne raznolikosti individualnih razlik v družinski skupini, ki omogoča soočenje in odgovornost za soočenje. L'Abate (v op. cit.: 104) dodaja, da je funkcionalnost družine odvisna še od ene sposobnosti, ki jo mora družina razviti in naučiti otroka – to je sposobnost za ljubezen.

Sposobnost za ljubezen pomeni sposobnost imeti nekoga rad, dajati ljubezen in sposobnost prejemati ljubezen od drugega. Sposobnosti za ljubezen se moramo naučiti. Ne zadostuje, da imamo radi, temveč potrebujemo tudi ljubezen drugega, da jo potem znamo prepoznati v intimni izkušnji, da vemo, kako z njo ravnati, kako jo deliti, kako ravnati spoštljivo, pomagati, sočustvovati.

Satir (1995: 116) meni, da je ljubezen najbolj hvaležno in izpolnjujoče čustvo, ki ga človek sploh lahko izkusi. Brez možnosti, da bi imel nekoga rad in da ima nekdo tebe rad, človekova duša in duh zakrkneta.

Sposobnost za ljubezen vsebuje dve komponenti: pripisovanje pomena sebi in drugim ter intimnost (L'Abate v Čačinovič Vogrinčič 1998: 104). Posameznik v družini se uči sposobnosti za ljubezen iz štirih možnih položajev samovrednotenja ali samospoštovanja oz. pripisovanja pomena sebi in drugim:

»Jaz sem pomemben, ti si pomemben, oba potrebujeva zmago, dokler sva skupaj.«

»Jaz sem pomemben, ti nisi; jaz zmagam, ti izgubiš.«

»Jaz nisem pomemben, ti si pomembnejši od mene; ti zmagaš, jaz izgubim.«

»Ker nihče od naju ni pomemben, oba izgubiva« (L'Abate, v Čačinovič Vogrinčič 2006: 46–47).

Ob tem je na prvi pogled jasno, da so funkcionalne družine tiste, kjer si vsi želijo zmage. Starši, ki se zavedajo, da sta pomembna oba z otrokom in da oba potrebujeta zmago, bodo tudi tako oblikovali vlogo otroka. V življenju družine se pojavljajo vse štiri različice, pomembno je, da prevladuje prva (Čačinovič Vogrinčič 1998: 107).

Vsaka družinska skupina se mora poleg sposobnosti za ljubezen in sposobnosti za pogajanje naučiti še sposobnosti za konflikt. Mertens (v Čačinovič Vogrinčič 2006: 47) meni, da je sposobnost za konflikt to, da posameznik za motenimi interakcijami zazna in prepozna konflikt ter se z njim sooči. Peseschkian (v Čačinovič Vogrinčič 1998: 10) pravi, da se družina vedno znova sooča z nalogo, da rešuje konflikte – bodisi v dogovarjanju, sporazumevanju bodisi v spopadu, boju drug proti drugemu. Vendar je ta naloga socializacije spregledana ter slabo opravljena in družina, ki ne zna ravnati s konflikti, se mora tega naučiti (op. cit.: 43).

V družini se lahko naučimo več ali manj »sposobnosti za konflikt«, učimo se tudi negirati in potlačevati konflikte. To je običajno ravnanje, kot je tudi enostransko reševanje konfliktov. Ena izmed prvih izkušenj je ravno ta, da je bolje konflikt potlačiti ali vsaj zamolčati, kajti tako posameznika in družine ta konflikt ne ogroža (Čačinovič Vogrinčič 1998: 230). Mertens (ibid.) iz konceptov teorije povzema, da je pogoj za soočenje s konflikti odprta in neovirana komunikacija v družinski skupini. Avtor se zavzema za zavestno, v odkrivanje konfliktov usmerjeno vzgojo. Predlaga učenje uporabe in razumevanje neverbalnih sporočil in vaje v metakomunikaciji. Po njegovem mnenju bi že to razširilo vpogled v konflikte.

Vse tri sposobnosti so zelo pomembne za vsakega posameznika in pomembno se jih je naučiti. Vendar menim, da se veliko družin raje odloča za negiranje in potlačevanje konfliktov, saj ne želijo kaliti (navideznega) miru v hiši. Da bi spregovorili o konfliktu in pri tem vključili sposobnost pogajanja, je zahtevna naloga. Skozi te procese odkrivanja konfliktov in pogajanje bo lažje iti, če so se posamezniki naučili sposobnosti za ljubezen. Tako se torej vse tri sposobnosti dopolnjujejo in bistveno za dobro funkcioniranje družine je, da se naučijo vseh treh omenjenih sposobnosti.

1.2.2.5 Pravica do resničnosti in temeljni občutek lastne vrednosti

Vsak človek si želi biti slišan, želi biti »pomemben«, želi imeti mnenje, ki se bo upoštevalo in slišalo. Ne želi biti spregledan, želi biti opazen in želi sodelovati v dogajanju okrog njega.

Pri tem je pomembno, da ne spregledamo koncepta psihološke pravice otroka oziroma človeka do resničnosti (Braunmühl, v Čačinovič Vogrinčič 1998: 11). Pravica do resničnosti je pravica otroka, človeka, da ga ne prezremo, da ga vidimo, slišimo, da ga jemljemo resno in je pravica, ki jo najprej in najlažje kršimo (op. cit: 223). Vsak človek potrebuje izkušnjo v družini, da lahko pove, kdo je, kaj želi in da sprejme enako sporočilo od drugega. To pa vse z namenom, da bi se naučili živeti drug z drugim in ne drug proti drugemu. Da si smel in mogel izraziti svoja čustva, misli, želje; da si jih soočil v odnosih v družini, prevzel odgovornost zanje, se jih naučil obvladovati in spreminjati – ta celotna izkušnja je temelj izgradnje občutka lastne vrednosti.

Občutek lastne vrednosti, samovrednotenje je sposobnost vrednotenja samega sebe in ravnanje s samim seboj s spoštovanjem, ljubeznijo ter z občutkom za resničnost (Satir 1995: 24). S tem čutimo, da nekaj pomenimo in da je svet nekoliko boljši, ker smo mi v njem navzoči. Zmožni smo druge prositi za pomoč, poleg tega pa vemo, da smo tudi sami sposobni sprejemati odločitve. S tem zaznavamo lastno vrednost, pripravljene smo zaznavati in priznavati vrednost drugih. Ko je situacija obratna in smo na nizki točki samovrednotenja, pričakujemo od drugih, da nas bodo prevarali, potlačili, zaničevali. Pomembno se je zavedati, da kdor stalno pričakuje slabo, to tudi dobi (op. cit.: 25).

Vsaka beseda, izraz obraza, kretnja ali dejanje staršev je sporočilo otroku v zvezi z njegovim samovrednotenjem, a veliko staršev se tega ne zaveda (Satir 1995: 27). Zaznavanje samovrednotenja se lahko razvija le v družinah, ki omogočajo »mehko« pot, kot jih imenuje Skynner (v Čačinovič Vogrinčič 1998: 223). Avtor (v *ibid.*) govori o dveh možnih poteh, ki se postavita družini in za družino – »odprta, mehka« pot in »zaprta, trda« pot. Po »odprti« poti bo stopal otrok, ki bo lahko izrazil in obvladal čustva, kar pomeni, da je odraščal v družini, kjer starši niso odvisni od otroka pri zadovoljevanju svojih potreb, kjer so meje jasno postavljene, kjer bo dovolj prostora za spreminjanje in s tem za samostojnost. Po »zaprti, trdi« poti bo stopal otrok, ki v družini sme prepoznati le čustva, ki so za družino sprejemljiva, svojo

pravico do stvarnosti bo dal staršem, ki že sami nimajo dovolj samostojnosti in ljubezni, da bi to lahko s kom delili.

1.2.2.6 Komunikacija v družini

Vse te zgoraj opisane stvari, ki se odvijajo v družini in morajo biti posamezniku zagotovljene oz. omogočene, kot so oblikovanje vlog, oblikovanje pravil in postavljanje meja, pravica do resničnosti, pridobitev sposobnosti za pogajanje, konflikt in ljubezen, zagotavljanje avtonomije in povezanosti, se uresničujejo skozi komunikacijo, bodisi verbalno bodisi neverbalno.

Komunikacijo definiramo kot izmenjavo informacij v procesu interakcije, pri tem je sleherna interakcija tudi komunikacija (Čačinovič Vogrinčič 1998: 195). Komunikacije nosijo breme izdelave pravil, oblikovanja vlog, ustvarjanje relativno trajne strukture in določanje pogojev za spreminjanje. Člani družine morajo raziskati, se dogovoriti in ustvariti nove možnosti za skupno življenje. Ne gre zgolj za posredovanje – pomembnejša postaja sposobnost posameznika in družinske skupine, da se sooči, da doume, prepozna in oblikuje odnose ter razišče »labirint komunikacij« in obvlada njegova pravila (op. cit.: 192). Komunikacija v družini ima vedno dve navidezni nasprotujoči si funkciji. S komunikacijo se dogaja individualizacija posameznika in hkrati integracija, ustvarjanje celote. V družini je potrebno oboje – osveščenost o razmejenosti skupaj z osveščenostjo o celoti, katere del je posameznik oz. sporočilo (op. cit.: 193).

Lahko bi rekli, da skozi proces komunikacije razvijamo svojo osebnost, svojo podobo, odkrivamo pričakovanja drugih v odnosu do nas in naša pričakovanja v odnosu do drugih (Kristančič 2005: 80).

Satir (v Čačinovič Vogrinčič 1998: 206, 207) v družinski skupini prepoznava štiri komunikacijske vzorce, vzorce socialne obrambe, ki so značilni za družinsko skupino. To so:

- pomirjanje, gladenje in so sporočila, ki skušajo preprečiti jezo, napad;
- obtoževanje, napad, demonstracija moči ustrahovati sogovornika;
- racionaliziranje, navajanje argumentov stroke, javnosti, zdrave pameti in to ponuja stvarno razpravo namesto osebnih doživetij;

- odvrčanje pozornosti, katerega sporočilo pravi »ne obstajam, nič ne pomenim«.

V družini po navadi prevladuje en vzorec, posamezen član uporablja pretežno enega izmed vzorcev. Posameznik te vzorce potrebuje za to, da bi za njimi skrtil prizadetost, strah pred izgubo samospoštovanja, strah pred zavrnitvijo. Družina jih potrebuje le tako dolgo, dokler ne potrebuje spremembe. Takrat družina potrebuje kongruentno komunikacijo, ki pomeni peti komunikacijski vzorec, in pomeni sporočilo o resničnem doživetju, sporočilo o tem, kdo sem, kaj želim, kaj potrebujem (Čačinovič Vogrinčič 1998: 207).

Tomori (1994: 60) pravi, da je komunikacija pogoj za odnos med ljudmi, opisuje ga in ga določa. Pri tem ni pomembna le vsebina, ampak tudi način, kako je izražena.

Kot vidimo, je pomembna tudi neverbalna komunikacija, ki včasih pove več kot pa same besede in tega ne smemo zanemarjati.

Vedeti moramo, da v komunikacijo vstopamo s:

- telesom in gibi, mimiko,
- vrednotami oz. našimi načeli,
- pričakovanji, ki izhajajo iz preteklih izkušenj,
- čutili – oči, ušesa, usta itd., ki nam omogočajo videti, slišati, okušati itd.,
- sposobnostmi govorjenja, ki vključuje besede in glas, ter z
- možgani, ki so skladišče našega znanja oz. vsega, kar smo se naučili s preteklimi izkušnjami (Satir 1995: 47).

To so dejavniki, ki vplivajo na komunikacijo in tudi na motnje v njej, ki jih opišem v naslednjem poglavju.

1.2.2.7 Motnje v komunikaciji

Vsaka skupina, med njimi tudi družina, se srečuje s konflikti na vsakdanji ravni in so del našega vsakdana. Do motenj v komunikaciji prihaja zaradi različnih razlogov in na različnih ravneh.

Čačinovič Vogrinčič (1998: 203–204) navaja več možnih vzrokov za motnje v komunikaciji. Do teh lahko pride na jezikovni ravni, kjer ima lahko določena beseda ali formulacija, zaradi

različnih posameznikovih osebnih zgodovih, različen pomen. Take nesporazume je mogoče razčistiti s pogovorom (ibid.).

Neupoštevanje neverbalne komunikacije pa je lahko usodnejši vir motenj. Ker običajna vzgoja pomeni potlačevanje čustev, ki jih nismo vajeni zaznati pri sebi ali pri drugih, nismo navajeni upoštevati govornice telesa. Pri tem prihaja do dvojne vezi kot paradoksalne komunikacijske oblike, pri čemer si verbalno in neverbalno sporočilo nasprotujeta (op. cit.: 204).

Motnja je tudi posameznikov poskus, da se vzdrži komunikacije in ne komunicira. Tak umik pa ni mogoč, saj je že sam umik sporočilo (ibid.).

Družine se razlikujejo po tem, ali lahko kontinuirano zastavijo in obdelajo kako temo pogovora ali konflikt. Wynne in Singer (v ibid.) govorita o amorfnem in fragmentiranem stilu komuniciranja. Pri amorfnem stilu se konflikt ne izreče jasno, o njem se govori nedoločno, kar ne vodi do izoblikovanih nasprotij. Fragmentirana komunikacija pa vodi do čustveno napetega spopada, kar prav tako onemogoča razumevanje.

Motnja je tudi psevdokonflikt, kar pomeni, da npr. partnerja razpravljata o konfliktu na vsebinski ravni, ta pa je na odnosni ravni. Zaradi tega konflikt ostane nerešen in nerešljiv (ibid.).

Do motenj vodijo tudi nasprotja v interpunkciji. Če en izmed partnerjev vidi svoje vedenje zgolj kot odziv na partnerjevo vedenje, postane komunikacija nedialektična (op. cit.: 204, 205).

V skladu s petim Watzlawickovim (v op. cit.: 205) aksiomom delimo komunikacije na simetrične in nesimetrične. V nemotenih odnosih prihaja do izmenjevanja teh oblik. Odnosi postanejo moteni, ko komunikacije postanejo togo simetrične in vodijo v eskalacijo simetričnosti ali pa so togo komplementarne. Ta simetrična komunikacija zahteva, da enakopravni izmenjavi sporočil sledi umik h komplementarnemu odnosu, ki omogoča podrejanje argumentom drugega. V primeru, da tega umika ni, sledi boj. Toga komplementarnost onemogoča simetrično komunikacijo in s tem možnost, da bi podrejeni otrok spregovoril o svojem konfliktu z dominantnim staršem (ibid.).

Otroku je potrebno zagotoviti varen prostor v družini, kjer bo s starši ustvaril odprt odnos, da se bo lahko z njimi pogovoril.

Za razreševanje motenj v odnosih se je pomembno začeti zavedati, da je vsa komunikacija naučena. Vsak dojenček pride na svet in s sabo prinese neobdelano snov. Dojenčki se komunikacije učijo od ljudi, ki so z njimi od rojstva. Ko se bomo tega zavedali, bomo uvideli, da jo je potemtakem tudi možno spremeniti (Satir 1995: 47).

Kot je pomembno v socialnem delu aktivno poslušanje, preverjanje slišane oz. preverjanje, ali je naše razumevanje sogovornika ustrezno, tako je pomembno, da bi tako ravnali tudi v vsakdanjem življenju, v vsakdanjem pogovoru s sočlovekom. Možnost motenj bi se s tem zmanjšala, odnosi bi postali po vsej verjetnosti boljši in kvalitetnejši.

1.3 Starševstvo

Postati starš – mati in oče – je bil nekoč en izmed najpomembnejših ciljev posameznikov in tudi družbeno zelo zaželen. Danes je situacija podobna. Mladi si želijo otrok, vendar tej želji konkurirajo druge želje in aspiracije posameznikov, kot je npr. kariera, in te lahko prednjačijo pred željo po starševstvu.

Želja po starševstvu je postala bolj zapletena in odvisna od različnih predpostavk. Obdobja aktivnega starševstva v novih generacijah staršev so se časovno močno skrajšala in daljša se doba, ko družinsko življenje ni osredičeno okrog otrok. Prav tako »otroška faza« izgublja pomen. Pari imajo povprečno samo enega do dva otroka in tako staršem ostane še veliko prostega časa v otroštvu in mladosti svojih otrok. Poleg tega ni nujno, da se posamezne faze življenjskega cikla vrstijo v enakomernih časovnih zaporedjih – dogaja se sledeče:

- partnerja se odločata za otroka šele v poznem zrelem obdobju;
- s tem se podaljša čas med oblikovanjem partnerske skupnosti in rojstvom prvega otroka;
- partnerska skupnost se oblikuje v poznem zrelem obdobju;
- čas vzpostavljanja partnerske skupnosti je vedno bolj razpršen (Ule, Kuhar 2003: 54).

Te spremembe je prinesla deinstitutionalizacija družine, ki je prinesla s sabo družinsko motivacijsko krizo na klasičen družinski potek: imeti družino in otroke, takoj ko končaš šolanje in vstopiš v poklic, ali imeti družino in otroke, ko dosežeš določeno kulturno predpisano starost, ali imeti družino takrat, ko jo začnejo ustvarjati tvoji vrstniki iz iste generacije. Ta želja oz. namera je še vedno prisotna v življenju mladega človeka, le da ima

konkurenco v drugih ciljih, npr. v karieri, osebnem samorazvoju, uživanju življenja ipd. Zanimivo je tudi, da želja po starševstvu in želja po partnerstvu ne sovpadata in sta ločeni (op. cit.: 55).

Ljudje, ki se danes, po tehtnem razmisleku, odločajo za otroke, zanesljivo ne počnejo tega zaradi materialnih koristi, temveč so v ospredju drugi motivi starševstva, ki spadajo med emocionalne potrebe staršev. Danes imajo otroci predvsem »psihološko funkcijo koristnosti« (Fend 1988, v Ule, Kuhar 2003: 57).

Te psihološke koristnosti se izražajo v želji po smislu življenja, v težnji po osrečevanju, v drobnih radostih z otrokom. Vse več staršev pa ne razume starševstva kot predanost, socialno obveznost, služenje, temveč kot življenjsko obliko, kjer sledijo svojim življenjskim načrtom in življenjskemu smislu (Beck - Gernsheim 2002, v ibid.).

Otrok lahko postane središče zasebne eksistence posameznikov. Otroku lahko daje življenju vseživljenjski smisel, vsebine in sidrišče v času, ko so vse druge dejavnosti, cilji in odnos postali poljubni in zamenljivi, ko so vsi drugi projekti začasni in negotovi. Otroku je tu kot dejstvo in ostane za vedno. Poleg te psihološke želje po otrocih se pojavljajo tudi dileme, ovire, zaradi katerih postaja starševstvo težak in za nekatere neuresničljiv projekt. Po eni strani je tu želja po svobodi, po »lastnem življenju«, po samouresničevanju, po avtonomiji, ki je v nasprotju s pripravljenostjo skrbeti za otroka. Vrinil se je dvom, ali bom zmožel/zmogla, ker ni več samoumevne pripravljenosti skrbeti za potomstvo, prav tako so porasle zahteve, povezane z otrokom – vzgojne, socializacijske, časovne, finančne. V sodobni družbi je tako starševstvo postalo odgovorna naloga in prav ta rastoča odgovornost deluje kot breme in ovira v odločanju za otroka (Ule, Kuhar 2003: 57–58).

V Družinskem psihološkem priročniku (Cohier - Rahban, v Mihelač 2005: 104) je zapisano: »Imeti otroka je eno, prevzeti vlogo roditelja pa nekaj drugega. Prebiti se moramo skozi krizo identitete, sprejeti spremembe.«

Tudi Skynner in Cleese (1993: 66) pravita, da se moramo nenehno prilagajati spremembam. Nosečnost in rojstvo otroka lahko prinašata po eni strani stres, po drugi strani veselje. Pri tem je pomembno, da se ne glede na to, ali gre za dobro ali slabo stvar, spremembam nenehno prilagajamo. Vsi ljudje imamo v glavi neke vrste duševni zemljevid, ki vključuje prav vse, kar zadeva naše življenje. S prilagajanjem imata avtorja v mislih zamenjavo tega duševnega

zemljevida z novim, ki vključuje nove spremembe v življenju, torej v tem primeru prihod novega člana družine.

V grobem bi potemtakem lahko starševstvo definirali kot duševno in čustveno preoblikovanje. S prihodom so starši primorani preurediti duševni prostor, ki se odpre že v nosečnosti in ta proces se nadaljuje in odvija hkrati z otrokovim razvojem (Cohier - Rahban, v Mihelač 2005: 104).

Starševstvo zahteva ogromno prilagajanja zaradi velikega skoka, ki starša zdaj čaka – postati morata bolj odrasla, bolj odgovorna in to povzroča velik stres, ki je večji ob prehodu iz stanja »brez otrok« v stanje »z enim otrokom«, kot pri prehodu od »imeti enega otroka« k »imeti drugega«. Starša sta izgubila vso svojo svobodo, poleg tega pa otrok zahteva veliko pozornosti in ljubezni, tako da partnerjema ostane veliko manj tega, kar bi lahko dajala drug drugemu. Ko pa je ta korak za njima, ju čaka kup sreče in zadovoljstva ob otročičku. Potreben je le čas, da privadita in prilagodita na nove razmere (Skynner, Cleese 1993: 68–69).

Postati mama ali oče ne pomeni le, da kot moški zaplođiš otroka in ga kot ženska spraviš na ta svet. Pomembno je, da ga spraviš tudi »skozi življenje« in mu zagotoviš varno, otroku primerno okolje za razvoj. Pomembnejši je torej del po rojstvu – vzgoja, skrb, varstvo, ljubezen, razumevanje, učenje itd. To je tisti del »imeti otroka«, ki mlade pripravi k tehtnemu razmisleku, ali imeti otroka ali ne.

1.3.1 Dejavniki odločanja »za« starševstvo in »proti« starševstvu

Mladim se v večini ne zdi samoumevno imeti otroka po končanju šolanja, po zaposlitvi. Razmišljajo širše in pri odločanju upoštevajo veliko stvari.

V raziskavi Mladi, družina, starševstvo Ule in Kuhar (2003: 108) analizirata dejavnike odločanja »za« in »proti« starševstvu pri mladih odraslih. Analiziranje dejavnikov odločanja za starševstvo in proti njemu daje pomemben uvid v preference, težave, želje, predstave, načrte za prihodnost sodobnih mladih odraslih. Analiza je pomembna tudi zaradi vsesplošnega upadanja rodnosti na razvitem zahodu.

Upadanja rodnosti ni mogoče pojasniti z univerzalno teorijo. Gre za splet različnih dejavnikov, katerih seznam ni omejen. Razlikujejo se ne samo med posameznimi državami in ideološkimi ozračji, temveč tudi med posameznimi generacijami in sloji znotraj ene države. Leasthaege (v op. cit.: 108, 109) pravi, da so izpostavljeni naslednji dejavniki upadanja rodnosti in prelaganja rojevanja:

- vedno višja izobrazjenost in ekonomska avtonomija žensk;
- naraščajoče in visoke potrošne aspiracije (ki ustvarjajo potrebo po dveh dohodkih v gospodinjstvu);
- povečano vlaganje v razvoj kariere pri obeh spolih, skupaj z naraščajočo kompetitivnostjo na delovnem mestu;
- razširjanje »postmaterialističnih« vrednot, kot so samouresničevanje, razvijanje osebnih nagnjenj, etična avtonomija, svoboda izbire, strpnost do nekonvencionalnosti;
- večji poudarek je na kakovosti življenja, prostem času, zabavi;
- izogibanje nepreklicnim obvezam in želja po ohranjanju »odprte prihodnosti«;
- naraščajoča možnost ločitve in zato bolj previdno investiranje v lastno osebnost;
- geografska mobilnost mladih odraslih v terciarnem izobraževanju;
- slabe možnosti reševanja stanovanjskega vprašanja (visoki stroški, nedostopnost – tako za mlade odrasle v začetnih fazah oblikovanja družine kot za gospodinjstva v nadaljnjih družinskih fazah);
- fleksibilnost trga dela;
- nezaposlenost mladih;
- dostopnost in učinkovitost kontracepcije, možnost splava;
- osvobojenost od vpliva tradicionalnih vrednot (npr. religije).

Omeniti velja še naslednje dejavnike:

- občutek, da biološka ura še ne tiktaka,
- zgledi iz starševskih družin,
- težnja po svobodi, neodvisnosti in avtonomiji,
- visok standard udobja,
- strah pred prihodnostjo,
- zaznana velika odgovornost in velika zahtevnost, ki ju prinaša starševstvo,
- majhno, praktično nepomembno vlogo pri odločanju za starševstvo pa igrajo dvomi o lastnih starševskih sposobnostih, strah pred porodom in strah pred otrokom sovražnimi družbenimi in tudi naravnimi razmerami.

Ule in Kuhar (op. cit.: 109) na podlagi rezultatov raziskave Mladi, družina, starševstvo navajata, da so se med študenti in študentkami kot najpomembnejši dejavniki za odločanje za starševstvo izkazali (po pomembnosti si sledijo po vrstnem redu od najpomembnejšega do najmanj pomembnega):

1. za starševstvo se bodo odločali, ko se bodo počutili dovolj zrele za to odgovorno nalogo (40 odstotkov anketiranih);
2. za starševstvo se bodo odločali, ko bodo imeli zagotovljene osnovne materialne razmere (20 odstotkov anketiranih);
3. za starševstvo se bodo odločali, ko si bodo ustvarili osnovno poklicno kariero;
4. za starševstvo se bodo odločali, ko bodo imeli zagotovljen gotov položaj v službi;
5. za starševstvo se bodo odločali, ko bodo imeli stabilno partnersko zvezo;
6. šest odstotkov anketiranih pravi, da otrok ne bodo imeli, ker imajo drugačne načrte v življenju;
7. dva odstotka anketiranih pa namerava otroke imeti takoj po končanem šolanju.

V nadaljevanju avtorici (op. cit.: 109–118) natančneje predstavita in interpretirata posamezne dejavnike odločanja za starševstvo in proti starševstvu.

a) »Moji dohodki so nezadostni, nimam stanovanja, otroci so predragi«

Ekonomski razlogi objektivno vplivajo na upadanje rodnosti in prelaganje rojevanja. Med te razloge spadajo nezadostni in negotovi dohodki, ki so posledica ekonomske nestabilnosti in brezposelnosti, visoki stroški oskrbe otrok, slabe možnosti reševanja stanovanjskega vprašanja. Brezposelnost pri mladih, še posebej pri iskalcih prve zaposlitve, je pomemben dejavnik, zaradi katerega mladi prelagajo določene dolgoročne odločitve, kot je npr. snovanje družine. V tem času je v ekonomskem smislu ključnega pomena podpora staršev.

Osnovanje družine nedvomno pomeni izgubo kupne moči. Ker ljudje želijo tudi svojim otrokom omogočiti visok standard, želijo pred rojstvom otroka poskrbeti za dobre »začetne« razmere. Nekateri ljudje raje investirajo v lastne užitke kot pa v otroke.

b) »Služba zahteva celega človeka«

Današnje delovne razmere so bolj negotove; zahtevajo večjo angažiranost, mobilnost in fleksibilnost posameznikov. Zaradi tega sta javni prostor tržne ekonomije in zasebni svet družine težko združljiva, še posebej izrazito je to pri ženskah oz. materah.

c) »Nekaj moram narediti iz sebe«

Samouresničevanje je postalo v sodobni družbi kategorični imperativ. Ideal mladih je, da bi imeli vse možnosti, da naredijo iz svojih življenj čim več. Skrbi za otroka ne dojemajo kot obliko samouresničevanja in osebne rasti, temveč prej kot oviro po samouresničevanju. Prav tako se sodobne mlade ženske obremenjujejo z zunanjim videzom in se bojijo rojevanja iz strahu, da bi izgubile postavo.

d) »Po faksu si nočem takoj naprtiti nove skrbi«

Odločitev za otroka pomeni odpoved lastni avtonomiji in odprti prihodnosti za nedoločen čas. Ta odločitev zato obsega tehtanje dobrobiti drugega – odvisnega in šibkega nasproti lastnemu udobju.

Ustvarjanje družine vedno bolj spominja na neko vrsto »prečkanja Rubikona«. Kocka je padla, poti ni nazaj. Veliko ljudi občuti fazo oblikovanja družine kot izgubo (svobode, kupne moči) in ne kot pridobitev (včasih so s poroko pridobili npr. svobodo).

e) »Otroci so zahteven projekt«

Ljudje želijo kot starši otrokom posvetiti obilo pozornosti, visoko kakovost življenja in ugodne ekonomske razmere. Ustrezna vzgoja, pomoč otrokom pri poklicni in življenjski promociji zahteva vedno več sredstev in truda. Precej mladih se boji odgovornosti, ki jo prinaša sodobno starševstvo. V »vzrejo« otrok je potrebno vložiti ogromno truda in energije.

f) »Problem je v ženskah«

Mlade ženske si danes želijo zagotoviti ekonomsko varnost in avtonomijo, saj nočejo tvegati (npr. zaradi visoke stopnje ločitev), da bi bile ekonomsko odvisne od moža. Poleg tega je za pare ugodneje, če sta zaposlena oba, že zaradi tveganja, če en izgubi službo. V Sloveniji sta dve plači nujnost, da se lahko obdrži srednjeslojni standard življenja. Izobraževalna in poklicna kariera sta po navadi v konfliktu z ustvarjanjem družine.

Mlade ženske prav tako nočejo ponavljati izkušenj svojih staršev, zlasti mater, ki so bile dvojno obremenjene. Nočejo več pristati na delitev del, ki je bila utečena v generaciji staršev, torej da bodo one pretežno odgovorne za gospodinjstvo in družino.

g) »Danes so babice v službah ali na potovanjih« – pomoč staršev

Veliko mladih v Sloveniji živi doma pri starših, po navadi v ločenem gospodinjstvu. Tisti, ki ne živijo pri starših, pravijo, da so jim starši finančno močno pomagali ali pa pomoč staršev še pričakujejo v prihodnosti.

Mladi, ki imajo otroke, cenijo pomoč staršev tudi pri varstvu otrok, tisti, ki jih nimajo blizu (bodisi zaradi velike oddaljenosti kraja bivanja staršev, slabih odnosov, prezaposlenosti staršev ipd.), to pomoč pogrešajo.

h) »Ko enkrat imaš otroka, ti je dosti bolj toplo pri srcu«

Ugodje, ki ga prinašajo otroci, je sestavljeno iz dimenzij psihološkega ugodja, ki jih ni mogoče kvantificirati. Prvorojeni otrok po navadi prinaša naslednje »ugodnosti«: status biti starš, imeti potomca, ki bo nadaljeval družinsko ime, izpolniti pričakovanja drugih; poleg tega je imeti otroka zabavno, zadovoljstvo prinaša otrokov uspeh, veselijo se, da bo otrok odrasel in jih imel rad. Otroci zadovoljijo tudi potrebo po varnosti, po neomejeni naklonjenosti, so garancija za nek trajni odnos. Življenju dajo neko strukturo in obliko.

Po vsem tem lahko vidimo, da mladi pogosto dodobra pretehtajo odločitev, ali bodo na svet »pripeljali« bitjece, ki bo zahtevalo njih cele in bo s sabo prineslo ogromno odgovornosti. Iz teh zgoraj naštetih dejavnikov je razvidno, da je večini mladih pri odločanju za otroka prioriteta finančna zmožnost in šele nato pridejo v ospredje lastne želje po otroku. »Najprej štalca, pol pa kravca«, kot pravijo.

1.4 Stari starši

Stari starši oziroma starši imajo dandanes pri večini mladih družin pomembno vlogo. Še posebej zaradi tega, ker se mladi odrasli težje osamosvajajo, eni celo ostajajo doma pri starših. Večina mladih rabi pomoč staršev oziroma sorodnikov na različnih področjih, pa naj ostajajo doma pri izvorni družini ali pa se osamosvojijo.

1.4.1 Pomen in vloga starih staršev

Žorž (2006: 23–26) navaja, da so nekoč v vseh patriarhalnih družbah moški oz. očetje imeli veliko moč, oblast in ta očetovska vloga se ni končala z rojstvom vnukov, temveč je moški bil na čelu družine, dokler ni obnemogel. Skupaj z moškim je podaljšana vloga moči pripadala tudi ženskam oz. materam. Matere so se znašle ne le v vlogi »očetove žene«, temveč v pomembnejših vlogah, kot npr. v samostojni vlogi vzgojiteljice svojih otrok in tudi vnukov. Ker šol nekoč ni bilo, so se otroci učili ob svojih starših, ki so po navadi v teh letih bili na vrhuncu svoje moči in so le-to vlagali v delo na kmetijah. Zaradi tega jim je za vzgojo zmanjkovalo časa in tako so to vlogo prevzemali stari starši.

Ta pomembna vloga je bila v glavnem omejena na neposredno potomstvo oz. otroke, ki so ostali doma na kmetiji. Z otroki, ki so odšli od doma, so sčasoma izgubili stike, oz. vezi so postale ohlapne.

S pojavom industrializacije se je vedno bolj uveljavljala dvogeneracijska družina, ki so jo sestavljali starši in otroci, stari starši pa so se vedno bolj umikali iz življenja in vzgoje vnukov in vnukinj. Ta trend se je hitro širil tudi na podeželje (op. cit.: 26).

V današnjem času se stvar spet spreminja in stari starši ponovno postajajo pomemben del življenja mladih družine, kjer nastopajo s pomembnimi vlogami.

Kristančič (2005: 161) navaja, da se stari starši v odnosu do svojih otrok in vnukov znajdejo v naslednjih vlogah:

a) Stari starši kot rešitelji – skrbniki in bančniki

Ključno delovanje starih staršev je, da v kriznih trenutkih pomagajo družinam svojih otrok. Najpogosteje so to oskrba, nega med boleznijo in vzgoja vnukov, ko so njihovi starši v službah ali družbah. Se pravi, stari starši predstavljajo obliko neformalnega varstva. Prav tako je tu tudi finančna pomoč družinam svojih otrok, seveda odvisno od njihovih finančnih zmožnosti, in reševanje različnih težav svojih otrok in/ali vnukov. Pogosto po razvezah otroci živijo pri starih starših, kar ni nujno slaba stvar, kot želijo nekateri ljubitelji bioloških družin prikazati.

S to vlogo se povezuje tudi to, da so stari starši pomembna tržna niša. S tem ko kupujejo Barbike in Kene ter druge najnovejše igrače, oblačila, letovanja in zimovanja, vstopnice za različne prireditve, športne pripomočke, so postali pomembna ciljna skupina številnih trgovcev. Iznajdljivejši celo odpirajo t. i. butike za stare starše, vedoč, da imajo ti srce in kupno moč za svoje vnuke, pravnuke ter nečake in pranečake.

Porabništvo je v poznejših letih drugačno kot v zgodnejših letih, in sicer v poznejših letih porabijo ljudje več za druge kot za sebe.

b) Stari starši in sive glave – svetovalci

Stari starši in sive glave so pogosto v vlogi mediatorjev ali posrednikov med dvema generacijama – najpogosteje med svojimi otroki in vnuki. Posredujejo na različnih področjih življenja, še posebej, ko nastopijo medosebni konflikti.

V pomoč sivim glavam (op. cit.: 162) bo to, da:

- predstavijo sam način reševanja,
- dosežejo definicijo konflikta,

- skupno rešujejo problem,
- utemeljijo skladnost.

Za tem, da stari starši na različne načine skrbijo za vnuke, se skrivajo včasih kompleksni razlogi, ampak v prvi vrsti za njih poskrbijo in skrbijo zaradi ljubezni do njih, dolžnosti, ki jih čutijo v vlogi starih staršev, in zaradi družinskih vezi, ki jih vežejo na vnuke (de Toledo, Edler Brown 1995: 15).

Ule (2008: 106) pravi, da v Sloveniji izrazito izstopa pomen sorodniških socialnih mrež in opor. Raziskovalni podatki kažejo, da se ljudje bolj kot na formalne oblike pomoči raje obrnejo na neformalne mreže, če potrebujejo čustveno in instrumentalno podporo. Od tranzicijskega obdobja naprej se je pri nas povečal pomen staršev na obeh ravneh: instrumentalni in čustveni. Zlasti se je povečal pomen mater, katerim se mladi obeh spolov od vseh neformalnih in formalnih svetovalcev najbolj zaupajo. Mati nastopa kot nadvse pomembna »terapevtka«, blažilka stisk in konfliktov iz »zunanjega sveta«. Poleg tega, da je mati poglavitna tolažilka, svetovalka in pomočnica, je tudi najboljša prijateljica svojim otrokom. Te funkcije pa tudi lahko obdrži, ko odrasel otrok ne biva več doma (op. cit.: 107).

Wiener (1997: 62) je zapisala, da imeti otroka povzroča ogromno dodatnega stresa, še posebej za današnje mlade odrasle. Tudi Skynner in Cleese (1993: 70) temu pritrjujeta in pravita, da je mladim staršem najhujše po prihodu prvega otroka, še posebej materam. Deležne so opore v manjši meri, ker ni več toliko razširjenih družin. V prvih tednih po prihodu novega člana družine je še kar lepo, saj pride njena mama ali tašča na pomoč, partner si vzame prve dni nekaj dopusta. Ko je najhujše mimo, ostane sama z občutki strašne neizkušnosti in zapuščenosti.

Wiener (1997: 62) meni, da se mladi starši pogosto v življenju, ne samo na začetku, zatekajo po pomoč k svojim staršem, ki prevzemajo polno odgovornost na področju ekonomske varnosti, psiholoških in čustvenih potreb svojih vnukov. Avtorica (ibid.) jih imenuje »reciklirani starši« (*recycled parents*), saj prevzamejo vlogo staršev (še posebej takrat, ko mlada družina in starši živijo skupaj).

Pri tem vidimo, da je pomembna vloga starih staršev v vseh mogočih vidikih. Na začetku so nepogrešljivi pri »uvajanju« novopečenih staršev v novo vlogo skrbi za nebogljenotno bitjece,

kasneje prevzamejo varstveno vlogo, ko se mladi starši vrnejo na svoja delovna mesta, nemalokrat se znajdejo tudi v vlogi finančnikov. So neprecenljivi za tiste mlade družine, ki jih imajo ob sebi in v svojem življenju. Mlade družine, ki starih staršev iz različnih razlogov nimajo v svojem življenju, jih po vsej verjetnosti pogrešajo.

1.5 Država in mlade družine

Z gospodarsko krizo je prišlo do mnogih sprememb – sprememb na slabše. Kriza je sorazmerno močneje prizadela mlade (Lavrič et al. 2010: 108).

S tem ko je prizadela mlade odrasle, je prizadela tudi mlade družine, ki so tako toliko bolj ogrožene. Trg dela je zelo nestabilen, cene stanovanj in dobrin so na splošno zelo visoke.

1.5.1 Mladi in trg dela

Živimo v zelo težkih gospodarskih razmerah, vse več podjetij propada, vedno več ljudi ostaja brez služb. Posledično je vedno več iskalcev zaposlitve, kar za mlade iskalce prve zaposlitve pomeni toliko večjo konkurenco.

Delovanje podjetij se je spremenilo, in sicer najpomembnejši v podjetju sta visoka rast in ekonomska učinkovitost (Ule, Kuhar 2003: 110).

Od mladih se pričakuje veliko fleksibilnosti in prilagodljivosti, hkrati pa jim večinoma ponujajo le zaposlitve za določen čas ali delo prek študentskega servisa (Ignjatović, Trbanc 2009: 53–54).

Temu pritrjujejo tudi rezultati raziskave Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 98). Evropa se namreč v času globalne krize sooča s silami, ki korenito spreminjajo trg dela in izobraževanja. Tradicionalne oblike zaposlenosti za nedoločen čas zamenjujejo manj gotove, fleksibilne oblike zaposlenosti, zvišuje se starost prvega vstopa na trg dela, sam prehod traja dlje in je tudi bolj negotov (Vertot v ibid.). V Sloveniji je slika podobna. Veliko je zaposlitev za določen čas. V obdobju med 1996–2005 naj bi se delež zaposlenih za določen čas podvojil, pri čemer bi naj do večjega porasta zaposlitev za določen čas prišlo ravno med mladimi.

Delež mladih zaposlenih za določen čas je 65,5 odstoten, kar nas v EU uvršča na sam vrh (op. cit.: 99).

To prinaša bolj negotova delovna mesta in nižjo socialno varnost mladih. Med krizo se je tudi obseg tovrstnih zaposlitev občutno zmanjšal. Podjetja, predvsem večja, imajo v strateških dokumentih pogosto zapisano načrtno politiko vključevanja mladih v zaposlitve (npr. prek sistema štipendiranja in počitniškega dela mladih), vendar se v praksi tovrstne načelne politike razmeroma slabo uresničujejo, še posebej v obdobju, ko je ekonomska kriza zaostila razmere delovanja podjetij, ki morajo radikalno zmanjševati stroške (Ignjatović, Trbanc 2009: 53–54). Avtorja (ibid.) dodajata, da tak odnos delodajalcev do zaposlovanja mladim ne prinaša zadovoljstva.

Po pričevanjih udeležencev v raziskavi Mladi, družina, starševstvo (Ule, Kuhar 2003) se to nezadovoljstvo z odnosom delodajalcev do zaposlovanja mladih še enkrat potrdi. V raziskavi (ibid.) se je pokazalo, da mladi menijo, da slovenska podjetja niso naklonjena družinam oziroma niso prijazna družini. S prehodom v tržno gospodarstvo je prišlo do velikih sprememb za delavce. Sistem odprtega trga nagraduje inovativnost in trdo delo, torej nagraduje tiste, ki so uspešni v njegovih razmerah, ni pa prizanesljiv do tistih, ki so manj uspešni. Ti so kaznovani z izgubo dohodka ali stagnacijo na karierni poti. Tržni sistem obravnava delavca zgolj kot input v produkcijskem sistemu. Delodajalci pogosto v delavcih vidijo le delovno silo in ne ljudi, ki imajo družino in intimne odnose. Posamezniki morajo maksimizirati svojo koristnost trgu, zaradi česar morajo ohranjati fleksibilnost svojega časa in prostorsko mobilnost, da se lahko odzovejo na ponujene priložnosti. Poleg tega je praktično nemogoče biti zelo tekmovalen, individualistično orientiran, nekaj ur zatem pa samožrtvujoč, altruističen in dovzeten za tveganja znotraj družine (op. cit.: 111).

Javni prostor tržne ekonomije in zasebni svet družine sta ločena in težko združljiva sistema. Zlasti ženske imajo težave s kombiniranjem plačanega dela in družinskega življenja. V Sloveniji za razliko od tujine ni tradicije dela za skrajšani delovni čas. Ta vrsta dela ima določene prednosti in slabosti. Po eni strani je lažje usklajevati delo in družino. Po drugi strani ni možnosti napredka in je brez kariernih obetov, ker je to delo po navadi značilno za poklice, ki ne zahtevajo veliko znanja in veščin, in prav tako je po navadi slabo plačano. Mlade ženske se neredko tudi srečujejo s težavami pri zaposlovanju že zaradi potencialne možnosti zanositve. V takem primeru se za otroka oz. za zanositev ne odločijo iz strahu pred

izgubo delovnega mesta. Delodajalci so več ali manj izraženo nenaklonjeni rojevanju mladih uslužbenk. Nekatero mlade ženske se bojijo tudi porodniškega dopusta, ker bodo v tem času umsko manj aktivne in bodo izgubile stik s tekočim dogajanjem. Zanimivo je, da pri ženskah, ki se želijo bolj poklicno uveljavljati, ni potrebe po podaljšanju starševskega dopusta, tiste, ki imajo manj perspektivne poklice, pa pogosteje izražajo željo po podaljšanju porodniškega dopusta. To željo Ule in Kuhar (op. cit.: 111, 112) interpretirata kot beg iz manj prijetne realnosti.

Dejstvo je, da smo se znašli v precej težkih časih. Prva težava je sploh dobiti službo in to službo za nedoločen čas, ki bo zagotavljala prihodek in s tem neko varnost na dolgoročni rok. Druga težava je usklajevanje službe in zasebnega življenja, kar spet zahteva napor. Od posameznika do posameznika in njegove situacije je odvisno, kako se bo znašel. Velika večina jih bo pri tem zaprosila za pomoč starše, sorodnike.

1.5.2 Problem zaposljivosti in s tem osamosvojitve od izvorne družine

Imeti službo in zagotovljen dohodek je en izmed zelo pomembnih dejavnikov za osamosvojitve mladih odraslih in na splošno za neodvisnost od izvorne družine. Torej, če trg dela ne zagotavlja zaposlitve mlademu človeku, ta nima svojega dohodka in ostane odvisen od izvorne družine ali celo pade na rob revščine, če nima nikogar, na kogar bi se lahko zanesel.

1.5.2.1 Mladi in nezaposlenost

Mladi predstavljajo nekje četrtno svetovne delovne sile, a tudi polovico brezposelnih po vsem svetu. Delovni trgi imajo, razen za visoko kvalificirane, vedno večje težave pri zagotavljanju stabilnih in perspektivnih zaposlitev za mlade ljudi. Mladi brez primerne zaposlitve so še posebej ranljivi. Če so brez sredstev za življenje, težje pridejo do izobrazbe in osnovnega zdravstva, to pa je – kot v začaranem krogu – pogoj za ustrezno zaposlitev. Tako ostajajo le »ob poti« do napredka, namesto da bi stopali po njej in jo (so)oblikovali. Prikrajšani so za prednosti, ki so običajna posledica stalne in dolgoročne zaposlitve, kot so na primer dostop do premoženja in dohodkov, močne socialne mreže in položaj odločanja v lastni družini in širši skupnosti (Vertot 2009).

Vendar tudi višja stopnja izobrazbe ne zagotavlja zaposlitve. Raziskava Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 114) kaže, da je v skupini mladih med 25–30 let v obdobju med 2000–2009 močno narasel delež brezposelnih s končano VII. stopnjo izobrazbe. Delež diplomantov je narasel za 240 odstotkov, diplomantke za 278 odstotkov. Iz tega je razvidno, da je slovenski trg sposoben absorbirati manj kot polovico vseh diplomantov v Sloveniji (op. cit.: 115). Za višjo brezposelnost med ženskami je krivo ravno to, da v izobrazbeni strukturi prevladuje terciarna raven izobrazbe in delež vsaj visokošolsko izobraženih žensk (39,5 odstotkov) je dvakratnik deleža moških s takšno izobrazbo (21,9 odstotkov). Poleg tega je razlog tudi to, da študirajo poklice na področju izobraževanja, zdravstva in sociale, družboslovja in humanistike, kjer je stanje že dlje časa problematično. Poleg tega pa delodajalci raje zaposlujejo moške zaradi višje odsotnosti žensk zaradi rojevanja in skrbi za otroke (ibid.).

Če spet posplošim na oba spola, vidimo, da je težko najti prvo zaposlitev tudi iz tega razloga, ker običajno nimajo izkušenj, katere so pri večini delodajalcev pogoj ob prijavi za določeno delovno mesto.

Zato npr. življenje doma pri izvorni družini mladim olajša iskanje prve zaposlitve, saj nimajo nobenih drugih obveznosti in skrbi, razen tega, da iščejo zaposlitev. Pomembno je, da se zavedajo, da starši ne bodo nudili finančno podporo v nedogled (Wiever 1997: 72).

Med raziskovanjem te teme sem naletela na precej intrigantno možnost, kako priti do zaposlitve. Potrebna je le dobra ideja, volja in zagnanost. V okviru aktivnosti spodbujanja podjetništva Zavod RS za zaposlovanje nepovratno subvencionira samozaposlitev v višini 4500 evrov. Do nje so upravičene brezposelne osebe, ki se odločijo za eno od oblik samozaposlitve (s. p., kulturni delavci itd.). V program pomoči pri samozaposlitvi se lahko vključijo osebe, za katere je na dan podpisa zaposlitvenega načrta ugotovljeno, da v zadnjih petih letih niso prejele sredstev iz naslova subvencije za samozaposlitev s strani Zavoda RS za zaposlovanje in v zadnjih dvanajstih mesecih niso bile samozaposlene (<http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/subvencija-za-samozaposlitev-case-study>).

Vendar pa raziskava Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 129) kaže, da ta ukrep za spodbujanje podjetništva mladim v Sloveniji ni ravno privlačen. Namreč, delež samozaposlenih mladih med vsemi zaposlenimi v Sloveniji je v prvem četrtletju 2010 znašal le 2,6 odstotka, kar je

pod povprečjem EU 27: 4,2 odstotka. Ob relativno velikih nihanjih je mogoče sklepati rahel trend naraščanja (op. cit.: 131). Je pa zanimiv podatek, da je med moškimi zaznana visoka raven pripravljenosti za samozaposlitev in jo preferirajo pred zaposlitvijo pri nekom drugem (op. cit.: 132).

Kljub temu se te možnosti ne poslužujejo v veliki meri. Razlogi so po vsej verjetnosti različni, če sama malo razmislim, pomislim na to, da je to vseeno tvegana poteza, saj lahko veliko vložiš in potem vse izgubiš. Še posebej na začetku mora biti zelo težko, poleg tega prevzemaš popolno odgovornost, ki zna včasih ljudi malo prestrašiti.

Res je, da so razmere težke. Ampak, če so mladi zagnani in motivirani, da najdejo zaposlitev, jo bodo prej ali slej našli. Nujno potrebno je vključiti svojo socialno mrežo in iskati možne vire pomoči. Od vsakega posameznika je odvisno, koliko se bo angažiral in ustvaril s ponujenim nekaj zase, da bi lažje dosegel svoje življenjske cilje.

1.5.2.2 Mladi in stanovanjska problematika

Mandič (2009: 90) navaja, da ima Slovenija med vsemi državami Evropske unije, ki so bile vključene v analizo položaja mladih (27 držav), najnižji obseg stanovanjskih dodatkov (prejemki gospodinjstev kot subvencija najemnine ali stanovanjskih posojil), drugi najnižji obseg javnih sredstev, namenjenih za stanovanje (tudi investicije v stanovanja in prenavo), in tretji najnižji odstotek gospodinjstev v najemnem stanovanju. Stanovanjska politika je šibka, z malo zaznavnimi učinki, brez ambicioznih ciljev in brez spremljanja njihove uresničitve. Današnja mladina ima tako v primerjavi s prejšnjimi obdobji manj možnosti za najem stanovanja. Lastniško stanovanje ostaja zelo pomembna in favorizirana začetna točka samostojne stanovanjske kariere mladih, a je to za mlade težko dosegljivo, še posebej zaradi zaposlitve za določen čas, kar onemogoča pridobitev stanovanjskega posojila.

Tako se vse pogosteje dogaja, da mladi ostajajo doma pri izvorni družini, kar pa ni lastna izbira mladih, temveč je to posledica različnih okoliščin in s tem pomanjkanja izbire lastnega bivališča (Leskošek 1999: 72).

Ugotovljeno je, da Slovenija sodi med tri države z najvišjim odstotkom mladih (med 27-imi državami vključenimi v raziskavo o položaju mladih), tako moških kot žensk, starih od 18 do 34 let, ki še živijo pri starših. Podatki kažejo na večjo vlogo, ki jo ima družina pri

stanovanjski oskrbi mladih v obeh primerih – ko mladi odrasli živijo s starši ali ko živijo v samostojnem stanovanju v lasti sorodnika (staršev) in ne plačujejo najemnine. Ta ključna vloga sorodstvene pomoči pri stanovanjski oskrbi mlajših generacij hkrati tudi opozarja na težavnost razmer tistih, ki takšnega sorodstvenega zaledja nimajo (Mandič 2009: 91).

Raziskava Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 284) je pokazala, da mladi ostajajo doma zaradi vpliva mnogih dejavnikov. Med nje spada dejstvo, da se materialni pogoji za odselitev zaostrejejo, mladi pa si želijo lastne hiše. Ti materialni dejavniki, kot so zaposlitev, dohodek, cene stanovanj in najemnin so ključni dejavnik poznega odseljevanja mladih od doma. Drug dejavnik za ostanek doma je ta, da je mladim bivanje pri starših sorazmerno ugodno. Del tega je visoka raven kakovosti odnosov in sorazmerno ugodni prostorski pogoji (op. cit.: 290). Med kulturne dejavnike ostanka doma pri izvorni družini spada to, da mladi menijo, da je bolje ostati doma, kot pa tvegati revščino. Majhnost Slovenije in solidna cestna infrastruktura omogoča dnevne migracije na delo in izobraževanje, kar mladih ne sili k odselitvi. Dejavniki je tudi podaljševanje izobraževanja, ki je čedalje bolj izrazito. Mladim ustreza partnersko življenje po sistemu skupaj in narazen (op. cit.: 295). Psihološke poteze mladih, npr. starost, niso značilno povezane z odselitvijo (op. cit.: 297).

Želja večine mladih je, da se osamosvojijo, vendar trenutne razmere v gospodarstvu tega prehoda ne olajšujejo. Kljub temu se vsak posameznik trudi, glede na trenutne življenjske situacije, ki ga obkrožajo, iz tega potegniti najboljše, bodisi da to pomeni živeti s starši ali pa se osamosvojiti z njihovo pomočjo.

1.5.3 Prispevek družinskih politik k izboljšanju položaja družin v Sloveniji

Družinska politika je nadgradnja socialne politike in njen glavni namen je izboljšati kvaliteto življenja družin, še posebej družin z (več) otroki.

Ukrepi družinske politike so praviloma univerzalni, kar pomeni, da so upravičenci vse družine z otroki, čeprav so prejemki družin z določenimi posebnostmi (večje število otrok, otroci z motnjami v razvoju, nizek dohodek, enoroditeljske družine ipd.) pogosto višji. To razlikovanje med družinami se utemeljuje z različnimi potrebami družin zaradi teh posebnosti (Stropnik 1997: 12–13).

Po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (*Uradni list RS, št. 110/2006 – UPB*) iz zavarovanja za starševsko varstvo izhajajo pravice do:

- Starševskega dopusta, ki zavzema:
 - porodniški dopust,
 - očetovski dopust,
 - dopust za nego in varstvo otroka,
 - posvojiteljski dopust.
- Starševskega nadomestilo, ki zavzema:
 - porodniško nadomestilo,
 - očetovsko nadomestilo,
 - nadomestilo za nego in varstvo otroka,
 - posvojiteljsko nadomestilo.
- Skrajšanega delovnega časa in pravice plačila prispevkov za socialno varstvo zaradi starševstva.

Družinam so zagotovljeni naslednji družinski prejemki:

- starševski dodatek,
- pomoč ob rojstvu otroka,
- otroški dodatek,
- dodatek za veliko družino,
- dodatek za nego otroka,
- delno plačilo za izgubljeni dohodek.

Področje varstva otrok, natančneje vrtca, ureja zakon Zakonu o vrtcih (*Uradni list RS, št. 72/05 - UPB*) in pravi, da plačilo staršev določi občina na podlagi lestvice, ki starše razvršča v razrede, upošteva dohodek na družinskega člana v primerjavi s povprečno plačo na zaposlenega v Republiki Sloveniji in upošteva premoženje družine. Sredstva v višini razlike med ceno programov in plačilom staršev se zagotavljajo iz proračuna občin.

Če je v vrtec vključenih več otrok iz družine istočasno, starši za starejšega otroka plačujejo za en razred nižjo ceno, za mlajše otroke so plačila oproščeni. Za otroka, vključenega v program vrtca, ki je dopolnil starost treh let, starši plačajo 50 odstotkov plačila, ki jim je v skladu z zakonom določeno kot plačilo staršev za vrtec. Starši, ki prejemajo denarno socialno pomoč po predpisih o socialnem varstvu, so plačila za vrtec oproščeni in to velja tudi za zasebne vrtce.

Na področju reševanja stanovanjskega vprašanja posameznikov in družin država priskoči na pomoč z različnimi ukrepi.

Zakon o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijah (Uradni list RS, št. 96/2007 - UPB) mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja določa nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo kot sistemsko podlago za spodbujanje dolgoročnega stanovanjskega varčevanja, povečanje obsega ugodnega dolgoročnega stanovanjskega kreditiranja ter subvencije mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja (z nakupom, gradnjo, rekonstrukcijo, spremembo ali če stanovanjsko vprašanje rešuje z najemom).

Stanovanjski sklad nudi možnosti za pridobitev ugodnega dolgoročnega stanovanjskega posojila (Mandič, Stropnik 1997: 83), največ v meri osemdesetih odstotkov pogodbene cene stanovanja (<http://www.stanovanjskisklad-rs.si/si/679/kreditiranje.html>). Namreč, mladi, ki nimajo stalne zaposlitve ali so zaposleni za določen čas, bančnega kredita v teh pogojih ne morejo pridobiti (Leskošek 1999: 72).

Za družine obstoja tudi možnost pridobitve socialnega najemnega stanovanja, priložnost za to je odvisna od tega, ali občina, v kateri upravičenec živi, sploh pridobiva socialna najemna stanovanja oz. koliko jih pridobiva. Pri tem je pravica do uporabe omejena na izpolnjevanje meril za upravičenost do pridobitve socialnega stanovanja v najem (gleda se premoženjsko stanje upravičenca).

Ena možnost je še najem neprofitnega stanovanja, pri čemer gre za najem za nedoločen čas. Priložnost za pridobitev neprofitnega najemnega stanovanja je odvisna od morebitnega obstoja in delovanja neprofitnih organizacij, ki naj bi ta stanovanja pridobivala in oddajala v najem (Mandič, Stropnik 1997: 83–91).

Država deluje v socialni smeri, vendar je od vsakega posameznika oziroma od vsake družine in njene situacije odvisno, kako ji določena ugodnost ali ukrep pomaga pri določeni življenjski situaciji. Eni so zadovoljni, drugi ne, eni pa sploh ne vedo, do česa vse so lahko upravičeni.

2 PROBLEM

Veliko mladih družin se v današnjem času srečuje z vse težjim problemom, kje živeti in kako priti do lastnega bivalnega prostora. Glede na današnje negotove gospodarske razmere, ki prinašajo negotova delovna mesta in s tem negotov dohodek, je težko priti do prihrankov pa tudi do (večjih) kreditov v banki. S tem je otežena tudi pot do lastnega stanovanja. Vse več mladih družin je tako prisiljenih ostati doma pri izvorni družini, tisti, ki se osamosvojijo, pa v veliki meri pri tem potrebujejo pomoč svoje izvorne družine. Vendar obstaja veliko mladih družin, ki se odločijo ostati doma iz osebnih razlogov, kot je npr. želja po bližini izvorne družine ipd.

Z ostankom mlade družine pri izvorni družini se med seboj pomešajo tri generacije, kar prinaša pestrejše, zahtevnejše in kompleksnejše medosebne odnose. Po drugi strani prinaša bivanje v večgeneracijski družini mladim družinam manjše stroške bivanja oz. ti se razdelijo med več ljudi, člani družine si medsebojno pomagajo pri različnih gospodinjstkih opravilih, stari starši pomagajo pri skrbi za otroke in s tem precej razbremenijo mlade starše, ki so po navadi v teh letih najbolj zagnani v ustvarjanju svoje kariere, z namenom, da bi svoji družini omogočili boljše pogoje za življenje. Mlade družine, ki se odselijo, dostikrat najamejo stanovanje, ga kupijo ali zgradijo hišo, s tem da na banki vzamejo posojilo. Cene stanovanj v tem času segajo visoko v nebo, zaradi česar je potrebno večje posojilo, kar pomeni dodatno obremenitev za mlado družino. Po drugi strani življenje na svojem prinaša prednosti kot npr., da mlada družina živi po svoje, brez vmešavanja izvorne družine. Torej, vsaka oblika od zgoraj omenjenih načinov življenja prinaša svoje pozitivne in negativne strani.

V diplomski nalogi se osredotočam na mlade starše, torej na srednjo generacijo in njihov pogled na trenutno življenjsko situacijo, v kateri se nahajajo. Z raziskavo želim dobiti odgovore na vprašanja: Kakšna je trenutna situacija mlade družine, kje si je oblikovala svoj dom? Kakšna je bila vloga izvorne družine oz. sorodnikov pri tem? Ali je to za njih dolgoročna ali kratkoročna rešitev? Kakšne so prednosti in slabosti življenja pri izvorni družini in življenja na svojem iz njihovega vidika? Kateri dejavniki so vplivali na odločitev za starševstvo? Kakšnih ugodnosti so deležni s strani države? Kakšne predloge imajo za izboljšanje kakovosti življenja mladih družin?

Namen naloge je raziskati pogled mladih družin na življenje pri izvorni družini in na življenje na svojem ter najti podobnosti in razlike med njimi.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in poizvedovalna. Temelji na osebnih izkušnjah mladih staršev, ki živijo bodisi pri izvorni družini bodisi na svojem. Na podlagi analize intervjujev je izvedena poskusna teorija.

3.2 Merski instrument in vir podatkov

Merski instrument, ki sem ga uporabila v raziskavi, je strukturiran intervju s 3 mladimi mamami in enim mladim očkom iz mladih družin, ki živijo pri izvorni družini, in 4 mladimi mamami iz družin, ki so se osamosvojile od izvorne družine. Intervjuje sem izvedla osebno v njihovem domu po predhodnem dogovoru. Pogovor je bil sneman, da bi se lahko popolnoma posvetila intervjuvancu in se osredotočala na pogovor. Vprašanja za intervju so bralcu na voljo v prilogi (za več glej PRILOGO 1).

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacija so mlade družine na območju občine Puconci, v kateri živim. Za mlade družine se smatra mlade pare z otroki do starosti 6 let oz. pred vstopom v osnovno šolo ter starše brez partnerja ali s partnerjem, ki ni biološki starš, z otrokom do starosti 6 let. Vzorec sestavlja 8 mladih družin, natančneje 3 mame, ki živijo pri izvorni družini, in en oče, ki živi pri izvorni družini, ter 4 mame, ki so se osamosvojile od izvorne družine. Družine sem razdelila v dve skupini: A – družine, ki živijo pri izvorni družini, in B – družine, ki so se osamosvojile od izvorne družine.

Namen je bil prikazati, kako mladi starši doživljajo življenje doma pri izvorni družini in kako doživljajo življenje, ko se osamosvojijo.

3.4 Spremenljivke

O klasičnih spremenljivkah pri kvalitativni analizi ne moremo govoriti. Teme, ki so me zanimale, so: trenutna življenjska situacija mladih družin in dejavniki zanjo, prednosti in slabosti življenja na svojem in življenja pri izvorni družini na instrumentalni ter emocionalni ravni, starševstvo in ključni dejavniki »za« starševstvo, država in njeni prispevki k boljšemu življenju mladih družin ter predlogi za izboljšanje situacije mladih družin.

3.5 Zbiranje podatkov

Družine, primerne za raziskavo, sem iskala med svojimi prijatelji, znanci, prijatelji znancev. To, ali bom intervjuvala mladega očeta ali mamo, je bilo odvisno od pripravljenosti posameznika za sodelovanje. V večini sem intervjuvance poznala. Po telefonu sem se dogovorila za dan in uro, nato smo se na dogovorjen dan dobili pri intervjuvancu doma. Zbiranje podatkov je potekalo v mesecu aprilu 2011. Metoda zbiranja podatkov je bil strukturiran intervju.

3.6 Obdelava in analiza podatkov

Zbrane podatke sem obdelala kvalitativno. Obdelava je bila ročna. Zbrane podatke sem pretipkala na računalnik v obliki dvogovora (zapisi intervjujev so v avtoričinem osebni arhivu). Skupino štirih mladih staršev, ki živijo pri izvorni družini, sem označila s črko A in potem intervjuvance označila s črkami od A do D, torej s črkami od AA do AD. Skupino intervjuvancev, ki so se osamosvojili, sem označila s črko B, intervjuvance sem označila s črkami od A do D, torej so označeni s črkami od BA do BD. Vsem osmim intervjuvancem sem pripisala izmišljena imena.

3.6.1 Izbor relevantnih delov in kodiranje izjav

V pretipkanem gradivu sem najprej dele, relevantne za mojo raziskavo, podčrtala. Podčrtane relevantne dele, ki so sestavljeni iz posameznih besed, besednih zvez, stavkov, odstavkov, sem nato izpisala iz gradiva (izpisani relevantni deli so v avtoričinem osebni arhivu). Zaradi boljše preglednosti sem izjave prepisala v tabele in nato izjavam določila enote kodiranja oz. izvedla postopek prostega kodiranja. Tukaj navajam del primera kodiranja (Tabela 3.1). V prilogi je v celoti naveden primer prostega kodiranja za skupino A (AA Branko) in en primer za skupino B (BA Doris) (za več glej PRILOGO 2). Preostali primeri prostega kodiranja so v mojem osebni arhivu.

Tabela 3.1: PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA ZA SKUPINO B (BA Doris) – mlade družine, ki so se osamosvojile

IZJAVE	POJMI
B A1 Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko...	Dvostarševska družina
B A2 Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil	Podnajemniško stanovanje

namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj	
B A3 Vedno sem vedela, da bom šla v stran od izvirne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj	Predstave o prihodnosti o odhodu od izvirne družine
B A4 nisem niti razmišljala, da bi ostala doma	Predstave o prihodnosti o odhodu od izvirne družine
B A5 situacija, da ne grem nazaj domov k mojim je dolgoročna	Dolgoročna situacija
B A6 Upam pa, da ta situacija podnajemništva ne bo dolgoročna, saj si ne želim celo življenje plačevati najemnine	Kratkoročna situacija podnajemništva
B A7 V moji idealni predstavi je hiša... Če pa že ne bo hiša, pa vsaj upam na lastno stanovanje.	Želje po lastni hiši ali stanovanju
B A8 Glaven razlog za osamosvojitvev je bilo to, da želim mir	Želja po miru
B A9 ne verjamem, da bi mi vsi skupaj pod eno streho funkcionirali,	Prepričanje, da življenje skupaj otežuje odnose
B A10 želja, da ne živimo skupaj pod eno streho, obojestransko	Obojestransko želja
B A11 En izmed dejavnikov pa je bila tudi zaposlitev za nedoločen čas in neka sigurnost v to, da je nek dohodek zagotovljen, s tem pa je tudi sigurnost, da se bodo stroški stanovanja lahko pokrili	Finančna neodvisnost, sigurnost
B A12 Starši so zelo pomagali, tako moji kot njegov	Pomoč družine na splošno
B A13 so nama kupili večino oz. polovico opreme za stanovanje, ki nama je manjkala, tako da sva zelo veliko prihranila zaradi tega	Pomoč družine pri nakupu opreme
B A14 Kar koli rabiva priskočijo na pomoč, pri varstvu hčerke, pri kakšnih opravilih, opravkih.	Trenutna pomoč družine

3.6.2 Urejanje izjav po kodah in združevanje po kategorijah

Izjavam sem določila pojme, nato sem te sorodne pojme od vseh intervjuvancev v skupini A in od intervjuvancev v skupini B združevala v vnaprej določene kategorije (glej primer v podtočki A, preostali primeri so v avtoričinem osebnem arhivu), ki sem jih oblikovala na podlagi tega, kar sem z raziskavo želela ugotoviti. Kategorije so: struktura družine, bivalne razmere, osebni dejavniki, ki so vplivali na trenutno življenjsko situacijo, zunanji dejavniki, ki so vplivali na trenutno življenjsko situacijo itd.

Znotraj kategorij sem določala podkode (glej primer v podtočki B), ki so se pojavljale, in v njih združevala posamezne izjave. V prilogi lahko bralec vidi celoten postopek hierarhično urejenih kod za obe skupini (za več glej PRILOGO 3).

A) Primer združevanja pojmov v kategorije za skupino B – mlade družine, ki so se osamosvojile

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

• STRUKTURA MLADE DRUŽINE

B A1 Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko

B B1 Z možem in dvema hčerkama

B C1 Živim z mojim možem in imava sinčka, ki je star štiri mesece

B D1 Trenutno živim skupaj s partnerjem in dvema hčerkama, stari štiri in dve in pol leti.

• BIVALNE RAZMERE

B A2 Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj

B C3 Živiva v bloku, v trisobnem stanovanju

B C4 Je kar precej prostorno in ni pretirano drago

B C5 Stanovanja so občinska in je neprofitno

B B2 živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol

B D2 v novem stanovanju

B D3 se nama je zdelo brez veze, da dajeva denar za najemnino, če npr. lahko ta isti znesek ali, no, podoben, dajeva za odplačilo posojila in je potem vseeno to stanovanje najino

• OSEBNI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA TO SITUACIJO

B A4 nisem niti razmišljala, da bi ostala doma

B B6 To, da bi živela pri starših nisva želela

- B C8** ostala doma pri meni, si nisem niti nikoli predstavljala
- B C9** Od nekdanj sem vedela, da ne bom doma. Vedno sem imela v glavi, da bom šla na svoje
- B B4** tako je tudi dejansko najboljša
- B C10** mladi in stari ne grejo skupaj
- B A3** Vedno sem vedela, da bom šla stran od izvorne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj
- B D13** To samo otežuje odnose in življenje nasploh
- B B7** Ni nama bilo do tega, da bi nama nekdo cel čas prigovarjal, nama gledal pod prste
- B D10** Doma pri partnerju bi sicer lahko ostala, ampak jaz nisem želela. . Pričakovali so do mene, da bom delala tako kot bodo njegovi starši zapovedali.
- B A9** ne verjamem, da bi mi vsi skupaj pod eno streho funkcionirali
- B A8** Glaven razlog za osamosvojitve je bilo to, da želim mir
- B A10** želja, da ne živimo skupaj pod eno streho, obojestransko
- B B11** Vsi so bili bolj za to, da greva na svoje
- B D11** sem pa preveč samostojna že od nekdanj
- B D12** Ko je že enkrat bil pri meni in ko je videl kako je to lepo, če si sam za sebe, ni želel več nazaj

B) Primer določanja podkod in združevanja izjav znotraj kategorij za skupino B - mlade družine, ki so se osamosvojile

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

• STRUKTURA MLADE DRUŽINE

❖ Dvostarševska družina

- B A1** Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko...
- B B1** Z možem in dvema hčerkama
- B C1** Živim z mojim možem in imava sinčka, ki je star štiri mesece
- B D1** Trenutno živim skupaj s partnerjem in dvema hčerkama, stari štiri in dve in pol leti.

❖ BIVALNE RAZMERE

❖ Podnajemniško stanovanje

- B A2** Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj
- B C3** Živiva v bloku, v trisobnem stanovanju

B C4 Je kar precej prostorno in ni pretirano drago

B C5 Stanovanja so občinska in je neprofitno

❖ **Lastna hiša**

B B2 živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol

❖ **Lastno stanovanje**

B D2 v novem stanovanju

B D3 se nama je zdelo brez veze, da dajeva denar za najemnino, če npr. lahko ta isti znesek ali, no, podoben, dajeva za odplačilo posojila in je potem vseeno to stanovanje najino

• **OSEBNI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA SITUACIJO**

❖ **Predstave o prihodnosti za odhod od izvirne družine**

B A3 Vedno sem vedela, da bom šla v stran od izvirne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj

B A4 nisem niti razmišljala, da bi ostala doma

B B6 To, da bi živela pri starših nisva želela

B C8 ostala doma pri meni, si nisem niti nikoli predstavljala

B C9 Od nekdaj sem vedela, da ne bom doma. Vedno sem imela v glavi, da bom šla na svoje

B B4 tako je tudi dejansko najboljše

❖ **Prepričanje, da mladi in stari ne gredo skupaj**

B A9 ne verjamem, da bi mi vsi skupaj pod eno streho funkcionirali

B C10 mladi in stari ne grejo skupaj

❖ **Življenje skupaj otežuje odnose**

B B13 Sicer se razumemo super, ampak vseeno je tako - manj časa preživiš skupaj, bolj se imaš rad

B D13 To samo otežuje odnose in življenje nasploh

B B7 Ni nama bilo do tega, da bi nama nekdo cel čas prigovarjal, nama gledal pod prste

B D10 Doma pri partnerju bi sicer lahko ostala, ampak jaz nisem želela. . Pričakovali so do mene, da bom delala tako kot bodo njegovi starši zapovedali.

❖ **Želja po miru**

B A8 Glaven razlog za osamosvojitvev je bilo to, da želim mir

❖ **Želja obojestranska**

B A10 želja, da ne živimo skupaj pod eno streho, obojestranska

B B11 Vsi so bili bolj za to, da greva na svoje

❖ **Ko so že enkrat na svojem, ne želijo več nazaj**

B D11 sem pa preveč samostojna že od nekdanj

B D12 Ko je že enkrat bil pri meni in ko je videl kako je to lepo, če si sam za sebe, ni želel več nazaj

3.6.3 Definiranje pojmov

Na koncu sem opredelila pojme, ki so se pojavljali v analizi. Na podlagi pojmov sem napisala poskusno teorijo. Tukaj navajam le en primer definiranja pojmov za skupino B. Celoten postopek kodiranja za obe skupini mladih družin je bralcu na voljo v prilogi (za več glej PRILOGO 4).

Primeri definicij pojmov za skupino B – mlade družine, ki so se osamosvojile:

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

STRUKTURA MLADE DRUŽINE

Dvostarševska družina: mlado družino sestavljata oba starša, mama in oče, z enim ali dvema otrokoma (B A1: »Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko.«)

BIVALNE RAZMERE

Podnajemniško stanovanje: mlade družine so v podnajemniškem razmerju in plačujejo najemnino (B C3: »Živiva v bloku, v trisobnem stanovanju ...«)

Lastna hiša: mlade družine živijo v hiši, ki jo imajo v lasti hišo, ki so jo zgradili na novo ali kupili ter obnovili (B B2: »... živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol ...«)

Lastno stanovanje: mlade družine živijo v stanovanju, ki je v lasti mlade družine (B D2: »... v novem stanovanju ...«)

OSEBNI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA ODLOČITEV ZA ODHOD OD IZVORNE DRUŽINE

Predstave o prihodnosti za odhod od izvirne družine – je pomanjkanje predstave o skupnem življenju z izvirno družino in predstava o osamosvojitvi ter pomanjkanje želje, da bi ostali pri izvorni družini (B C9: »Od nekdanj sem vedela, da ne bom doma. Vedno sem imela v glavi, da bom šla na svoje.«)

Prepričanje, da mladi in stari ne gredo skupaj – je osebno prepričanje posameznikov, da stari in mladi, kot različni generaciji, ne bi funkcionirali pod eno streho (B C10: »... mladi in stari ne grejo skupaj ...«).

4 REZULTATI

Iz kvalitativno obdelanih podatkov sem oblikovala šest vsebinskih sklopov: trenutna življenjska situacija, prednosti življenja pri izvorni družini/življenja na svojem, slabosti življenja pri izvorni družini/življenja na svojem, odnosi med mlado družino in izvorno družino, starševstvo, mladi in država. Na podlagi pridobljenih podatkov z analizo sem oblikovala poskusno teorijo združeno za obe skupini (A in B).

4.1 Poskusna teorija

Trenutna življenjska situacija:

Struktura mlade družine:

Pri vseh intervjuvancih v obeh skupinah gre pri strukturi mlade družine za **dvostarševske družine**, torej za očeta in mater ter enega otroka (A D1: »Z mojim partnerjem in najino hčerko ...«), nekateri pa imajo že dva otroka (B D1: »Trenutno živim skupaj s partnerjem in dvema hčerkama, stari štiri in dve in pol leti.«).

Bivalne razmere:

Nekateri izmed mladih, ki živijo pri izvorni družini, živijo v trogeneracijski družini (A B1: »... midva s hčerko, ki je stara eno leto in dva mesca, moji starši in moj brat ...«), eni pa celo v štirigeneracijski družini (A A3: »Smo štiri generacije pod eno streho, ženina babica, starši, brat in sestra ter midva z najinim sinom.«). Eni imajo **celotno nadstropje za sebe** (A B2: »Hiša je dejansko dvonadstropna in velika, tako da imamo na nek način zgornje nadstropje za sebe.«) ali so jim namenjeni **samo določeni prostori** (A A4: »Imava dve sobici, spalnico in majhno dnevno sobo [...] ostalo je skupno.«). Pri drugi skupini mladih družin, torej pri mladih družinah, ki živijo na svojem, so bivalne razmere sledeče: ali živijo v **podnajemniškem stanovanju** (B A2: »Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj.«), ali v **lastni hiši** (B B2: »Živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol.«), ali pa živijo v **lastnem stanovanju** (B D2: »... v novem stanovanju ...«), ker so mnenja, da raje plačujejo obroke za posojilo, kot pa najemnino in je stanovanje na koncu njihovo (B D3: »... se nama je zdelo brez veze, da dajeva denar za najemnino, če npr. lahko ta

isti znesek ali, no, podoben, dajeva za odplačilo posojila in je potem vseeno to stanovanje najino.«).

Osebni dejavniki, ki so vplivali na trenutno življenjsko situacijo:

Na odločitev mladih, da so ostali doma pri izvorni družini, je vplivala **želja po bližini staršev** (A D12: »Rada ju imam v bližini.«), (A B6: »... sem želela moje domače v bližini, še posebej takoj po porodu, da ti pomagajo okrog otroka ...«) in **želja staršev, da ostane mlada družina doma** (A B8: »Starši so bili tudi navdušeni nad tem, da bova ostala doma, v bistvu je bil to predlog staršev.«). Pri drugi skupini je, za razliko od te, na odločitev za odhod od družine vplivalo to, da je **želja**, da ne živijo skupaj, **bila obojestranska**, tako s strani mladega para kot s strani izvorne družine (B B11: »Vsi so bili bolj za to, da greva na svoje.«).

Mladi, ki so ostali doma, so to storili, ker so med njimi in izvorno družino **dobri odnosi** (A D9: »... se dobro razumemo ...«), tisti, ki so odšli od doma imajo **prepričanje, da življenje skupaj otežuje odnose** (B D13: »To samo otežuje odnose in življenje nasploh.«) in predvsem je bila prisotna **želja po miru** (B A8: »Glaven razlog za osamosvojitve je bilo to, da želim mir.«). K odhodu je pripomoglo še **prepričanje, da mladi in stari ne gredo skupaj** (B C10: »... mladi in stari ne grejo skupaj ...«), (B A3: »Vedno sem vedela, da bom šla v stran od izvorne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj.«). Že od nekdanje je bila prisotna **predstava o prihodnosti o odhodu od izvorne družine** (B C8: »... ostala doma pri meni, si nisem niti nikoli predstavljala ...«). Odločitev je olajšalo tudi to, da **ko so enkrat že bili na svojem, ne želijo več nazaj** (B D12: »Ko je že enkrat bil pri meni in ko je videl kako je to lepo, če si sam za sebe, ni želel več nazaj.«).

Nekatere mlade starše je za ostanek doma prepričal še **občutek varnosti** in pomirjenosti (A C10: »Partner ni želel v tisto hišo, ker je tam umrl brat in je imel neke strahove, tu pri njegovih doma je bolj pomirjen.«).

Zunanji dejavniki, ki so vplivali na trenutno življenjsko situacijo:

Večina mladih doma ostaja zaradi **finančne odvisnosti** (A D14: »... sem trenutno brez dohodka. Z enim dohodkom pa bi nama težko zneslo.«), (A A10: »... z eno plačo težko privoščiti, da bi šel na svoje ...«), kar pomeni, da so brez zaposlitve in da je pri nekaterih zaposlen samo en izmed mladih staršev. **Doma je cenejše živeti** (A D8: »Doma sva ostala, ker je dosti cenejše. Dosti cenejše!«), (A A13 ... to je edino kar je res konkreten razlog ...«) in zaradi tega je možno **varčevanje** (A B21: »Preselit na svoje bi bilo zelo težko oz. morala bi

močno varčevat, če bi si želela kaj privoščiti. Oziroma, če tako pogledam, to sploh ne bi bilo možno, ker bi bilo toliko sprotnih izdatkov. Vse te glava zaboli.«). Za razliko od njih so se mladi, ki živijo na svojem, osamosvojili ravno iz nasprotnega razloga, in sicer **finančne neodvisnosti, sigurnosti**, da bodo sami zmogli kriti vse stroške (B A11: »En izmed dejavnikov pa je bila tudi zaposlitev za nedoločen čas in neka sigurnost v to, da je nek dohodek zagotovljen, s tem pa je tudi sigurnost, da se bodo stroški stanovanja lahko pokrili.«).

Mladi so ostali doma zaradi tega, ker je **hiša prostorna** (A C6: »Pri partnerju doma velika, prostorna hiša.«), (A D6: »... je spodaj ogromno prostora in zgoraj je čisto isto ...«), mladi, ki so odhajali od doma pa so odhajali zaradi **potrebe po večjem prostoru** (B B8: »... sva šla na svoje, že iz prostorskega vidika, saj imaš tako več svoje prostora oz. prostora zase, kot pa če še živiš npr. z dvema osebama ...«), (B C7: »... ker pri njemu doma je že brat z družino in babica, ki je na vozičku ...«). Prav tako je na hitro osamosvojitvev pri eni izmed intervjuvank vplivala **izguba staršev** v mladosti (B D6: »Največji vpliv, da sem se hitro osamosvojila, je sigurno to, da sem na žalost hitro izgubila starše.«).

Mladi so doma ostali tudi iz tega razloga, da **starši ne bi ostali sami** v veliki hiši, za katero bi težko skrbeli (A D11: »Sem edinka in bi potem starša ostala v veliki, čisto novi hiši sama.«).

Pomoč pri varstvu otrok (A C8: »... ko je na svet prišla hčerka, da imava nekoga, ki jo bo tu in tam popazil. In to mi največ pomeni.«) je bila tudi pomemben dejavnik.

Kratkoročna življenjska situacija:

Nekaterim mladim, ki živijo pri izvorni družini, skupno bivanje z izvorno družino predstavlja kratkoročno situacijo in imajo **željo po osamosvojitvi od izvorne družine** (A B11: »... oditi od doma. To si namreč močno želiva in tudi planirava.«), (A B13: »Ne predstavljam si, da bi tako ostalo za vedno. Niti v sanjah si to ne predstavljam«). Za nekatere mlade, ki so na svojem, predstavlja kratkoročno situacijo podnajemništvo in želijo si **nakupa lastne hiše, stanovanja** (B A6: »Upam pa, da ta situacija podnajemništva ne bo dolgoročna, saj si ne želim celo življenje plačevati najemnine.«), (B A7: »V moji idealni predstavi je hiša. Če pa že ne bo hiša, pa vsaj upam na lastno stanovanje.«).

Dolgoročna življenjska situacija

Za mlade družine na svojem je dolgoročna situacija ta, da **se ne vrnejo domov k izvorni družini** (B A5: »Situacija, da ne grem nazaj domov k mojim je dolgoročna.«). Za nekatere

mlade družine, ki živijo z izvorno družino, je ta oblika bivanja dolgoročna, saj menijo, da imajo **velike ugodnosti pri izvorni družini**, kot je pomoč pri varstvu otrok (A C9: »Zaradi novega člana, ki je na poti, sem opustila idejo, da bi se preselili v novo hišo, ker rabim nekoga ob sebi, ki mi bo pomagal okrog novorojenčka.«), imajo pa tudi veliko zasebnosti ter prostora za sebe zaradi velike hiše (A D7: »... kar dolgoročna rešitev, ker nima smisla, da ne bi izkoristila tega prostora tu in šla nekam na svoje ...«).

Vloga družine:

Pomoč pri oblikovanju doma:

Med skupinama v mnenju o pomoči družine na **splošno** ni razlik. Pravijo, da jim starši pomagajo (A D15 »Dejansko sta nama zelo pomagala.«), (B A12: »Starši so zelo pomagali, tako moji kot njegov.«). Mladi, ki so se odselili, so bili deležni **podpore s strani staršev pri odločitvi za odhod** (B B10: »... so naju vsi podpirali, kar se odločiva, se pač odločiva.«). Izvorne družine, starši in bratje, sestre, drugi sorodniki so mladim družinam iz obeh skupin **pomagale pri nakupu opreme in namestitvi opreme** (A B15: »Pomagala sta nama urediti prostore zgoraj, da nam bo po prihodu nove članice družine bolj udobno, kupila sta ogromno stvari za hčerko oz. njuno vnukinjo. Kupila sta posteljico, previjalno mizo, stol za hranjenje, posteljnino za v posteljico, ogromno oblek, ipd.«), (B A13: »... so nama kupili večino oz. polovico opreme za stanovanje, ki nama je manjkala, tako da sva zelo veliko prihranila zaradi tega.«). Za eno izmed intervjuvank, ki živi doma, sta starša namenoma **zgradila večjo novo hišo**, da bi zagotovila hčerkinini novi družini streho nad glavo (A D16: »Zgradila sta hišo, pri čem sta mislila na mene oz. naju in nama zagotovila streho nad glavo. Pa še to v svojem nadstropju, tako da bomo res nekako na svojem, čeprav smo pod isto streho.«). V skupini mladih družin, ki živijo na svojem in sicer v lastnem stanovanju in lastni hiši, se je mlada družina sama osamosvojila **brez finančne pomoči staršev** (B B14: »Finančno niso veliko pomagali, v devetdesetih odstotkih sva vse sama pokrila pri gradnji in opremi, ker moji npr. niso imeli, da bi prispevali. Njegovi pa so nekaj več, ampak ne dosti.«), (B D16: »Njegovi starši nama niso čisto nič prispevali ali pomagali, ker so bili jezna na njega, ker ni ostal doma. Zaradi tega mu nista dala niti centa.«).

Trenutna pomoč izvorne družine

Na **splošno** mladi menijo, da jim trenutno starši zelo pomagajo (A A14: »Pomagajo nama zelo, po svojih najboljših močeh oz. koliko jim čas dopušča.«). **Finančna pomoč** staršev je

prisotna v obeh skupinah mladih družin (B C15: »Sedaj nama še tudi finančno pomagajo.«), razen pri tistih, ki staršev več nimajo. Ta pomoč se med mladimi družinami, ki živijo doma, odraža v tem, da ima mlada družina **manjše finančne izdatke** (A B18: »... omogočila, da živiva brez položnic in skrbi za bivanje ...«). Obema skupinama mladih družin starši ali drugi sorodniki pomagajo s tem, da **prevzemajo varstvo in pomagajo glede otrok** (A D18: »Vozita jo na sprehode, kupujeta ji igrače, obleke.«), (B D19: »... ko sta mali bolni, jaz pa ne morem dobiti prost dan v službi, pokličem njih in mi priskočijo na pomoč ...«). Mladim družinam, ki živijo doma, starši **pomagajo pri** raznih **opravilih** (A A20: »Ženina mama poskrbi za vso gospodinjstvo, pa je dejansko res v njihovi družini hrbtenica, ki dejansko kuha in poskrbi za vse.«), (A A21: »Ata, on bolj pomaga bolj na fizičnem področju.«).

Prednosti življenja pri izvorni družini/na svojem:

Na splošno mladi, ki živijo s svojo družino na svojem, menijo, da imajo več **zasebnosti** (B C48: »Prav mi paše, da smo sami.«) in več **svobode** (B D26: »... si gospodar na svojem ...«) (B D27: »... si v vseh področjih svoboden ...«).

Prednosti na instrumentalni ravni – finančno področje

Na finančnem področju mlade družine, ki živijo na svojem, ne čutijo prednosti, saj so **finančni izdatki veliki** (B A15: »Na finančnem področju ni nobenih prednosti, saj moraš za vse sam poskrbeti in moraš vse plačati sam, ker drugače ne bo noben drug.«), (B C18: »Prednosti s financami?! Ni je, ker morava vse sama plačevati. Res, tu ni prednosti.«). Prednost vidijo edino v tem, da so **neodvisni od staršev** (B B20: »Kolikor pač več sam kriješ in sam plačaš za stvari, toliko manj si nekomu nekaj dolžan.«). Za razliko od njih mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, čutijo več prednosti na tem področju in imajo **majhne finančne izdatke**, saj se vsi stroški za bivanje, hrano razdelijo (A C21: »Vsi stroški se razdelijo in zaradi tega je dosti lažje, kot pa če bi vse moral plačat sam.«), (A D20: »Dosti cenejše je. Deli se za hrano, delijo se položnice, vse. Dosti je lažje, če damo štirje skupaj.«). Mladi čutijo veliko prednost že v tem smislu, da je poskrbljeno za hrano (A B19: »Hrane je vedno dovolj, tako da lačni nismo in to je že velik prispevek.«). Tudi sami želijo prispevati, ti prispevki h gospodinjstvu na področju kupovanja hrane so majhni (A A26: »Sem nekajkrat tudi jaz že kupil, saj želiva z ženo prispevati vsaj na tak način k gospodinjstvu. Tako vsaj nekaj prispevava, ko kupiva, ne vem, npr. stvari za v hladilnik enkrat na mesec.«). Mlado družino, ki živi doma, razbremeni tudi to, da v večini primerov imajo doma vrt in zaradi tega **doma pridelane dobrine**, kar pomeni, da kupujejo manj stvari (A C25: »Doma se veliko

stvari pridelala na vrtu, tako da s tem tudi prispevamo. Vloži veliko zelenjave, tako da naredi ozimnico in nam spet ni potrebno določenih stvari kupovat.«). Mlade družine, ki živijo doma imajo večjo možnost za **varčevanje** (A A30: »Iz finančnega vidika je res to zelo pozitivna stvar. Lahko tudi več denarja prihraniš s tem, ko živiš doma.«). Privarčevan denar lahko nato porabijo ali vložijo v nekaj drugega, eni npr. v to, da bi se čim prej osamosvojili in prešli na svoje (A A35: »Če gledamo iz finančnega vidika je velik bonus, saj nama nekaj denarja ostane, ki ga lahko vloživa v obnovo hiše.«). Mlade družine so mnenja, da doma dobijo vse kar rabijo (A D33: »... tu pa res imava vse kar rabiva ...«) in menijo, da je njihovo življenje **brezskrbno, varno iz finančnega vidika** (A B20: »Največja prednost je seveda definitivno ta, da ni skrbi za stroške bivanja.«).

Prednosti na instrumentalni ravni - področje pomoči pri opravilih, opravkih

Mladim staršem, ki živijo doma pri izvorni družini, je lažje iz tega vidika, ker **se dela razdelijo** med večjim številom članov družine (A B23: »... se razdelijo dela, ni vse na enemu človeku. Pomagamo si medsebojno npr. tudi pri večjih delih, kot je npr. pripravljanje drv za kamin ...«), (A D22: »Gospodinjska opravila se razdelijo med mano in mamo.«), kar pomeni, da se dela hitreje naredijo (A C31: »Več ljudi pomeni, da se tudi hitreje stvar naredi.«). Torej, člani družine **si med seboj pomagajo** (A C19: »... medsebojno pomagamo, še posebej pri opravilih okrog hiše ...«). Tudi mlade družine, ki so se osamosvojile, še vedno **koristijo pomoč izvirne družine na področju kuhanja** (B B55: »Zdaj se švercemo pri babicah in dedkih. Po delu gremo tja na kosilo, včasih kaj vzamemo domov.«).

Mladi starši, ki so se osamosvojili, si lažje **organizirajo čas po svoje** in opravljajo opravila, ko njim odgovarja (B C20: »... si razporediš svoj čas, kakor tebi odgovarja, ni se treba prilagajati nekemu drugemu ...«), (B B21: »Je boljše, saj si sam organiziraš čas kdaj boš kaj pospravil, likal, kuhal.«). S tem, ko sami gospodarijo s svojim časom, tudi ni **prigovarjanj, vmešavanja** (B A18: »Tu sam svoj gospodar, mi ni potrebno čakati na nekoga drugega in ni potrebno toliko ljudi opozarjati, da je potrebno čistiti.«), (B B22: »Noben ti ne diktira kdaj bi moral kaj delati in kdaj bi nekdo drug rad videl, da je nekaj narejeno.«) in dela zaradi tega toliko lažje opravijo (B D29: »Ni težko opravljati gospodinjskih opravil, če ti nihče ne prigovarja, ti ne zapoveduje kdaj mora biti to in kdaj ono narejeno.«).

Prednosti na instrumentalni ravni – področje varstva in vzgoje otrok

Mlade družine, ki živijo doma pri izvorni družini, nimajo velikih težav z **varstvom**, saj **je vedno nekdo pri roki** (A A27: »Za varstvo vsi javljajo, teta in stric, babica in dedek.«). Tudi mlade družine, ki so se osamosvojile, menijo, da zaradi **bližine izvorne družine** (B A19: »Sem na velikem plusu, živim v bližini moje družine.«) **varstvo ni težavno področje** (B A20: »Varstvo ni problem, kadar jih rabim, pokličem pa pridejo ali pa hčerko transportiram k njim.«).

Mlade družine, ki so se osamosvojile so mnenja, da je ta oblika življenja razlog, da **aktivno preživljajo čas z otroki** (B C27: »... se mu toliko bolj posvečava in se ukvarjava z njim. Preživimo veliko dobro izkoriščenega časa pri tem, ko smo sami.«), (B A27: »... tu pa si zdaj prisiljen res konkretno izkoristi čas in se ukvarjati z njo ...). Pri mladih družinah, ki živijo pri izvorni družini, je na istem področju prednost ta, da stari starši **aktivno preživljajo čas z vnuki** (A C36: »Z njo se igrata družabne igre, v glavnem veliko časa preživita z njo.«). Pri tej skupini je opaziti tudi, da so **starši razbremenjeni in da se skrb porazdeli** med njimi in starimi starši (A C37: »Tu sta res nepogrešljiva za naju.«), (A C33: »... potrebno po njo v vrtec ali jo je treba kam peljat na kakšen rojstni dan, veliko stvari prevzameta brez težav.«). Pri eni izmed intervjuvanih mam, ki s svojo družino živi na svojem, je bilo opaziti **željo po samostojnem vzgajanju otrok** (B D32: »Ne bi želela tega deliti z nikomer in ne bi želela, da ju poleg mene in partnerja vzgaja še kdo drug.«), saj tako potem **ne morejo krivde za napake pri vzgoji valiti na koga drugega** (B D34: »Nikogar ne moreš »kriviti« o slabem vedenju svojih otrok, ampak veš, da si sam nekje »kiksno« in se skušaš popraviti.«). Ob tem mlade družine, ki živijo na svojem, menijo, da imajo **večji vpliv na vzgojo** ravno zaradi tega, ker živijo sami (B B23: »Prednost vidim v tem, da imava kot starša več vpliva pri vzgoji.«), (B B25: »... jih lahko pri vzgoji bolj uravnavaš ...«). Menijo, da lažje postavijo meje otroku (B D33: »Če jaz otroku nekaj ne dovolim in rečem »ne«, ni nikogar, ki bi otroku rekel »ja«). Na tak način otrok ve, kje so meje, in ni zmeden.«) in jim tega noben ne razdira (B C29: »Če sva sama, ga lahko navajam tako kot jaz želim in mi noben ne podira tega.«).

Prednosti na emocionalni ravni

Podpore in nasvetov s strani staršev so deležni v obeh skupinah mladih družin (A C39: »... je kakšen zaplet ali kar koli pa sigurno pomagata z nasveti, kako bi se dalo kaj rešiti ...«), (B B32: »Družina mi je v oporo oz. nama je v oporo, kadar koli kar koli rabiva ni problema.«). Ena izmed intervjuvank, ki živi pri svoji starših je **izpostavila čustveno podporo pri porodu**

(A B29: »V veliko čustveno oporo so mi bili ob porodu, ko je bilo ogromno komplikacij in že med samo nosečnostjo, ko so zelo skrbeli za mene.«).

Mladi starši, ki živijo na svojem imajo občutek, da je **manj možnosti vmešavanja izvirne družine, boljši so odnosi med člani mlade družine** (B A24: »... je tudi manj možnosti, da bi se moja družina vmešavala v to, kako si mi organiziramo svoje življenje.«) in ker je tega vmešavanja manj, mlade družine, ki živijo na svojem, menijo, da so tudi odnosi z izvirno družino boljši (B B28: »In menim, da se prav zaradi tega, ker se manj vidimo oz. ker ne živimo skupaj, tudi bolje razumemo. Medsebojni in družinski odnosi so boljši.«). **Odnosi s partnerjem so boljši** (B A29: »... noben se ne more vmešavat v najin odnos in ta je zaradi tega toliko boljši.«), če pa že pride do konfliktov, ti ostanejo med štirimi stenami (B C31: »Če že pride do konfliktov, se lahko skregava, brez da bi gledala na to ali naju bo kdo slišal.«). Dogovarjanje med partnerjema poteka lažje (B C32: »Ko sva sama, se dosti lažje kaj dogovoriva in zmeniva za določene stvari.«) in partnerja se več časa posvečata en drugemu (B C33: »... čas si lažje vzameva drug za drugega ...«).

Mlade družine, ki živijo doma, **se ne počutijo osamljene, nekdo je vedno ob njih in vedno je nekdo tam za pogovor** (A D30: »Vedno maš nekoga za pogovor in manj si sam.«), lahko en drugemu potarnajo in tako dajo iz sebe določene stvari, ki jih težijo (A D27: »... se en drugemu potožiš. Npr. mama pride domov pa mi pove, kako je bilo v službi in ji je sigurno lažje. Pa tudi pri meni je bilo tako, ko sem še imela službo.«). Mladim družinam, ki živijo na svojem, **stike z izvirno družino olajša sodobna tehnologija** (B C49: »... obstajajo telefoni in avtomobili, se pokličemo ali pa obiščemo. Obiskujemo se tako ali tako tedensko nekaj krat, tako da smo vedno v stiku. Dnevno se tudi pokličemo.«). **Stike z izvirno družino** imajo družine, ki živijo na svojem, takrat **ko je prisotna želja za to** (B B27: »Vidimo se takrat kadar se želimo videti.«), obisk pa lahko tudi kadarkoli prekinejo (B A30: »Če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto.«).

Ena izmed intervjuvank, ki s svojo družino živi doma pri svojih starših, doživlja **odnose med njimi in izvirno družino kot dobre** (A D37: »Vse se zmenimo, se dogovorimo in tudi naredimo.«). Nekaterim dobre odnose v trogeneracijski družini omogočajo ločeni prostori (A C40: »... smo ločeni in da smo v različnih nadstropjih, da se lahko umakneš in da potem ni toliko konfliktov.«). Življenje v trogeneracijski družini po mnenju ene izmed intervjuvank prinaša še eno prednost, in sicer **nenehen stik otrok s starimi starši** (A C44: »...želim, da so

tudi moji hčerki stari starši pomembni in da je z njimi v stiku in dobrih odnosih. To pa skupno življenje pod eno streho omogoča.«)

Izpostavljena prednost

Mladi odrasli, ki živijo na svojem, najpogosteje izpostavljajo **mir**, ki ga prinaša življenje na svojem (B A32: »Največja prednost je, da imaš svoj mir.«), (B C37: »... da si na svojem in da imaš mir.«) Izpostavljajo tudi **neodvisnost** od drugih (B B35: »... najbolj to, da smo neodvisni od drugih, da imamo zasebnost in da lahko svoje življenje živimo kakor želimo pa nikomur ni potrebno polagat računov.«) in ta jim prinaša **svobodo** (B A33: »Ni se ti potrebno nikomur prilagajati, ampak delaš stvari po svoje, kakor ti želiš.«).

Mladim odraslim, ki živijo pri izvorni družini, je najpomembnejša prednost **ugodno življenje iz finančnega vidika** (A B32: »Najpomembnejša prednost je očitna – denar. To je glavni razlog zaradi česar sva ostala doma pri moji družini.«), izdatki družine so majhni (A B34: »... nimava toliko izdatkov ...«), zaradi česar lahko **varčujejo** (A B33: »... lahko varčujeva ...«) in lahko si privoščijo različne stvari (A B35: »... privoščiva si lahko tudi kaj – npr. morje.«). Eni izmed intervjuvank je najpomembnejša prednost na področju **varstva otrok**, da ji starši popazijo hčerko in jo s tem razbremenijo (A C45: »To, da malo pazita. To je res tisti plus, da lahko greš brez skrbi. Nепrecenljivo, res!«)

Slabosti življenja pri izvorni družini/na svojem:

Slabosti na instrumentalni ravni – finančno področje:

Nekatere mlade družine, ki so si dom ustvarile pri izvorni družini, doživljajo finančno plat kot pozitivno in **na finančnem področju ne doživljajo slabosti** (A C46: »Na finančnem področju ne vidim slabosti, ker si res vse delimo na pol.«), nekaterim slabost prinaša to, da so **finančno odvisni** od izvorne družine (A A36: »... še vedno si odvisen od nekoga ...«) in se počutijo dolžne nekemu polagat račune, kam dajejo denar (A B38: »... nimam svojega dohodka, moram nenehno opravičevati nekemu, zakaj sem kupila to in ali je to potrebno ...«). Zaradi te finančne odvisnosti imajo nekateri mladi **občutek, da starši na njih gledajo kot na otroka** (A A67: »Ko so zraven, naju obravnavajo kot otroka, ker še vedno nimava prave samostojnosti in še vedno živimo pod isto streho, ker te preživljajo in ker ti polnijo hladilnik.«), čeprav so že starši (A A72: »... ampak naju kljub temu, da imava otroka še vedno smatrajo za otroka in to samo zaradi tega, ker se še nisva osamosvojila.«).

Za mlade družine, ki živijo na svojem, pomeni to **veliko finančno obremenitev** (B A34: »Živeti na svojem pomeni velik finančni zalogaj, če moraš vse stroške plačati.«), saj morajo za vse stroške pokriti sami (B C39: »Zdaj za vse sva sama, za te položnice in to.«). Za tiste, ki kupijo stanovanje ali gradijo hišo so **kredit** del tega (B D42: »Midva sva se zakreditirala za trideset let.«), zaradi tega je težko **varčevati** (B A36: »Varčevati je na svojem tudi zelo težko, tudi če imaš otroka ali ne. To pri tem ni bistveno. Meni se zdi, da je trenutno otrok manjši strošek, v primerjavi z ostalimi stroški.«), še težje si je privoščiti kakšne »luksuzne« dobrine (B A35: »Moraš imeti bajno plačo, da si lahko še kaj drugega privoščiš.«). Vse to vodi v negotovosti in **skrb za prihodnost** družine, še posebej za prihodnost otrok (B D44: »... najbolj skrbi. Da jima ne bi mogla nuditi, to kar rabita in kar jima želim nuditi ...«). Ena od intervjuvank se sprašuje kaj bo v prihodnosti (B D43: »Vprašanje kaj bo še čez trideset let. Vprašanje je sploh kaj bo čez, ne vem, par let. Lahko se nama kje zalomi, lahko izgubiva službo, ne bova mogla več odplačevati kreditov. Poleg tega pa nimava nikogar, ki bi nama finančno pomagal. Kaj bova potem?!«), še posebej zaradi tega, ker nima zaledja družine (B D41: »...slabost to, da nimava družine, ki bi bila neka oblika rezerve v sili.«).

Slabosti na instrumentalni ravni – področje pomoči pri opravilih, opravkih:

Nekateri mladi starši doživljajo na področju opravil in opravkov **težje** trenutke **ob dojenčku** (B A37: »Kar se tiče gospodinjskih opravil je pa težje, ko imaš majhnega dojenčka.«), še posebej, če je otrok bolan (B C44: »... ta teden je bil prehlajen. S tem mu je bilo potrebno posvečati več pozornosti, saj se rad carta. Zato sem malo manj postorila po stanovanju ...«), ki zahteva vso pozornost staršev. Imajo občutek, da je **vse na njih, delo jih počaka** (B B38: »Kar se tiče gospodinjskih opravil, moram vse narediti sama, vse me počaka.«), zaradi česar **pogrešajo pomoč tretje osebe** (B D45: »Tu mi včasih manjka kakšna roka...«), še posebej pomoč mame (B C41: »Manjka vmes mamina roka, ker sva vedno čistili v soboto skupaj.«). Nekateri ob tem izpostavljajo področje kuhanja (B A39: »Bilo bi super, če bi mi nekdo kupal vsak dan.«). Občutijo **pomanjkanje časa** (B D46: »Včasih bi bilo lepo, če bi dan imel več ur, da bi lahko šla v službo, prišla domov, skuhala, se ukvarjala s hčerkama in nato še imela čas pospravljat, likat, prat perilo, brisat prah.«), ker jim že služba in otroci vzamejo veliko časa, za gospodinjske opravke ga pa potem zmanjkuje (B B41: »To poleg službe in otrok vzame ogromno časa. Pa se potem še moraš otrokom posvečati in zna včasih biti naporno.«). Mladi starši, ki živijo doma, doživljajo drugačne slabosti na tem področju. Imajo občutek, da **starši zapovedujejo** (A A37: »... avtomatsko mislijo, da boš delal tako kot oni diktirajo ...«)

in **vsiljujejo svoje želje, želje mladega para ne upoštevajo** (A A66: »Oni želijo delati po svoje, naju pa dajo nekam nazaj.«). Mladi pari se **odpovedujejo svojim željam**, da ugodijo staršem (A B42: »... bi midva včasih rada kaj počela, šla kam, ampak ravno takrat se starši odločijo, da je potrebno to in to naredit.«). V večini primerov nastajajo **konflikti pri delu** (A B57 »... ko si delimo opravila, se kaj zaplete v komunikaciji, en želi tako, drugi drugače ...«), po navadi zaradi različnih pogledov (A A46: »Vsak bi delal po svoje, ker ima vsak svoje stališče, svoj vidik in želijo delati po tem. Vsak prvo poizkusi po svoji logiki in šele nato dovoli, da drug kaj predlaga.«) in banalnih stvari (A C49: »... pozimi si zna kaj najti in sicer zaradi tega, ker ji je dolgčas.«) ter njihovih pričakovanj, da bo tako kot si starši želijo in predstavljajo (A B39: »... po navadi dopoldan sama doma, vsi so v službah, potem ko pridejo domov pričakujejo, da bo hiša blestela, hrana bo kuhana ipd.«). Na tisto, kar ni po njihovih pričakovanjih, takoj opozorijo (A B41: »... sledijo tisti komentarji, češ da ni nič narejeno in da kaj sem pa delala ves dan.«). Mladi, ki živijo doma pri izvorni družini, imajo občutek, da je **delo mladih manjvredno** (A A38: »... pri vsakem delu, ki se ga spraviš delat, gledajo pod prste in primerjajo tvoje delo s svojim. Nobeno delo, ki ga ti opraviš ni toliko vredno kot njihovo.«).

Slabost na instrumentalni ravni - področje vzgoje in varstva otrok

Nekateri mladi odrasli, ki živijo doma pri izvorni družini, opažajo, da starši na področju vzgoje in varstva otrok **vsiljujejo svoje mnenje** (A B45: »Oni vejo najbolje in nonstop dajejo pripombe kako in kaj je potrebno delat, ker oni so delali tako, ko so bili njihovi otroci majhni in je na njihov način bilo učinkovito.«), ker mislijo, da vedno vedo, kaj je najboljša za otroka (A B47: »... velik problem ta, zakaj zdaj morava iti nekam, saj otrok mora biti doma ...«). Pri nekaterih se **vmešavajo v vzgojo** (A C51: »... naša mala je zelo lena. Jaz jo učim, da se to mora pospraviti, deda in babica pa rečeta: »Pusti jo, ona je še majhna!«) in otrokom dajejo potuho (A C53: »... ji dajeta krila ...«).

Mlade družine, ki živijo na svojem, menijo, da včasih **primanjkuje oseb za varstvo** (B D51: »... imam sestrično in njeno družino, ampak oni majo tudi svoje obveznosti ...«), (B A41: »Če npr. moža ni doma, pride pozno domov ali pa npr. kje žurira ali kakorkoli, ni nikogar drugega, ki bi jo popazil.«), (B A42: »Če ni naših doma, ne morem nič narediti sama.«).

Zaradi tega mladi opažajo **manjšo fleksibilnost in prejšnji stil življenja težje ohranjajo** (B A43: »Če želim kam na hitro na kavico, jo moram vzeti s sabo in je to včasih malo naporno.«), (B A44: »... zdaj pa je staro življenje težko ohranjati, saj sem močno vezana na njo in na njen

ritem.«). **Otroke je vedno potrebno nekam prepeljati** (B B43: »Vedno jih moraš nekam pripeljati ali pa nekdo mora priti po njih.«), (B C45: »... ko imam kaj v načrtu, ga moram nekam peljati.«), še prej se je **potrebno nenehno dogovarjati** (B A23: »... se vseeno moramo dogovarjati prej in traja dlje časa, da pridemo en do drugega ...«), preračunavati je potrebno kako bo najboljše za vse (B B44: »Vedno so neke logistike, ko je potrebno otroke voziti na plesne ali kakšne druge krožke.«). Mladim staršem je danes **težje usklajevati službo in zasebno življenje** (B D49: »Najini službi nama ne dopuščata, da bi kar šla ven ali pa da bi ostajala doma po želji in brez vnaprejšnje napovedi.«).

Slabosti na emocionalni ravni:

Mladi, ki živijo na svojem, na emocionalni ravni **ne občutijo nobenih posebnih slabosti** (B A45: »Ne opažam slabosti z vidika odnosov, saj je moja družina zelo blizu, tako da dejansko večino časa nisem sama.«). Ena izmed intervjuvank izpostavi le **partnerjevo občasno nerazumevanje** (B D54: »Včasih me v čustvenem smislu ne razume najbolje. Verjetno, ker je možki.«). Ena izmed intervjuvank, ki svojih staršev več nima, zelo **pogreša starše**, še posebej mamo (B D25: »Jaz bi vse dala, da bi imela starše ob sebi, še posebej mamo.«), (B D55: »... pogrešam svojo mamo. Predvsem sedaj, ko sem postala sama mama, bi si jo želela ob sebi in želela bi, da bi jo moji hčerki spoznata.«).

Mladi starši, ki živijo doma občutijo **vsiljevanje mnenj** s strani izvorne družine (A B53: »Nenehno imajo neke pripombe in dodaja neke svoje vidike.«), (A B28: »Včasih ni samo svetovanje, ampak že vsiljevanje svojih idej.«). S tem vsiljevanjem mnenj **mladim staršem ustvarjajo občutek nesposobnosti** (A D49: »... ustvarjala občutek, da ne vem sploh kaj delam.«), hkrati pa **ustvarjajo občutek nedoraslosti nalogam v vlogi odrasle osebe** (A B37: »... me na trenutke smatrajo za otroka ...«). Ko nekdo komu vsiljuje svoje mnenje, to tudi pomeni, da **ne upošteva njegovih želja** in to je ravno ena izmed slabosti na emocionalni ravni, ki jo občutijo mladi starši, ki živijo pri izvorni družini (A A65: »... bilo lepo, da upoštevajo najine želje in se naju ne presliši, spregleda, ker se gre za naju dva.«). Nekateri mladi starši se zaradi odvisnosti od staršev **prilagajajo izvorni družini** oz. željam svojih staršev, požirajo stvari in so tiho (A A68: »Nimaš kaj dosti nasprotovat in moraš marsikaj požret, ker si še vedno odvisen.«).

Izpostavljena slabost

Mladi odrasli, ki živijo doma, izpostavljajo slabosti na emocionalni ravni, kot npr. **vsiljevanje mnenj** s strani izvorne družine (A B67: »Najslabše je to vmešavanje preostale družine in njihovi komentarji, da bi moral to tako in bi moral tako. To samo vodi do nepotrebnih napetosti.«) in **vmešavanje v vzgojo otroka** (A C65: »Ta velika podpora mali. To me najbolj moti.«).

Mladi starši, ki živijo na svojem, za razliko od tistih, ki živijo pri izvorni družini, izpostavljajo slabosti na instrumentalni ravni, natančneje na **finančnem področju** (B A48: »Najbolj izstopa finančna plat, ker moraš res za vse poskrbeti in moraš plačati položnice, ker drugače ne gre.«), (B D61: »Finance. Vse morava sama plačat. Položnic je ogromno ...«) in na področju opravil ter opravkov. Nekaterim se zdi najslabše to, da **hrana ni pripravljena** in kuhana (B B53: »Najslabše?! To, da nam noben ne skuha.«) ter da jim **primanjkuje časa**, zaradi številnih gospodinjskih opravil (B B58: »... največji minus pomakanje časa. To zaradi čiščenja in urejanja hiše.«).

Odnosi mlade družine z izvorno družino:

Mlade družine, ki živijo na svojem, na **splošno** menijo, da se s starši oziroma z izvorno družino dobro razumejo (B B46: »Z vsemi se dobro razumemo.«). Nekateri menijo, da so **odnosi dobri ravno zaradi tega, ker ne živijo skupaj** (B B13: »Sicer se razumemo super, ampak vseeno je tako - manj časa preživiš skupaj, bolj se imaš rad.«). Nekateri iz mladih družin, ki so ostale doma pri starših, doživljajo odnose podobno in pravijo, da se z vsemi lahko vse zмениš (A A31: »Vse se lahko zмениš v vsemi ...«), vendar moraš biti pri tem pazljiv kako kaj poveš, saj je **komunikacija včasih zapletena, zaradi tega so odnosi oteženi** (A A44: »Pri komunikaciji je potrebno biti zelo pazljiv, moraš pazit komu kaj poveš ...«), (A A42: »... v takšni družini so odnosi zelo zapleteni, deset, enajst ljudi pod eno streho – to je zelo težko.«). En izmed intervjuvancev je izpostavil, da je odnos lažji z mamo (A A33: »Mama je dokaj razumljiva. Z njo se lahko marsikaj zмениš, marsikaj ti pomaga in svetuje. Z njo lahko imaš prijeten odnos.«) v primerjavi z drugimi člani družine (A A34: »Pri preostalih članih pa odvisno od dneva, odvisno od pritiskov iz zunanjega sveta.«). V nekaterih primerih mlade družine, ki živijo doma, menijo, da jim starši ustvarjajo občutek slabe vesti, če kaj ni po njihovo (A B55 :»... dodajo tisti stavek, kot ti dela na nek način slabo vest: »No, saj jaz ti nič ne zapovedujem, ti naredi kakor ti želiš.«). V večgeneracijskih družinah prihaja do **konfliktov zaradi manjših stvari** (A B58: »V večini primerov se spremo zaradi banalnih

stvari.. požiraš in požiraš, potem pa ti zaradi ene banalne stvari počī.. sabo potegne mnogo drugih stvari od prej.«), (A C56: »Ko se spremo, se spremo zaradi brezveznosti ...«).

Mlade družine, ki živijo na svojem, so v **rednih stikih z izvorno družino** (B C36: »Se redno tedensko obiskujemo par krat, tako da smo redno v stikih in zaradi tega v dobrih odnosih.«), kljub temu **o osebnih stvareh ne razpravljajo s starši** (B B33: »Po nasvete ravno ne hodiva, za to se raje obrnem na kakšne prijatelje, ne ravno na mamō. Tudi če so med nama kakšni konflikti o tem ne razpravljam s starši.«). Če pa bi kar koli rabili, čutijo, da jim starši **nudijo podporo in zaledje** (B C35: »... kar koli rabiva, so tu za naju že od nekdaj.«), (B C40 »... mama mi je tudi enkrat rekla, če kaj pride vmes sva vedno dobrodošla doma.«).

Vpliv izvorne družine na odnose v mladi družini

Nekateri mladi starši iz obeh skupin družin menijo, da **se starši v odnos mladega para ne vmešavajo** (A B63: »V najin odnos, kot odnos se ne vmešavajo ...«), (B A49: »Ne vplivajo na najin odnos, ker niti ničesar ne vedo ravno.«). V obeh skupinah je zaznati, da izvorna **družina vpliva na odnos** posredno (A B64: »Do vmešavanja prihaja posredno, s temi kao nasveti, ki niso nasveti, ampak neka navodila, ki se jih moraš držati, če želiš mir.«), (B D58: »Na najin odnos je prej vplivala oz. skušala vplivati partnerjeva družina, še posebej mama s svojimi izpadi ...«) in to prinaša napetosti v odnos mladega para ter konflikte (A B59: »... včasih tudi spreva, ker včasih on pričakuje, da bom jaz stvar uredila, glede na to da so moji starši ...«). Mlada mama iz skupine družin, ki živijo pri izvorni družini, meni, da je **odnos s partnerjem boljši, ko staršev ni doma** (A B66: »Najin odnos je dosti boljši, ko npr. starši odidejo na dopust. Odnosi med mano in možem so takrat super in se imamo dosti lepše mi trije sami, kot pa ko so vsi.«).

Nekatere mlade družine, ki živijo doma, opažajo, da se starši vmešavajo v vzgojo (A C64: »... v kar se vmešavata je v vzgojo naše male ...«) in s tem **vplivajo na odnos med otroki in mladimi starši**, (A C52: »Ko sta onadva zraven, ji jaz ne morem nič dopovedat.«). Družine, ki so se osamosvojile, pravijo, da se starši v nekaterih primerih **vmešavajo v odločitve na področju vzgoje otrok** (B C51: »... dajejo neke »nasvete« glede malega ...«).

Reševanje konfliktov

Družine, ki živijo doma, konflikte zmanjšajo z **dobro komunikacijo med mladim parom** (A A53: »Konflikte rešujeva tako, da se najprej midva med sabo pogovoriva in se zmeniva in po tem se vidi, da partnerja sodelujeta. Midva morava v glavnem skupaj držat.«) in z

medsebojnim sodelovanjem (A C42: »...midva s partnerjem dober tim, zelo dobro se razumeva...«). V glavnem, **konflikte rešujejo skozi pogovor, ko napetost mine** (A C41: »... se zgodi, da ima kdo slab dan, ampak se, ko se pomirimo, pogovorimo tako, da je spet vse dobro.«). **Osebnost posameznika lahko vpliva na število konfliktnih situacij** (A C59: »Do večjih konfliktov pa ne prihaja, že ker midva ne vzameva resno njunih brezveznosti.«), (A C62: »Noben od naju ni zamerljiv ali kar koli, da bi npr. to oteževalo najin odnos in komunikacijo. Če se skregava, se skregava in si poveva kaj si imava za povedat in greva naprej.«). Ena izmed tehnik reševanja konfliktov, ki se je poslužujejo nekateri je, da **pri starših posreduje sin/hčerka izvirne družine** (A A49: »... vsak poskuša pri svojih starših posredovati in staršem povedati, da tako ni v redu ...«), saj se jim zdi boljše tako, da potem odnos med zetom/snaho in starši ostaja tak kot je bil (A B62: »... boljše, da se jaz sprem kot hčerka in ne on z njimi.«), (A B60: »On se z njimi zelo dobro razume in se vzdržuje ugovarjanj in s tem preprirov.«). Mlade družine, ki živijo doma pri izvorni družini, menijo, da je potrebno **konflikte med partnerjema/z otrokom reševati na samem** (A D29: »Kar imava midva, je med nama, kar je med staršema je med njima. To ne nosimo en k drugemu.«), (A C55: »... se jaz umaknem in se naslednji dan pogovorim z njo, ko sva sami ...«). Ob vmešavanju s strani staršev, se nekaterim mladim družinam zdi potrebna **postavitev meja** (A D40: »Sva jo pa hitro postavila pred dejstvo, da ne more prigovarjati, ker je ona najina in če bova kaj narobe naredila, bova lahko samo sebi očitala.«).

Mlade družine, ki živijo na svojem velikih konfliktnih situacij ne zaznavajo (B A25: »Na splošno se ne vmešavajo, če pa se že, pa hitro rešim.«). Ob vmešavanju izvirne družine stvari razrešijo tako, da naredijo stvari po svoje (B B51: »... dajejo kakšne nasvete, kako bi lahko to naredila in kako to, ampak naredimo po svoje ...«) in menijo, da so možnosti konfliktov manjše, ker starši ne vedo, kako je par potem ravnal v določeni situaciji (B C52: »Oni povedo svoje, midva pa itak odideva in narediva po svoje. Oni pa potem ne vedo ali sva naredila po njihovo ali po svoje. To je najlepši del tega.«). Konfliktov ne rešujejo aktivno, ampak se jim **izognejo in pobegnejo** od njih (B A30: »Če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto.«).

Starševstvo:

Načrtovanje starševstva:

Pri obeh skupinah se je pokazalo, da so v večini mladi pari **starševstvo načrtovali** (A A69: »Starševstvo je bilo načrtovano.«), pri dvema mladima družinama je bilo **nenadžrtovano** (A B68: »Starševstvo ni bilo načrtovano... bil je velik šok.«), zaradi česar so na začetku doživljali mešane občutke (A D51: »... na začetku malo čudno sprejela. Bila sem prestrašena malo.«).

Osebni dejavniki za odločanje »za« starševstvo

Subjektivni dejavniki odločanja »za« starševstvo pri mladi družini, ki živijo na svojem, so bili: **psihična pripravljenost** (B A54: »Psihično sem bila pripravljena na ta korak, ker se mi je zdelo, da bo počasi čas za korak.«), **občutek zrelosti** (B C62: »... sva bolj zrela.«), **dobri odnosi s partnerjem** (B C58: »... se dobro razumeva ...«). Tisti, ki živijo doma, navajajo, da so si s tem želeli **pridobiti status odrasle osebe** (A A71: »Ko enkrat postaneš starš, na tebe tudi tvoji starši drugače gledajo. Nate gledajo kot na bolj odraslo osebo...«). Na odločitev »za« otroka je vplivala tudi **vera** (A B71: »... vzgojena v krščanskem duhu, sem namreč katoliške vere, je otrok bil zame oz. za naju darilo in tudi za mojo družino.«), pri nekaterih je bila prisotna **želja po »nekaj več«** (A A74: »Želela sva nekaj več od najine zveze in ta korak sva tudi naredila, s poroko in otrokom«). Subjektivni dejavnik, ki se pojavlja v obeh skupinah mladih družin je **želja po otroku** (A B72: »... od nekdanj želela otrok, še posebej ta zadnja leta.«).

Zunanji dejavniki za odločanje »za« starševstvo

Zunanji dejavniki, ki so pri mladih družinah vplivali na odločanje »za« starševstvo in se pojavljajo v obeh skupinah mladih družin so: **starost** (B B61: »... starost. Šli smo proti tridesetemu rojstnemu dnevu ...«), **stabilna zveza** (A C68: »... takrat že štiri leta skupaj in vedela sva, da bova ostala skupaj.«), **zaposlitev** (B B62: »Pa oba sva imela službe ...«) ter **rešeno stanovanjsko vprašanje** (A D59: »Vedela sva, kje bova živela.«). Prisoten je bil tudi **pritisk s strani družbe** in dejstvo, da imajo drugi vrstniki že otroke (B C61: »... vsi moji vrstniki so že imeli, eni po dva že celo ...«). Zunanji dejavnik, ki se pojavlja v skupini mladih družin, ki živijo pri izvorni družini, je **podpora družine** (A B69: »... mi je moja družina stala ob strani, potem ko so predelali novico, sva se odločila za. Velik dejavnik je bila podpora družine.«).

Mladi in država:

Ugodnosti s strani države

O ugodnostih, ki so jih deležne mlade družine s strani države, imata **na splošno** obe skupini podobno mnenje. Pravijo, da ni velikih in posebnih ugodnosti (A B74: »S strani države ni veliko ugodnosti.«). Zaposleni v obeh skupinah pravijo, da so deležni starševskega dopusta in starševskih nadomestil: npr. **porodniško nadomestilo** (A A75: »... kot redno zaposlena, ima plačano porodniško ...«), **očetovsko nadomestilo** (A B76: »Mož, kot zaposlen, dobi plačan starševski dopust ...«). Med družinskimi prejemki vsi navajajo, da so deležni **otroškega dodatka** (B B66: »Sedaj pa celo dobim otroški dodatek, ko sva dobila drugo hčerko. Prej npr. nisem, ker smo bili trije in sva presegalo tisto mejo z najinim dohodkom.«), pri tem pa nekateri niso zadovoljni z višino zneska (B D77: »... otroški dodatek, ki je za mene je tako mali, da ni vredno omembe ...«), saj z njim ne morejo kupiti veliko stvari za otroka (B A58: »... 22 evrov otroškega dodatka, kar zadostuje za eno mleko in en njen cornflakes.«). Deležni so tudi **pomoči ob rojstvu otroka** (B D76: »Pred porodom sem bila deležna enkratnega zneska 200€, lahko bi pa izbrala paket z otroškimi stvarmi.«). Kar se tiče **vrta** so eni zadovoljni in pravijo, da so upravičeni do plačila vrta za drugega otroka (B D78: »... imam obe hčerki v vrtcu in sem za eno upravičena plačila. To je velika hvala za državo.«), po drugi strani enim ta ugodnost uide, ker nimajo v vrtcu istočasno obeh otrok (B B70: »Starejša bo v jeseni šla v šolo, mlajša pa v vrtec, tako ne bomo deležni te ugodnosti, da bi plačevali samo za eno. To je metanje peska v oči«). S strani mladih družin ni čutiti pretiranega zadovoljstva z ugodnostmi na področju vrta, ker se jim zdi drag (A C73: »Vrtec je bil na začetku zelo ugoden za naju, zdaj ko sem se pa jaz zaposlila in je on postal samostojni podjetnik pa je stvar drugačna. Zdaj naju pa seka po denarnici.«). Mladi starši so navedli še, da so deležni **davčne olajšave za otroka** (A C72: »... lahko hčerko uveljavlja kot davčno olajšavo ...«).

Mladi, ki so se osamosvojili, navajajo ugodnosti s strani države na področju reševanja stanovanjskega vprašanja, in sicer deležni so **subvencij za mlade družine** (B D79: »Deležna sva tudi subvencije za mlade družine. Pogoj je bil mlada družina z vsaj enim ne šoloobveznim otrokom, ki je kupila stanovanje ali gradi hišo. Ker sva izpolnjevala vse pogoje, dobimo enkrat letno 1200€, 300€ na družinskega člana. Te ugodnosti sva deležna baje osem let.«). Upravičeni so bili tudi do **stanovanj za mlade družine** (B A59: »Prednost pa je, da sva dobila to stanovanje za mlade družine po nižji ceni. Kot mlada družina si tako na prednostni listi.«). En izmed ukrepov države v pomoč mladim družinam je tudi **nacionalna varčevalna**

shema (B B68: »Imela sva sicer tisto nacionalno varčevalno shemo, ampak nama ni prišla v poštev.«).

Predlogi za izboljšanje situacije mladih družin

Mladi starši **na splošno** menijo, da bi država lahko bila bolj socialna (B D80: »... bi država morala biti bolj socialna.«) in to konkretizirajo s predlogi. **Država bi naj spodbujala sklenitve zakonske zveze** (A A77: »Pri porokah, bi lahko država kaj prispevala, ker cene poroke se gibljejo zelo visoko ...«), poostrila **nadzor nad ločitvami zaradi ugodnosti** (A C75: »Ena dva sta se ločila na papirjih in se prijavila na različne naslove, samo zaradi tega, ker imata zdaj več ugodnosti, kot npr. višji otroški dodatek. Tu pri teh navideznih ločitvah bi morala malo država poostri nadzor.«). Na področju **dedovanja in upoštevanja podedovanega** mladi predlagajo, da bi se naj upoštevale le tiste stvari od katerih ima oseba dobiček oz. nek dohodek (A C76: »Naša mala je podedovala po mojemu bratu hišo, njive, travnike in nekaj gozdov. To bo z osemnajstim letom dobila prek in to ji bo le v škodo, npr. pri štipendiji ipd. Pa samo velik davek bo potrebno plačevati. Tu bi morala država malo drugače gledati to in upoštevati. Naj bi gledala na to, ali ti imaš kakšen dobiček od teh njiv in tega, ne pa samo tvojo lastnino.«).

Predlogi za izboljšanje na področju starševstva:

Mladi starši v obeh skupinah menijo, da bi lahko država dala **ugodnosti tudi za družine z enim ali dvema otrokoma, ne samo za velike družine** (A A78: »... lahko dali več ugodnosti že za družine z dvema otrokoma in ne samo za družine s tremi in več otroki. Večinoma se starši odločajo samo za enega otroka.«), (B C66: »... lahko država spodbujala mlade, da bi se za starševstvo odločali prej, mogoče s kakšnimi večjimi ugodnostmi že za samo enega otroka, ne samo za tri ...«). K izboljšanju položaja mlade družine bi doprinesel tudi **ugodnejši vrtec in šola** (B D83: »... obvezno šolanje otrok manj finančno obremenilo starše ...«), (A C74: »... bi lahko bil vrtec ugodnejši.«). Predlagajo tudi **cenejše nujne stvari za otroka** (B D82: »... nujne stvari, ki jih rabiš za otroka, imele nižjo ceno ...«), (A D63: »... cenejše stvari za otroka, npr. mleko v prahu, oprema, oblačila ipd.«). Mladi starši, ki živijo pri izvorni družini razmišljajo podobno v tej smeri in predlagajo **uskladitev cen dobrin za otroka z življenjskim standardom** (A C78: »... ko so ti evri, so cene narasle v nebo in še dlje. Ni normalno to. Plače takšne, cene v trgovinah pa s tem neprimerljive. To bi lahko tudi malo bolj uskladili.«).

Mladi starši iz družin, ki so se osamosvojile, predlagajo, naj država ponudi **ugodnosti za mlade družine za spodbujanje, da bi imeli otroka prej** (B C67: »... več in ugodnosti, če imaš otroka prej, tam do petindvajsetega, šestindvajsetega leta ...«). **Višji otroški dodatek, usklajen s stroški za otroka** bi za mlade družine bil pozitivna sprememba (B C68: »Lahko bi dali malo več otroškega dodatka.«), (B D81: »Otroški dodatek bi moral biti usklajen s stroški otroka.«).

Predlogi na področju stanovanjskega vprašanja:

Da bi se stvari za mlade olajšale na tem področju in bi hitreje postali neodvisni od izvorne družine, mladi starši v obeh skupinah mladih družine predlagajo **skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim** (A B78: »Stare ljudi naj upokojijo prej, ne da jim podaljšujejo delovno dobo, saj bi tako mlade bolj zaposlovali ...«), (B B74: »... mladi ne dobijo službe, delovno dobo pa podaljšujejo. Ni mi smiselno, da bi ljudje delali tako dolgo, ker se vseeno storilnost z leti zmanjša ...«). Za spremembe na boljše so nujne korenite **spremembe šolskega sistema** (B A64: »Tu bi morala država spremeniti šolski sistem in bi morala med študijem oz. šolanjem uvajati prakso, ki bi se priznala za izkušnje. Te so neprecenljive in po navadi pogoj za zaposlitev, večini mladih pa tega primanjkuje.«), (A D65: »... spremeniti šolstvo, da bi že med študijem delali in bi se nam to štelo za izkušnje. Pa še delovne navade bi si mladi prej pridobili, ne da zabušavajo skozi študentska leta, potem pa niso niti motivirani za iskanje dela, ker niso vajeni tempa.«), ki bi prinašale prakso in s tem izkušnje med šolanjem. Te bi potem veljale kot delovne izkušnje ob iskanju prve zaposlitve. Mladim staršem, ki živijo pri izvorni družini, bi bil tudi dober ukrep s strani države **ukinitev študentskega dela** (A A80: »... ukiniti študentsko delo, ker študentje tu vidijo samo denar in zanemarjajo študij, samo podaljšujejo študijsko obdobje in s tem obdobje odvisnosti od staršev.«). Intervjuvanci v obeh skupinah predlagajo tudi **ugodnejše kredite** (B B72: »... država lahko ponudila ugodnejše stanovanjske kredite ...«), (B C70: »Boljše bi bilo dati mladim kakšna ugodna posojila, da bi si stanovanja lahko kupili, ne pa da dajejo za najemnino in na koncu ne ostane nič od tega. Na koncu ni nič tvoje.«) **in subvencije** pri osamosvajanju (A B80: »... kakšne subvencije, če se seliš na svoje ...«). **Uskladiti bi morali cene stanovanj glede na življenjski standard v Sloveniji** (B D85: »Cene stanovanj so previsoke, glede na pridobljene dohodke. Cene stanovanj bi morale biti usklajene s standardom ...«) in ponuditi **več stanovanj za mlade družine** (B C69: »Država bi lahko ponudila več stanovanj za mlade družine oz. občine bi lahko to ponujale pogosteje.«). Menijo

namreč, da trg stanovanj ni naklonjen mladim družinam (B A61: »... ko iščeš stanovanja, ker imam npr. izkušnjo, da eni lastniki stanovanj, nočejo mladih družin, še posebej z dojenčki. Država bi lahko poskrbela za to, da bi bilo več stanovanj za mlade družine.«).

5 RAZPRAVA

Glavni namen raziskave je bil raziskati, kako mladi doživljajo življenje pri izvorni družini in kako doživljajo življenje mlade družine, ki so se osamosvojile. V pričujoči razpravi bom ključne ugotovitve povzela in primerjala skupini med sabo.

Trenutna življenjska situacija obeh skupin je posledica različnih dejavnikov med skupinama ravno nasprotnih: na eni strani so mlade družine, ki so odvisne od staršev in ravno zaradi tega ostanejo doma pri izvorni družini, na drugi strani pa imamo družine, ki so šle na svoje iz nasprotnega razloga – mladi starši so imeli službo, zagotovljen dohodek in finančno sposobnost za lastno gospodinjstvo. Finančno so bili sposobni najeti stanovanje, nekateri pa celo kupiti stanovanje ali zgraditi novo hišo. Zaposlitev je prinesla tudi boljše pogoje za najem stanovanjskega ali kakšnega drugega kredita, do katerega mladi, ki nimajo dohodka, težko pridejo. Tukaj lahko vidimo lep primer, ki nakazuje, da sta ključna dejavnika za ustvarjanje samostojnega gospodinjstva dostop do ustrezne zaposlitve in razmere na trgu nepremičnin, kot to navajata Choroszevicz in Wolf (v Lavrič et al. 2010: 284).

Če primerjamo osebne dejavnike za ostanek pri družini in za odhod od izvorne družine, vidimo, da so mlade družine ostale doma zaradi želje po bližini staršev in zaradi dobrih odnosov. Tisti, ki so odšli od izvorne družine, menijo popolnoma drugače. Od doma so odšli, ker menijo, da skupno življenje le-tega otežuje in si niso niti predstavljali, da bi ostali pod skupno streho.

Mladim družinam, ki so ostale doma, so starši finančno pomagali pri opremljanju prostorov, namenjenim njim, pomagali so tudi pri namestitvi opreme. Zanimiv je podatek, da tistim, ki živijo v lastnem stanovanju in v lastni hiši, starši finančno niso pomagali, pomagali so le pri namestitvi opreme. Razlog za to se skriva v tem, da eni nimajo staršev, na katere bi se lahko zanesli. Pri enih je razlog ta, da starši niso tako dobro situirani, da bi prispevali v večji meri. Ob tem sem pomislila, da je mladi družini mogoče ravno zaradi tega, ker nimajo zaledja družine, bilo pomembno, da si zagotovijo lastno stanovanje, ki jim bo omogočalo občutek varnosti.

Za nekatere mlade družine, ki živijo doma, je to kratkoročna rešitev in si želijo osamosvojitve in odhoda od izvorne družine. Ne predstavljajo si, da bi ostali pri izvorni družini. Tisti, ki

imajo dovolj prostora in so jim starši nepogrešljivi pri pomoči glede otrok, imajo namen ostati pri izvorni družini, tako da je bivanje za njih pri izvorni družini dolgotrajna rešitev.

Raziskovalci v raziskavi Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 290) povezujejo splošno visoko raven kakovosti odnosov s starši s sorazmerno ugodnimi prostorskimi pogoji (npr. življenje v hiši) in pravijo, da to povečuje verjetnost, da mladi v razmerah tveganih prehodov k ekonomski neodvisnosti ostajajo doma.

Za vse mlade družine, ki so se osamosvojile, je življenje v lastnem gospodinjstvu dolgotrajna rešitev. Tisti, ki živijo v podnajemniškem stanovanju, si želijo lastne hiše ali stanovanja, tako da je to podnajemništvo začasna rešitev. Ne zdi se jim smiselno »metati denarja v zrak«, ker na koncu stanovanje ni njihovo, kljub nenehnemu plačevanju. Če imajo mladi na finančnem področju zagotovljeno neko varnost (npr. zaposlitev za nedoločen čas) in primeren dohodek, raje vzamejo kredit in odplačujejo mesečno del po del, namesto da plačujejo najemnino. Stanovanje je tako njihova last.

V raziskavi je bilo zaznati, da za družine, ki živijo pri izvorni družini, ta oblika življenja prinaša več prednosti na instrumentalni ravni, torej na finančnem področju, kjer imajo manjše izdatke in lahko varčujejo. »Bivanje v starševskem domu je poceni, saj starši le redko zahtevajo od svoji odraslih otrok, naj prispevajo v družinski proračun« (Ule, Kuhar 2003: 106). Privarčevan denar jim potemtakem ostane za bolj »luksuzne« stvari, kot je npr. morje. Tisti, ki imajo namen oditi od izvorne družine, lahko privarčevan denar vložijo v »projekt osamosvajanja od družine«, torej v nakup stanovanja, obnovo ali gradnjo hiše. Za nekatere pa na tem področju pomeni slabost to, da imajo občutek odvisnosti od staršev. Ta odvisnost vodi k temu, da starši na njih gledajo kot na otroke in dejstvo, da so že starši, ne prinaša statusa odrasle osebe. Tukaj vidimo, da je »postati odrasel« rezultat pogajanj med starši in njihovimi otroki (Goldsheider, Goldsheider 1997).

Nekatere mlade družine, ki so se osamosvojile, na finančnem področju bolj zaznavajo slabosti, saj imajo velike finančne izdatke, težje je varčevati. Nekateri, ki imajo zadovoljiv dohodek, vidijo prednost v tem, da so finančno neodvisni od izvorne družine.

Na področju opravil in opravkov mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, vidijo prednost v tem, da se dela razdelijo med več ljudi, delo se hitreje opravi zaradi medsebojne pomoči. Vzajemna pomoč je temelj medgeneracijskih odnosov pomoči in je lahko v ravnovesju ali se glede na življenjsko situacijo obrača v smer ene ali druge generacije (Hojnik - Zupanc 1995:

139). Slabost na tem področju vidijo v tem, da je veliko različnih pogledov in vsak bi delal po svoje. Zaradi tega velikokrat pri delu pride do konfliktov.

Mlade družine, ki so se osamosvojile, doživljajo kot prednost to, da si organizirajo čas po svoje in kot pravi en izmed mladih staršev: »... *si razporediš svoj čas, kakor tebi odgovarja, ni se treba prilagajati nekomu drugemu.*« Slabost jim na tem področju predstavlja pomanjkanje časa, saj so za vse sami in jim včasih časovno ne znese. Ob tem včasih pogrešajo pomoč tretje osebe.

Področje varstva in vzgoje otrok prinaša mladim staršem, ki so ostali doma pri izvorni družini, pomembno prednost, kajti vedno imajo nekoga pri roki, da prevzame varstvo. S tem mlade starše razbremenijo, še posebej tiste, ki imajo službo z manj fleksibilnim delovnikom oziroma službo, ki jim ne dopušča izhodov brez vnaprejšnje napovedi. Stari starši včasih tako na nek način prevzemajo vlogo staršev oz. »recikliranih staršev«, kot to vlogo imenuje Wiener (1997: 62). Stari starši in vnuki preživijo veliko časa skupaj in nekaterim izmed staršev je to zelo pomembno, saj tako stari starši in vnuki razvijajo svoj medosebni odnos. Stari starši velikokrat tudi obdarujejo vnuke in jim kupujejo različne stvari, s tem se jim velikokrat še toliko bolj prikupijo. S kupovanjem stvari vnukom postajajo tarča prodajalcev in pomembna tržna niša (Kristančič 2005: 161).

Družine, ki živijo na svojem, slabost doživljajo v tem, da je otroke potrebno vedno nekam prepeljati, pred tem se je potrebno dogovarjati in iskati možnosti za varstvo. Težje je usklajevati privatno življenje s kariero in težje je ohranjati prejšnji življenjski stil ter fleksibilnost. Mladi starši morajo risati nove zemljevide življenja, ki vključujejo tudi otroka, oziroma če povemo s preprostimi besedami, mladi starši se morajo prilagajati na novo življenjsko situacijo (Skynner, Cleese 1993: 66). To je toliko težje, ker vedno nimajo ob sebi nekoga, npr. izvirne družine, ki bi jim priskočila na pomoč.

Mlade družine, ki živijo na svojem, izpostavljajo kot prednost to, da so »prisiljeni« s svojimi otroki aktivno preživljati čas, imajo večji vpliv na vzgojo, ker ni zraven nobene tretje osebe, in tudi krivde za napake pri vzgoji ne morejo valiti na nikogar drugega kakor nase. Čeprav menim, da so otroci zelo dovzetni, če jim nekdo, npr. dedek ali babica, dovoljuje nekatere stvari, starši pa ne. Včasih zadostuje le en preživet dan z neko tretjo osebo, ki ravna drugače, in že se zna zaplesti v odnosu starš – otrok. Je pa res, da je, če mlada družina živi ločeno od izvirne družine, ta vpliv izvirne družine na vzgojo manjši.

Pri družinah, ki živijo pri izvorni družini, se dogaja ravno nasprotno, in sicer je vpliv izvorne družine na vzgojo po njihovem mnenju večji. Mladi starši čutijo vmešavanje in vpliv na vzgojo, zaradi česar jim je včasih težko z otrokom reševati določene stvari, ker se starši vmešavajo in se velikokrat postavljajo na stran vnukov, ko je to najmanj potrebno, kot npr. v primeru ene izmed intervjuvank, ki pravi: *»Naša mala je zelo lena. Jaz jo učim, da se to mora pospraviti, dedi in babica pa rečeta: »Pusti jo, ona je še majhna!«.* S tem zbijajo avtoriteto mladih staršev pred otrokom, otroku pa dajejo potuho in moč, kar na dolgi rok prinaša samo še več zapletov v odnosih.

Mladi odrasli, ki živijo na svojem, najbolj izpostavljajo prednosti na emocionalni ravni, pri čemer menijo, da so manjše možnosti vmešavanja tretje osebe in da so odnosi med člani v mladi družini boljši zaradi tega. Družine, ki so ostale pri izvorni družini, na tem področju zaznavajo več slabosti. Starši pri nekaterih vsiljujejo svoje mnenje in ne upoštevajo želja mladih, pri čemer se mladi zaradi občutka odvisnosti prilagajajo in podrejajo staršem, kot pravi en izmed mladih staršev: *»Nimaš kaj dosti nasprotovat in moraš marsikaj požret, ker si še vedno odvisen.«* V tem primeru še vedno – kljub odraslosti – ni simetrične komunikacije med člani družine, ki bi omogočala, da bi podrejeni otrok spregovoril o svojem konfliktu z dominantnim staršem (Čačinovič Vogrinčič 1998: 205).

Kot sem že omenila, najpomembnejša prednost mladim družinam, ki živijo pri izvorni družini, je pomoč na finančnem področju in na področju varstva otrok. Največja slabost, ki jo doživljajo mlade družine v večgeneracijski družini, je vmešavanje izvorne družine v vzgojo otrok in vsiljevanje mnenj. Najpomembnejša prednost življenja na svojem je za mlade družine to, da imajo mir, svobodo in da so neodvisni. Vse to jim prinaša možnost, da živijo življenje po svojih željah in se nikomur tretjemu ne prilagajajo nenehno. Največjo slabost doživljajo na finančnem področju, ker so za vse sami in so zaradi tega finančni izdatki veliki. Nekatere mlade družine, ki menijo, da so dobro situirane, kot slabost izpostavljajo pomanjkanje časa zaradi opravil, ki jih morajo poleg službe in skrbi za otroke narediti.

Mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, odnose v večgeneracijski družini na splošno doživljajo kot dobre, s tem da prihaja do konfliktov zaradi manjših stvari. Ni potrebno, da gre za velike stvari in velike konflikte, da je komunikacija zapletena, kar otežuje odnose. Z določenimi člani družine morajo biti pazljivi, s tem da eni izpostavljajo, da imajo z mamo

dober odnos. V raziskavi Mladina 2010 (Lavrič et al. 2010: 290) so ugotovili, da med vsemi anketiranimi 84,5 odstotka svoje odnose z materjo ocenjuje kot dobre ali zelo dobre. Mama je tista, ki igra pomembno vlogo tolažilke, blažilke stisk, je prostor, kamor se mladi zatekajo po pomoč (Ule 2008: 107).

Mlade družine, ki živijo na svojem, doživljajo odnose z izvorno družino kot dobre, nekateri iz tega razloga, ker ne živijo skupaj. So v rednih stikih z izvorno družino, a je kljub temu ne koristijo za razpravljanje o osebnih stvareh. Te podelijo raje s svojimi prijatelji. Družina nekaterim nudi zaledje in to v smislu, da so doma vedno dobrodošli, če se v življenju kaj zatakne.

Starševstvo so v večini vsi načrtovali, za tiste, ki ga niso, je bilo šok, kajti nosečnost lahko pomeni oboje – stres in veselje (Skynner, Cleese 1993: 65) in menijo, da je bilo boljše tako, da so vrženi v nekaj in ne razmišljajo, kdaj bo pravi čas. Subjektivni dejavniki za odločanje za otroka so bili želja po otroku, katera je pri nekaterih bila prisotna že dlje časa. Želeli so nekaj več od zveze, želeli so narediti korak naprej, da bi pridobili status odrasle osebe. Ampak ugotovila sem – ironično – da si nekateri mladi starši, ki živijo pri izvorni družini, želijo otroka, da bi s tem istočasno pridobili status odrasle osebe, ampak tega vseeno ne dosežejo. Starši jih še vedno tu in tam smatrajo za otroke in mladi starši menijo, da je za to kriva odvisnost od staršev.

Za starševstvo so pretehtali še naslednji dejavniki: dobri odnosi s partnerjem, zrelost in psihična pripravljenost. Zunanji dejavnik, ki se najpogosteje pojavlja, je starost. Mladi imajo občutek, da biološka ura tiktaka (Ule, Kuhar 2003: 109). Dejavnik je tudi stabilna zveza, kar pomeni, da je mlad par preživel že eno določeno obdobje skupaj, na podlagi katerega sklepa, da bosta skupaj tudi ostala. Pomembno je bilo tudi to, da imajo službo in da je rešeno stanovanjsko vprašanje. Pri mladih družinah, ki živijo pri izvorni družini, je izpostavljena podpora družine, za katero se mi zdi, da je bila ključnega pomena, ker če gledamo iz tega vidika, da jih starši ne podpirajo, to pomeni, da nimajo kje bivati in tudi ne morejo otroku v danem trenutku zagotoviti tistega, kar rabi. Mogoče bi se v tem primeru glede starševstva odločali drugače.

Mlade družine na splošno menijo, da s strani države ni nekih pretirano velikih ugodnosti. Med starševskimi nadomestili so deležni porodniškega in očetovskega nadomestila, med družinskimi prejemki omenjajo otroški dodatek, za katerega večina pravi, da je majhen in za njih ni vreden omembe. Deležni so pomoči ob rojstvu otroka, pri katerem je večina izbrala

denar, na področju vrtca so redki deležni upravičenosti do plačila za drugega otroka, ker nimajo obeh otrok naenkrat v vrtcu.

Predlogi za izboljšanje situacije mladih družin na področju starševstva so: ugodnejši vrtec, glede na to da večina s cenami ni zadovoljna; ugodnejše nujne stvari za otroka in cene le-teh uravnati z življenjskim standardom v državi; ponuditi ugodnosti za družine z enim ali dvema otrokoma, ne samo za velike družine, ter na splošno s temi ugodnostmi spodbuditi mlade pare, da bi se za otroka odločali prej.

Da bi se lažje reševal stanovanjski problem mladih družin, mlade družine predlagajo globoke spremembe in menijo, da bi bilo potrebno začeti reševati problem v izvorni točki – šolanju. Potrebno bi bilo spremeniti šolski sistem, ki bi vseboval več prakse, ki bi veljala za delovne izkušnje ob iskanju prve zaposlitve. Mladi starši menijo, da bi bilo potrebno znižati starostno mejo za upokojitev, čeprav se trenutno v državi odvija ravno nasproten scenarij. Da bi rešili pokojninski sistem, predlagajo zvišanje starostne meje za upokojitev. Ob tem mladi predlagajo, da naj raje delodajalci dajo možnost mladim ljudem. Po mnenju mladih staršev bi bilo potrebno ukiniti študentsko delo, zaradi katerega veliko mladih podaljšuje študij in s tem odvisnost od staršev. Država bi morala mladim nuditi več subvencij za osamosvojitve, ugodnejše kredite in ponuditi več stanovanj za mlade.

Kar se tiče same izvedbe raziskave, je bilo vključenih veliko mladih družin, ki imajo dojenčke, in zaradi tega menim, da na področju varstva in vzgoje otrok rezultati niso popolni. Namreč, če bi otroci bili starejši, npr. v starostni skupini od štirih do šestih let, bi se lahko še bolj pokazale prednosti in slabosti v odnosu mladi starši–otrok–stari starši.

Ob nekaterih ljudeh, ki sem jih poznala od prej in katere srečujem v življenju nenehno, sem dobila občutek, da mi bolj previdno pripovedujejo in pazijo, kaj povedo. Imela sem občutek, da stvari olepšujejo. Predvidevam, da zaradi strahu, da bi to komu povedala ali pa celo komu pokazala posnetek, čeprav sem jim jasno na začetku povedala, da je ta posnetek samo moj pripomoček pri raziskavi in ni namenjen predvajanju nekomu drugemu. Po drugi strani je to, da sem ljudi poznala, pri nekaterih bila tudi prednost, saj so bili ravno zaradi tega v moji družbi bolj sproščeni in so mi z večjim veseljem pripovedovali o sebi in svoji družini.

6 SKLEPI

- Osebni dejavniki za ostanek mladih družin pri izvorni družini so želja po bližini izvorne družine, razumevanje s starši, medtem ko so mlade družine, ki živijo na svojem, odhajale zaradi prepričanja, da mladi in stari ne gredo skupaj in da bivanje skupaj samo otežuje odnose.
- Večina mladih družin, ki živijo pri starših, je doma ostala zaradi finančne odvisnosti od staršev, ker so brez dohodka ali ga pa ima samo en izmed partnerjev. Pri mladi družini na svojem je bilo ravno nasprotno – odhajali so, ker so bili finančno neodvisni.
- Za nekatere mlade družine, ki živijo doma, je to kratkoročna rešitev in si želijo osamosvojitve in odhoda od izvorne družine. Tisti, ki imajo dovolj prostora in so jim starši nepogrešljivi pri pomoči glede otrok, imajo namen ostati in je bivanje za njih pri izvorni družini dolgotrajna rešitev.
- Za vse mlade družine, ki so se osamosvojile, je življenje na svojem dolgotrajna rešitev. Tisti, ki živijo v podnajemniškem stanovanju, pa si želijo lastne hiše ali stanovanja, tako da je to podnajemništvo začasna rešitev.
- Starši so imeli pri obeh skupinah pomembno vlogo pri oblikovanju doma mlade družine. Pomagali so finančno pri nakupu opreme in tudi pri namestitvi opreme.
- Mladim družinam, ki živijo v lastni hiši in stanovanju, izvorne družine niso pomagale pri oblikovanju doma. Osamosvojili so se brez finančne pomoči izvorne družine, izvorna družina jim je pomagala pri namestitvi opreme, čiščenju, urejanju ipd.
- Na finančnem področju je več prednosti za mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, saj so izdatki manjši zaradi delitve stroškov. Mladi, ki živijo na svojem, na tem področju čutijo manj prednosti, saj imajo večje izdatke in gledajo na to kot na slabost.
- Kot slabost na finančnem področju mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, navajajo finančno odvisnost. Mladim družinam na svojem pa je ravno nasprotno prednost, da so neodvisni.
- Na področju pomoči pri opravih, opravkih je za mlade družine, ki živijo doma, prednost delitev dela med več ljudi in medsebojna pomoč, mlade družine, ki živijo na svojem, pogrešajo pomoč tretje osebe.
- Kot prednost na področju opravih in opravkov mlade družine na svojem občutijo to, da si organizirajo čas po svoje in ni prigovarjanj, s tem ko se mlade družine, ki živijo doma pri izvorni družini, morajo nenehno nekemu prilagajati in podrežati.

- Mlade družine, ki so ostale doma, prednost na področju vzgoje in varstva vidijo v tem, da imajo vedno nekoga pri roki, ki prevzame skrb za otroke in jih s tem razbremeni. Mladi, ki živijo na svojem, imajo velikokrat težave z varstvom in morajo otroke vedno nekam prepeljati, še pred tem se morajo dogovarjati in iskati najboljše opcije.
- Prednost na področju vzgoje in varstva otrok mlade družine, ki živijo na svojem, vidijo v tem, da je manj vmešavanja v vzgojo in da več časa aktivno preživijo z otroki. Medtem mlade družine, ki živijo doma, navajajo kot slabost to, da se izvorna družina vmešava v vzgojo.
- Na emocionalni ravni mlade družine, ki živijo doma, čutijo kot prednost to, da je vedno nekdo ob njih in imajo nekoga za pogovor, niso osamljeni, po drugi strani je pa slabost za njih to, da se izvorna družina vmešava.
- Mladi, ki so se osamosvojili, pravijo, da so zaradi manjših možnosti vmešavanja izvorne družine boljši odnosi v mladi družini, še posebej na področju partnerstva, in drugače ne doživljajo slabosti na tem področju, razen tistih, ki staršev nimajo, saj jih pogrešajo.
- Izpostavljena prednost pri mladih družinah, ki živijo pri izvorni družini, so manjši finančni izdatki in varstvo otrok. Pri mladih družinah, ki živijo na svojem, je največja prednost mir, neodvisnost in svoboda.
- Izpostavljena slabost s strani mladih družin, ki živijo pri izvorni družini, je vsiljevanje mnenj in vmešavanje izvorne družine. Izpostavljena slabost s strani mlade družine, ki živi na svojem, so veliki finančni izdatki in pomanjkanje časa.
- Mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, pravijo, da so odnosi včasih oteženi, ker je komunikacija včasih zapletena, in da do konfliktov privedejo manjše, za njih banalne stvari. Mlade družine, ki živijo na svojem, menijo, da so odnosi z izvorno družino boljši, ker živijo narazen.
- Starševstvo je v večini primerov bilo načrtovano pri obeh skupinah.
- Osebni dejavniki odločanja »za« starševstvo so bili želja po otroku, psihična pripravljenost, dobri odnosi s partnerjem.
- Zunanji dejavniki »za« starševstvo so starost, stabilna zveza, zaposlitev, rešeno stanovanjsko vprašanje.
- Mlade družine v obeh skupinah na splošno menijo, da niso deležne posebnih ugodnosti s strani države, še najmanj tisti, ki so poročeni.

- Ugodnosti s strani države za mlade starše so: otroški dodatek, porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo, pomoč ob rojstvu otroka, upravičenost plačila za drugega otroka v vrtcu; na področju reševanja stanovanjskega vprašanja: subvencije za mlade družine, nacionalna varčevalna shema.
- Predlogi za izboljšanje položaja mladih družin na področju starševstva: večji otroški dodatek, nižje cene nujnih stvari za otroka, ugodnosti tudi za majhne družine, ugodnejši vrtec in ugodnejše obvezno šolanje.
- Predlogi za izboljšanje položaja mlade družine na področju stanovanjskega vprašanja: ugodnejši krediti, skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim, spremembe šolskega sistema, ukinitvev študentskega dela.
- Zbrane podatke zaradi majhnega števila intervjujev ni moč posploševati na celotno populacijo mladih družin.

7 PREDLOGI

Predlogi za izboljšanje odnosov med izvorno družino in mlado družino:

Na podlagi primera ene izmed večgeneracijskih družin iz raziskave, kjer si čisto vse stroške delijo na pol in menijo, da se zaradi tega izognejo konfliktom, predlagam to tudi vsem večgeneracijskim družinam. Stroške si naj v največji meri, ki jo trenutna situacija omogoča, delijo, saj se tako zmanjša občutek odvisnosti in v nekem smislu tudi podrejenosti. Posledično bodo tudi odnosi boljši.

Ko mlad par ostane doma pri izvorni družini in ko si ustvari družino, se mi zdi zelo pomembno, da se jima zagotovi določene prostore samo za njiju in se jima tako omogoči dovolj zasebnosti.

Več ljudi pomeni več možnosti za nesporazume, nejasnosti in tudi konflikte. Da bi se temu izognili, predlagam družinam, da čim več stvari ubesedijo, da ubesedijo svoje želje, pričakovanja in tudi pravila znotraj družinske skupine. Pomembno je, da je vse to v družinski skupini jasno izrečeno. S tem bo življenje pod eno streho lažje.

Pri komunikaciji je včasih bistvenega pomena neverbalna komunikacija. Zaradi tega predlagam, da naj ljudje postanejo bolj pozorni na njo in naj se naučijo prepoznavati določene drže, mimiko, geste ljudi, ki ne sovpadajo z izrečenim.

Pari, tako mlad par kot tudi starši mladega para, naj svoje težave rešujejo sami med sabo in naj ne vključujejo drugih članov družine v to. Pri tem zna hitro priti do zamer med posameznimi člani družine, če se kdo postavi na stran nekoga.

Predlogi za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja mladih družin:

Z namenom izboljšanja socialno-ekonomskega položaja mladih družin je nujno potrebno, da se mladim zagotovijo delovna mesta za nedoločen čas. Vendar bi morali prej spremeniti šolski sistem, od koder izvirajo vse težave na področju zaposlovanja in s tem povezanega osamosvajanja od izvorne družine. Potrebno bi bilo uskladiti dejanske potrebe po določenih poklicih s prostimi mesti za vpis v srednje šole in na študij. Raziskati bi bilo potrebno, katerih

poklicev primanjkuje, pri katerih poklicih ni potreb po novi delovni sili. Namreč, veliko ljudi se s svojo izobrazbo po zaključenem študiju znajde na zavodu za zaposlovanje in tam obtiči.

Prav tako bi morali v šolski sistem uvesti več prakse, ki bi pomenila neko vrsto delovnih izkušenj. Tako bi mladi iskalci prve zaposlitve imeli več možnosti, da dobijo zaposlitev, glede na to, da večina delodajalcev ob razpisu delovnega mesta zahteva delovne izkušnje.

Spremeniti bi bilo potrebno področje študentskega dela, saj veliko študentov podaljšuje status samo zaradi tega. Redkokateri dohodki preko študentskega servisa omogočajo osamosvojitve, zaradi tega se podaljšuje življenje pri izvorni družini. Ne pravim, da naj se študentsko delo ukine, ker se zavedam, da si veliko študentov na ta način financira študij. Predlagam, da se naj preverja tiste študente, pri katerih je razvidno, da so vpisani le zaradi statusa – študirajo in ne končajo niti enega letnika. Mogoče bi lahko uvedli kakšno starostno mejo, npr. 26 let, ki je neka meja, ko večina študentov, ki so šli študirat takoj po končani srednji šoli in so izpite delali redno, zaključuje ali pa je že zaključila študij. Takrat bi moral vsak študent z dokazili o opravljenih izpiti pridobivati pravico do študentskega dela. Tako bi se vedelo, da res študira in da ni vpisan samo zaradi statusa, ki mu omogoča delo preko študentskega servisa.

Znižati bi bilo potrebno starostno mejo za upokojitev oziroma jo ohraniti tako, kot je, in je ne podaljševati, kot ima država namen storiti v tem času. Ljudje večinoma ne morejo po šestdesetem letu biti enako storilni, kot so bili pri tridesetem letu. Namesto tega bi lahko dali priložnost mladim iskalcem zaposlitve.

S tem ko se mladim zagotovi delo in dohodek, postanejo dobri kandidati za najem posojila, ki jim ga v nasprotnem primeru ne odobrijo. Stanovanjski krediti na dolgoročni rok bi lahko imeli manjšo obrestno mero, saj se stanovanja včasih močno preplačajo.

Tudi cene stanovanj so precej visoke. Sicer je res, da je odvisno od regije in kraja, vendar bi lahko cene stanovanj postale bolj prijazne do mladih in ljudi na splošno, saj bi se tako ljudje bolj odločali za nakup stanovanja in ne toliko za najem. Pri najemu namreč lahko celo življenje plačuješ najemnino in na koncu ni nič od tega tvoja lastnina.

Uvedba novega davka, davka na nepremičnine, bi lahko na tem področju prinesla pozitivno stvar. Za nepremičnine, ki niso naseljene, bo davek višji. Ljudje bodo mogoče zaradi tega

začeli prodajati stanovanja, s čimer bi lahko prišlo do znižanja cen stanovanj na trgu nepremičnin.

Država bi lahko ponudila več stanovanj za mlade družine, ki bi se tako lahko prej osamosvojile.

Mladi so v raziskavi omenjali, da se jim zdijo stvari za otroka drage, in če že pogledamo na splošno – vse je zelo drago, hrana, bencin, obleke ipd. Potrebno bi bilo uskladiti cene z življenjskim standardom v Sloveniji. Cene bi mogoče bile nižje, če ne bi bile trgovine odprte vse dni v tednu po cele dneve. Z našo razvajenostjo in željo, da so trgovine nenehno odprte, imajo tudi trgovci višje stroške, posledično pa tudi dvigujejo cene, da te stroške pokrijejo. Torej, potrebno bi bilo skrajšati delovni čas trgovinam, saj bomo vsi preživel, če bodo dan in pol med tednom zaprte.

Vrtec naj postane ugodnejši. Za nekatere mlade družine je vrtec velik finančni izdatek, še posebej za prvega otroka, za drugega je sicer brezplačno, če sta oba otroka istočasno v vrtcu. Za tiste družine, ki jim ta ugodnost zaradi prevelike starostne razlike otrok uide, bi cena za vsakega naslednjega otroka lahko bila nižja.

Predlogi za izboljšanje načina raziskave v prihodnje:

Da bi lahko zbrane podatke posploševali, bi morali zajeti večji vzorec različnih oblik mladih družin, in ne samo dvostarševskih, kar sicer nisem izbrala namerno.

Prav tako bi v prihodnje bilo potrebno izbrati družine z malo starejšimi otroki, npr. od tri do šest let, saj bi potem dobili boljše, bolj nazorne podatke za področje varstva in vzgoje otrok, kot so pridobljeni v tej raziskavi. Naključno so v večini vzorec sestavljale družine z dojenčki.

V raziskavi sem se tokrat osredotočala na pogled srednje generacije, torej mladih staršev. Zanimivo bi bilo raziskati kaj o podobnih temah menijo njihovi starši oz. stari starši in narediti primerjavo med njimi.

8 LITERATURA

- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1995). Družina – pravica do resničnosti. V: Ramovš, J. (ur.). *Družina – zbornik predavanj na osrednjih strokovnih prireditvah v Sloveniji v letu družine*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Črnak Meglič, A. (2005). *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*. Ljubljana: ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
- De Toledo, S., Edler Brown, D. (1995). *Grandparents as Parents: A Survival Guide for Raising a Second Family*. New York, London: The Guilford Press.
- De Vries, S., Bouwkamp, R. (2002). *Psihosocialna družinska terapija*. Logatec: Firis.
- Goldscheider, F., Goldscheider, C. (1999). *The changing transition to adulthood: leaving and returning home*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Hojnik - Zupanc, I. (1995). Star človek in družina. V: Rener, T., Potočnik, V., Kozmik, V. (ur.). *Družine: Različne – enakopravne*. Ljubljana: Vitrum.
- Ignjatović, M. Trbanc, M. (2009). Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi. V: Rakar, T., Boljka, U. (ur.). *Med otroštvom in odraslostjo: analiza položaja mladih v Sloveniji 2009*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport – Urad Republike Slovenije za mladino in Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Kersnik Bergant, M. Stropnik, N. Marolt Meden, B. (ur.). (1997). *Imam otroka – imam pravice: priročnik za starše*. Ljubljana: Zveza družin pri Zvezi mladine Slovenije.
- Kristančič, A. (2005). *Nova podoba staranja – siva revolucija*. Ljubljana.
- Lavrič, M. et al. (2010). *Mladina 2010 – končno poročilo raziskave*. [elektronska knjiga]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno na: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Mladina_2010_Koncn_o_porocilo.pdf (29.4.2011).

- Leskošek, V. (1999). Stanovanje kot pomemben prispevek k samostojnosti mladih. V: Mandič, S. (ur.). Flaker, V., Zaviršek, D., et al. *Pravica do stanovanja: brezdomstvo in druga stanovanjska tveganja ranljivih skupin*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Lukas, E. (1993). *Družina in smisel*. Celje: Mohorjeva družba.
- Mandič, S. Stropnik, N. (1997). Podpora pri stanovanjski oskrbi družin z otroki. V: Kersnik Bergant, M. Marolt Meden, B. *Imam otroka – imam pravice: priročnik za starše*. Ljubljana: Zveza družin pri Zvezi mladine Slovenije.
- Mandič, S. (2009). Stanovanjske razmere mladih. V: Rakar, T., Boljka, U. (ur.). *Med otroštvom in odraslostjo: analiza položaja mladih v Sloveniji 2009*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad Republike Slovenije za mladino in Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Mesec, B. (2003). *Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mihelač, Š. (ur.). (2005). *Družinski psihološki priročnik: nasveti strokovnjakov za vsakodnevne zagate*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Musek, J. (1995). *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educy.
- Nastran Ule, M. (1993). *Psihologija vsakdanjega življenja*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Rener, T., Potočnik, V., Kozmik, V. (ur.). (1995). *Družine: različne – enakopravne*. Ljubljana: Vitrum.
- Rener, T. (2006 a). Težave s pojmom družine. V: Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. (ur.): *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Univerza na Primorskem: Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Zgodovinsko središče za južno Primorsko.
- Rener, T. (2006 b). Odraščati v družinah. V: Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. (ur.): *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Univerza na Primorskem: Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Zgodovinsko središče za južno Primorsko.
- Satir, V. (1995). *Družina za naš čas*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Stropnik, N. (1997). *Ekonomski vidiki starševstva*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

- Švab, A. (2001). *Družine: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
- Trstenjak, A. (1995). Ljubezen, žarišče družine. V: Ramovš, Jože (ur.). *Družina – zbornik predavanj na osrednjih strokovnih prireditvah v Sloveniji v letu družine*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule, M., Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vertot, N. (2009). *Mladi v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Wiener, V. (1997). *The nesting syndrome – grown children living at home*. Minneapolis: Fairview press.
- Zakon o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijah. *Uradni list RS, št. 96/2007 – UPB*.
- Zakon o vrtcih. *Uradni list RS, št. 72/05 – UPB*.
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. *Uradni list RS, št. 69/2004 – UPB*.
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. *Uradni list RS, št. 110/2006 – UPB*.
- Žorž, B. (2006). *Stari starši in njihovo vzgojno poslanstvo*. Celje: Društvo Mohorjeva družba.

INTERNETNI VIRI

- http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/druz_zakonik_pr_180607.pdf (16.2.2011).
- http://www.druzinski-zakonik.si/files/DZak_kratek_povzetek_.pdf (16.2.2011).
- <http://www.stanovanjskisklad-rs.si/si/679/kreditiranje.html> (20.3.2011).
- <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/subvencija-za-samozaposlitev-case-study> (20.3.2011).

9 POVZETEK

V diplomski nalogi raziščem življenje mladih družin, kako in kje si oblikujejo dom za svojo novonastalo družino, kako doživljajo življenje pri izvorni družini in kako doživljajo življenje na svojem, bodisi v stanovanju bodisi v hiši. Del raziskave namenjam področju starševstva, kjer me je zanimalo, kaj je bilo odločilno pri odločanju »za« starševstvo, ter področju mladih v odnosu do države, kakšnih ugodnosti so deležni s strani države in kakšne predloge imajo za izboljšanje položaja mladih družin.

V teoretičnem uvodu opišem današnje mlade odrasle in njihove značilnosti. Nadaljujem s pregledom definicij družine različnih avtorjev in opišem individualizacijo življenjskih potekov, ki se navezuje na deinstitucionalizacijo družine in pluralizacijo družinskih oblik. Med vsemi družinskimi oblikami posebej opišem matrično družino, na katero se osredotočam v polovici moje raziskave. Nato se osredotočim na komunikacijo in odnose v družini ter motnje v komunikaciji. Naslednje poglavje namenjam starševstvu ter pregledu nad dejavniki »za« in »proti« starševstvu ter strategijam načrtovanja starševstva. Četrto poglavje teoretičnega uvoda namenim starim staršem in pregledu njihovega pomena in vlog, ki jih zasedajo v današnjem času. V zadnjem poglavju naredim pregled nad ekonomskimi razmerami v državi in s tem povezanimi problemi zaposljivosti in neposredno tudi s težavami pri osamosvajanju, dodam še pregled nad prispevki družinske politike k izboljšanju položaja mladih družin v Sloveniji.

V raziskavi sem izvedla osem intervjujev, od tega štiri z mladimi starši iz družin, ki živijo pri izvorni družini, in s štirimi, ki so se osamosvojili od izvorne družine. V nalogi so me zanimala naslednja področja: trenutna življenjska situacija in dejavniki, ki so vplivali na trenutno življenjsko situacijo, prednosti in slabosti na instrumentalni ter emocionalni ravni življenja pri izvorni družini, prednosti in slabosti življenja na svojem na instrumentalni ter emocionalni ravni, odnosi z izvorno družino, starševstvo in dejavniki »za« starševstvo, ugodnosti s strani države. Na podlagi dobljenih podatkov z intervjuji sem naredila kvalitativno analizo. Rezultati so pokazali, da je pomemben zunanji dejavnik za ostanek mlade družine pri izvorni družini finančna odvisnost od staršev, najpomembnejši dejavnik za odhod od izvorne družine je finančna neodvisnost. Mlade družine, ki živijo pri izvorni družini, čutijo več prednosti na instrumentalni ravni (finančna pomoč, pomoč pri varstvu otrok, pomoč pri raznih opravilih).

Za tiste mlade družine, ki so se osamosvojile od izvorne družine, pa je več prednosti na emocionalni ravni oziroma na ravni odnosov s partnerjem in otroki. Ključni osebni dejavnik, ki je vplival na odločanje »za« starševstvo, je bila želja po otroku, zunanji dejavniki pa starost in stabilna zveza. Mladi na splošno menijo, da niso deležni nekih posebnih ugodnosti s strani države, izmed družinskih prejemkov so deležni otroškega dodatka in med starševskimi nadomestili do porodniškega in očetovskega nadomestila. Predlogi mladih družin se nanašajo na področje starševstva, pri čemer si želijo ugodnejši vrtec, višji otroški dodatek, ugodnosti tudi za družine z enim ali dvema otroka, ne samo za velike družine. Drugo področje, kjer si mladi želijo sprememb, je področje reševanja stanovanjskega vprašanja. Želijo si, da bi se delovna doba skrajšala in bi tako mladi dobili več možnosti za zaposlitev ter ugodnejše kredite, da bi se lahko osamosvojili in zaživel na svojem.

10 PRILOGE

PRILOGA 1

Vprašanja za intervju za obe skupini skupaj

1. Mi lahko prosim opišete vašo trenutno življenjsko situacijo? Kje živite, s kom, kako je do tega prišlo in kdaj? Je ta situacija dolgoročna ali kratkoročna?
2. Kateri dejavniki so najpomembneje vplivali na to, da ste se odločili oditi od doma na svoje oz. se osamosvojiti od izvorne družine?
3. Kako so vam pri tem pomagali starši oz. sorodniki in kako vam še zdaj pomagajo, če vam - na kakšne načine vam vse pomagajo?
4. Kakšne so po vašem mnenju prednosti življenja na svojem/pri izvorni družini:
 - a) Na finančnem področju?
 - b) Glede gospodinjskih opravil in pomoči na splošno?
 - c) Glede varstva in vzgoje vaših otrok, ipd.?
5. Kakšne so prednosti na čustveni ravni, na področju odnosov? Vam je vaša/partnerjeva izvorna družina oz. sorodniki v oporo, vam svetujejo pri čem, imate nekoga za pogovor, kadar rabite, itd.?
6. Izpostavite eno izmed teh prej naštetih prednosti, tista, ki je za vas najpomembnejša. Kaj je tisto kar vam je pri življenju na svojem najbolj všeč?
7. Katere slabosti vidite pri tem, da živite na svojem/pri izvorni družini?
 - a) Na finančnem področju?
 - b) Področju pomoči pri različnih opravilih, opravih,
 - c) Pri vzgoji in varstvu svojih otrok
8. Katere slabosti na čustveni ravni, na ravni odnosov vam prinaša življenje na svojem? Področje čustvene opore, druženja in pogovora, svetovanja, ipd. Ste kdaj npr. osamljeni?
9. Katero izmed zgoraj naštetih slabosti bi izpostavili? Kaj je za vas najslabše pri tej obliki stanovanja?
10. Kako bi opisali odnose z vašo izvorno družino? Kakšni so odnosi med vama s partnerjem oz. v vaši družini?
11. Kako na vaš odnos s partnerjem vpliva izvorna družina (vaša/partnerjeva) / bližnji sorodniki?
12. Se na kakršen koli način vaša izvorna družina vmešava v vajin odnos ali v vaš odnos z otrokom?
13. Zdaj me pa še zanima ali je starševstvo bilo načrtovano ali nenačrtovano?
14. Kateri so bili ključni dejavniki, da ste se odločali »ZA« starševstvo? Kaj je pretehtalo, da ste se odločili »za«, da boste imeli otroka?
15. Kakšnih ugodnosti s strani države ste deležni kot mlada družina in kot starši, če menite, da sploh ste deležni kakšnih? Če pogledate na obdobje od nosečnosti oz. poroda naprej.
16. Kakšne predloge imate za izboljšanje situacije:
 - a) da bi se mladi bolj odločali za starševstvo – kaj bi lahko država pripomogla na tem področju, kakšne ugodnosti bi lahko nudila za mlade družine z otroki?
 - b) kaj bi lahko država naredila, da bi se mlada družina lažje osamosvojila in se preselila nekam na svoje (kupila svoje stanovanje/hišo, zidala novo hišo, ipd.) – kakšni so vaši predlogi, kaj bi lahko država naredila na tem področju, da bi mladim ljudem bilo lažje narediti ta korak?

PRILOGA 2

a) PRIMER PROSTEGA KODIRANJA za skupino A - AA BRANKO

A A1 Trenutno živim s svojo ženo in sinom, ki je na svet prikukal pred enim mescem	Dvostarševska družina
A A2 pri njenih doma na večji kmetiji	Kmetija
A A3 smo štiri generacije pod eno streho, ženina babica, starši, brat in sestra ter midva z najinim sinom	štirigeneracijska družina
A A4 Imava dve sobici, spalnico in majhno dnevno sobo ... ostalo je skupno	Zasebnost
A A5 je žena v bližini njene družine po babici podedovala hišo, ki je potrebna obnove, to pa bo glede na finančno situacijo trajalo še kakšni dve leti	Kratkoročna situacija
A A6 upava, da se bova preselila na svoje	Kratkoročna rešitev
A A7 razlog za to, da sva ostala pri ženini družini je ta, da je ona tam v bližini dobila redno službo	Dejavnik za ostanek pri ženini družini
A A8 se jaz z mojo izvorno družino nisem pretirano razumel in sva zaradi tega želela	Dejavnik za ostanek pri ženini

vstran	družini
A A9 k njej sem se preselil že pred poroko, ki je bila oktobra lani. Nekje na sredini poletja	Trajanje skupnega življenja
A A10 z eno plačo težko privoščiti, da bi šel na svoje	Finančna odvisnost
AA11 Potrebno bi bilo vsaj pet let dela in redne zaposlitve, da bi lahko kupil denar s »kešom« in da ne bi vzel kredita. Z velikim kreditom je težko za vnaprej... če imaš še druge stroške, kot npr. avtomobil oz. dva, otroka	Finančna odvisnost
A A12 potrebno plačati ene račune, druge račune, pa še za hrano je potrebno imeti. In na to vse moraš gledati.	Finančna odvisnost
A A13 to je edino kar je res konkreten razlog	Finančna odvisnost
A A14 Pomagajo nama zelo, po svojih najboljših močeh oz. koliko jim čas dopušča.	Pomoč družine, ko imajo čas
A A15 je to kmetija in ker je to večinski vir dohodka družine, jim je delo na kmetiji prioriteta, midva sva bolj sekundarnega pomena	Mlad par v ozadju
A A16 pri obnovi najine hiše poskušala sama čim več narediti sama, ker se dandanes ne moreš na nikogar zanašati	Samostojnost
A A17 ker je to kmetija in si odvisen od vremena, včasih se kakšen stroj pokvari, kar otežuje delo in ogroža dohodek.	Dohodek izvirne družine odvisen od vremena
A A18 Pomagali so nama pri opremljanju in urejanja najine sobe, sedaj pomagajo pri najinem otroku, finančno pa tako ali tako.	Pomoč družine pri opremljanju prostorov
A A19 Lahko rečem, da nama zelo pomagajo	Pomoč družine na splošno
A A20 Ženina mama poskrbi za vso gospodinjstvo, pa je dejansko res v njihovi družini hrbtenica, ki dejansko kuha in poskrbi za vse	Pomoč mame
A A21 Ata, on bolj pomaga bolj na fizičnem področju	Pomoč očeta
A A22 nama zelo koristi pri gradnji oz. obnovi najine hiše, saj so tako stroški obnove manjši. V vasi pozna ogromno ljudi, zaradi česar se da marsikaj zmenimo in nama več ljudi pomaga pri obnovi	Pomoč očeta
A A23 moraš malo »zatežiti«, da pridejo delat, saj moraš upoštevati, da ima on svoje življenje in da nima vedno časa za nas	Pomoč potrebno prositi; pomanjkanje časa
A A24 sva včasih midva malo v ozadju	Pomanjkanje časa
A A25 Prednosti je tudi, da se vse doma pridelava. Tako se kupuje res malo stvari	Doma pridelane dobrine
A A26 sem nekajkrat tudi jaz že kupil, saj želiva z ženo prispevati vsaj na tak način k gospodinjstvu. Tako vsaj nekaj prispevava, ko kupiva ne vem npr stvari za v hladilnik enkrat na mesec.	Majhni prispevki mladega para h gospodinjstvu
A A27 za varstvo vsi javljajo, teta in stric, babica in dedek.	Pomoč pri varstvu otroku
A A29 Na začetku je pri otroku mama ogromno pomagala, dala je ogromno nasvetov	Pomoč mame pri otroku
A A30 Iz finančnega vidika je res to zelo pozitivna stvar... lahko tudi več denarja prihraniš s tem, ko živiš doma.	Varčevanje
A A31 Vse se lahko zмениš v vsemi	Odnosi na splošno
A A32 moraš pazit kaj kdaj poveš, ker ima vsak svoje neke poglede.	Komunikacija včasih zapletena, odnosi oteženi
A A33 mama je dokaj razumljiva. Z njo se lahko marsikaj zмениš, marsikaj ti pomaga in svetuje. Z njo lahko imaš prijeten odnos	Dobri odnosi z mamo
A A34 Pri preostalih članih pa odvisno od dneva, odvisno od pritiskov iz zunanjega sveta.	Komunikacija včasih zapletena, odnosi oteženi
A A35 če gledamo iz finančnega vidika je velik bonus, saj nama nekaj denarja ostane, ki ga lahko vloživa v obnovo hiše.	Prihranki; več denarja ostane za obnovo hiše
A A36 še vedno si odvisen od nekoga	Odvisnost od izvirne družine
A A37 avtomatsko mislijo, da boš delal tako kot oni diktirajo.	Pričakujejo podrejanje
A A38 pri vsakem delu, ki se ga spraviš delat, gledajo pod prste in primerjajo tvoje delo s svojim. Nobeno delo, ki ga ti opraviš ni toliko vredno kot njihovo.	Manjvredno delo mladih
A A39 Imam družino in se ji želim posvečati, oni pa pričakujejo, da bo šel zdaj njim ven pomagat in ne vem kaj	Pričakovanja izvirne družine, da bodo mladi delali kot oni želijo
A A40 so komentariji, da bi morala to delati tako in tako, previjati tako, ga kopati tako, ampak midva narediva po svoje	Vsiljevanje mnenj
A A41 Oni te primerjajo s sabo in pričakujejo, da boš isti kot oni	Starši zapovedujejo
A A42 v takšni družini so odnosi zelo zapleteni, deset, enajst ljudi pod eno streho – to je zelo težko	Komunikacija včasih zapletena, odnosi oteženi
A A43 Če sta samo dva je dosti lažje	Lažje v dvoje
A A44 Pri komunikaciji je potrebno biti zelo pazljiv, moraš pazit komu kaj poveš	Komunikacija včasih zapletena, odnosi oteženi
A A45 Do konfliktov prihaja, npr. pri delu.	Konflikti pri delu

A A46	Vsak bi delal po svoje, ker ima vsak svoje stališče, svoj vidik in želijo delati po tem. Vsak prvo poizkusi po svoji logiki in šele nato dovoli, da drug kaj predlaga.	Komunikacija včasih zapletena, odnosi oteženi
A A47	Vplivajo že na najin odnos	Vpliv na odnos s partnerjem
A A48	si takoj vse poveva, če je kaj narobe	Dobra komunikacija med mladim parom
A A49	vsak poskuša pri svojih starših posredovati in staršem povedati, da tako ni v redu	Pri starših posreduje sin/hčerka izvorne družine
A A50	pri njenih pa je malo drugače, ker niso navajeni komunicirati med sabo na tak način	Odnosi na splošno
A A51	jim pove, če karkoli ni v redu, ampak z nekimi zadržki	Pri starših posreduje sin/hčerka izvorne družine
A A52	se stvar glede komunikacije izboljšuje in da počasi uspeva	Komunikacija se izboljšuje
A A53	konflikte rešujeva tako, da se najprej midva med sabo pogovoriva in se zmeniva in po tem se vidi, da partnerja sodelujeta. ...midva morava v glavnem skupaj držat	Reševanje konfliktov med sabo
A A54	to naprej pove celotni družini...mora ona naprej reševati stvari, ker se jaz ne smem vmešavati v njihove stvari	Pri starših posreduje sin/hčerka izvorne družine
A A55	midva sva si pomembnejša, kot pa ostala družina.	Partnerja sta si en drugemu najpomembnejša
A A56	Moji starši se niso kaj dosti vmešavali v najin odnos in tudi sedaj tega ne delajo	Izvorna družina se v odnos mladega para ne vmešava
A A57	So kakšni nasveti, ki niso v skladu z najinimi predstavami	Vmešavanje staršev z nasveti
A A58	Edino kar se vtikajo je pri obnovi hiše, ženini starši npr. pri okolici hiše	Vmešavanje staršev pri obnovi hiše
A A59	Zasebnost nama drugače nudi ta mala sobica, ni je pa pretirano veliko	Zasebnost nudi mala sobica
A A60	te vedno kdo zmoti	Pomanjkanje zasebnosti
A A61	ker živimo skupaj, jim tudi v tem primeru pogledaš skozi prste	Prilagajanje izvorni družini
A A62	Če bi bila sama bi bilo boljše, ker se organiziraš po svoje	Prilagajanje izvorni družini
A A63	Tolaživa se s tem, da veva, da bova šla na svoje	Želja po osamosvojitvi
A A64	To nama je velika želja.	Želja po osamosvojitvi
A A65	bilo lepo, da upoštevajo najine želje in se naju ne presliši, spregleda, ker se gre za naju dva	Neupoštevanje želja mladih
A A66	Oni želijo delati po svoje, naju pa dajo nekam nazaj	Neupoštevanje želja mladih
A A67	ko so zraven, naju obravnavajo kot otroka... ker še vedno nimava prave samostojnosti in še vedno živimo pod isto streho, ker te preživljajo in ker ti polnijo hladilnik	Dajanje občutka nesposobnosti mladim
A A68	Nimaš kaj dosti nasprotovat in moraš marsikaj požret, ker si še vedno odvisen.	Prilagajanje izvorni družini
A A69	Starševstvo je bilo načrtovano	Načrtovanje starševstva
A A70	ko prideš do ene meje, ene starosti, je pravi čas, da se odločiš za neke bolj trezne in bolj odrasle odločitve	Starost
A A71	ko enkrat postaneš starš, na tebe tudi tvoji starši drugače gledajo. Nate gledajo kot na bolj odraslo osebo	Pridobitev statusa odrasle osebe
A A72	ampak naju kljub temu, da imava otroka še vedno smatrajo za otroka in to samo zaradi tega, ker se še nisva osamosvojila	Dajanje občutka nesposobnosti mladim
A A73	Dejavnik za je tudi najina zveza. Skupaj sva pet zim, jaz štejem zime	Stabilna zveza
A A74	želela sva nekaj več od najine zveze in ta korak sva tudi naredila, s poroko in otrokom.	Želja po »nekaj več«
A A75	kot redno zaposlena, ima plačano porodniško	Porodniško nadomestilo
A A76	Paket sva dobila ob rojstvu otroka, kjer si lahko izbereš različne pakete stvari, ali pa denar	Paket ob rojstvu otroka
A A77	pri porokah, bi lahko država kaj prispevala, ker cene poroke se gibljejo zelo visoko	Država bi lahko prispevala pri porokah
A A78	lahko dali več ugodnosti že za družine z dvema otrokoma in ne samo za družine s tremi in več otroki. Večinoma se starši odločajo samo za enega otroka	Več ugodnosti za družine z enim ali dvema otrokoma, ne samo za velike družine
A A78	mladi plačajo nek davek, če živijo doma pri starših	Davek za mlade družine, ki živijo doma
A A79	bi bilo potrebno mladim zagotoviti zaposlitev, že pri dvajsetih letih npr. tako bi pri 25-ih že mogoče imel več možnosti za osamosvojitvev, ker bi imeli nekaj prihrankov	Zagotovitev zaposlitev pred 25. Letom
A A80	ukiniti študentsko delo, ker študentje tu vidijo samo denar in zanemarjajo študij... samo podaljšuje študijsko obdobje in s tem obdobje odvisnosti od staršev.	Ukinitev študentskega dela
A A81	v Sloveniji dela zelo dolgo, tudi do starosti 65, zaradi česar mladi ne dobijo možnosti za zaposlitev in mladim je potrebno dati priložnost	Znižati starostno mejo za upokojitev
A A82	bi bilo plače dvigniti na tako raven, da bi se lahko kosala z ravno cen dobrin v	Uskladiti plače s standardom

naši državi	življenja v državi
-------------	--------------------

b) PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA za skupino B - BA DORIS

B A1 Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko...	Dvostarševska družina
B A2 Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj	Podnajemniško stanovanje
B A3 Vedno sem vedela, da bom šla v stran od izvorne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj	Predstave o prihodnosti o odhodu od izvorne družine
B A4 nisem niti razmišljala, da bi ostala doma	Predstave o prihodnosti o odhodu od izvorne družine
B A5 situacija, da ne grem nazaj domov k mojim je dolgoročna	Dolgoročna situacija
B A6 Upam pa, da ta situacija podnajemništva ne bo dolgoročna, saj si ne želim celo življenje plačevati najemnine	Kratkoročna situacija podnajemništva
B A7 V moji idealni predstavi je hiša... Če pa že ne bo hiša, pa vsaj upam na lastno stanovanje.	Želje po lastni hiši ali stanovanju
B A8 Glaven razlog za osamosvojitve je bilo to, da želim mir	Želja po miru
B A9 ne verjamem, da bi mi vsi skupaj pod eno streho funkcionirali,	Prepričanje, da življenje skupaj otežuje odnose
B A10 želja, da ne živimo skupaj pod eno streho, obojestranska	Obojestranska želja
B A11 En izmed dejavnikov pa je bila tudi zaposlitev za nedoločen čas in neka sigurnost v to, da je nek dohodek zagotovljen, s tem pa je tudi sigurnost, da se bodo stroški stanovanja lahko pokrili	Finančna neodvisnost, sigurnost
B A12 Starši so zelo pomagali, tako moji kot njegovi	Pomoč družine na splošno
B A13 so nama kupili večino oz. polovico opreme za stanovanje, ki nama je manjkala, tako da sva zelo veliko prihranila zaradi tega	Pomoč družine pri nakupu opreme
B A14 Kar koli rabiva priskočijo na pomoč, pri varstvu hčerke, pri kakšnih opravilih, opravkih.	Trenutna pomoč družine
B A15 Na finančnem področju ni nobenih prednosti, saj moraš za vse sam poskrbeti in moraš vse plačati sam, ker drugače ne bo noben drug	Sami za vse račune
B A16 Mogoče pa je prednost ta, da si z nikomer ne deliš stroškov in je zaradi tega manj dogovarjanj in možnosti za konflikte.	Neodvisnost
B A17 ne maram, če ni čisto ... Tukaj pa lahko v miru čistim vsak dan, kar je meni prednost.	Razporejanje časa po želji
B A18 tu sam svoj gospodar, mi ni potrebno čakati na nekoga drugega in ni potrebno toliko ljudi opozarjat, da je potrebno čistiti.	Neodvisnost
B A19 sem na velikem plusu, živim v bližini moje družine.	Bližina izvorne družine
B A20 varstvo ni problem, kadar jih rabim pokličem pa pridejo, ali pa hčerko transportiram k njim	Vedno nekdo pri roki za varstvo
B A21 nisem na slabem, ta bližina staršev mi je velika prednost	Bližina izvorne družine
B A22 bi bilo lažje, če bi živela doma, saj jo v isti sekundi lahko prepustiš nekemu, če npr. skočiš v trgovino.	Manjša fleksibilnost
B A23 se vseeno moramo dogovarjati prej in traja dlje časa, da pridemo en do drugega	Dogovarjanje za varstvo
B A24 je tudi manj možnosti, da bi se moja družina vmešavala v to, kako si mi organiziramo svoje življenje	Razporejanje časa po želji
B A25 Na splošno se ne vmešavajo, če pa se že, pa hitro rešim.	Vpliv izvorne družine
B A26 ker sva sama s hčerko, se potem tudi toliko več ukvarjava z njo	aktivno preživljanje časa z otroki
B A27 tu pa si zdaj prisiljen res konkretno izkoristi čas in se ukvarjati z njo	Aktivno preživljanje časa z otroki
B A28 je boljše za najin odnos, da sva sama	Boljši partnerski odnos
B A29 noben ne more vmešavat v najin odnos in ta je zaradi tega toliko boljši	Boljši partnerski odnos
B A30 če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto	Način izogibanja konfliktov z izvorno družino
B A31 Noben ti ne očita, da moraš živeti po njihovih pravilih, s tistim stavkom: »Dokler živiš pod mojo streho...«	Ni očitaj
B A32 Največja prednost je, da imaš svoj mir	Imaš mir
B A33 Ni se ti potrebno nikomur prilagati, ampak delaš stvari po svoje, kakor ti želiš.	Razporejanje časa po želji
B A34 Živeti na svojem pomeni velik finančni zalogaj, če moraš vse stroške plačati	Veliki finančni izdatki
B A35 Moraš imeti bajno plačo, da si lahko še kaj drugega privoščiš.	Veliki finančni izdatki
B A36 Varčevati je na svojem tudi zelo težko, tudi če imaš otroka ali ne. To pri tem ni bistveno. Meni se zdi, da je trenutno otrok manjši strošek, v primerjavi z ostalimi stroški.	Težko varčevati
B A37 Kar se tiče gospodinjstvih opravil je pa težje, ko imaš majhnega dojenčka	Težje ob dojenčku
B A38 Takrat je moja mama kuhala	Pomoč mame

B A39 Bilo bi super, če bi mi nekdo kuhal vsak dan	Želja po pomoči pri kuhanju
B A40 si manj fleksibilen, saj jo moram vzeti s sabo	Manjša fleksibilnost, mobilnost
B A41 če npr. moža ni doma, pride pozno domov ali pa npr. kje žurira ali kakorkoli, ni nikogar drugega, ki bi jo popazil.	Težko ohranjati star način življenja
B A42 Če ni naših doma, ne morem nič narediti sama	Težko ohranjati star način življenja
B A43 Če želim kam na hitro na kavico, jo moram vzeti s sabo in je to včasih malo naporno.	Težko ohranjati star način življenja
B A44 zdaj pa je staro življenje težko ohranjati, saj sem močno vezana na njo in na njen ritem.	Težko ohranjati star način življenja
B A45 ne opažam slabosti z vidika odnosov, saj je moja družina zelo blizu, tako da dejansko večino časa nisem sama	Bližina družine
B A46 mi včasih manjka družabnega življenja s prijatelji, še posebej pozimi, ko ceste in pločniki niso očiščeni pa ne moren ven, niti ni nobene prijateljice, ki bi bila pripravljena iti ven	Včasih pogreša prijatelje ob sebi
B A47 Med nama z možem tu ne vidim slabosti, ker sva vseeno sama za sebe in se lahko posvečava en drugemu in sama za sebe rešujeva svoje stvari.	Več časa posvečenega partnerju
B A48 Najbolj izstopa finančna plat, ker moraš res za vse poskrbeti in moraš plačati položnice, ker drugače ne gre.	Veliki finančni izdatki
B A49 Ne vplivajo na najin odnos, ker niti ničesar ne vedo ravno	Družina se ne vmešava
B A50 Edino moj brat ve več in se tudi bolj vtika, ker bolj pozna mojo situacijo	Bratovo vmešavanje
B A51 nismo neka družina, ki bi se veliko pogovarjala in komunicirala o odnosih, čustvih, ipd	Odnosi z izvorno družino
B A52 To je bilo tako bolj, napol načrtovano... ne mogoče v tem trenutku, malo pozneje.	Načrtovano starševstvo
B A53 pretehtalo dejstvo, da smo že v teh letih in da je potrebno narediti korak naprej.	Primerna starost
B A54 Psihično sem bila pripravljena na ta korak, ker se mi je zdelo, da bo počasi čas za korak.	Psihična pripravljenost
B A55 verjetno brez stanovanja in zaposlitve ne bi odločala za to	Finančna zmožnost
B A56 Ne bi se nikoli odločala za otroka na podlagi tega ali imam bajno dobro plačano službo ali ne. Res pa je, da vsaj nekaj moraš imeti.	Finančna zmožnost
B A57 Midva kot poročen par, nimava nobenih bonitet	Poročeni pari nimajo veliko ugodnosti
B A58 22 evrov otroškega dodatka, kar zadostuje za eno mleko in en njen cornflakes	Otroški dodatek
B A59 Prednost pa je, da sva dobila to stanovanje za mlade družine po nižji ceni. Kot mlada družina si tako na prednostni listi.	Stanovanje za mlade družine
B A60 Dobim en dan dodatnega dopusta za njo in to je to poleg plačane porodniške.	Porodniška, dodatni dopust
B A61 ko iščeš stanovanja, ker imam npr. izkušnjo, da eni lastniki stanovanj, nočejo mladih družin, še posebej z dojenčki. Država bi lahko poskrbela za to, da bi bilo več stanovanj za mlade družine	Predlog za izboljšanje stanovanjskega vprašanja
B A62 Prav tako se mi zdi sporno, da te ljudje sprašujejo na razgovorih, ali imaš v tolikšnem času namen imeti otroka. Po zakonu se to ne sme spraševati, ampak odgovor, ki ga daš vseeno vpliva na to ali dobiš službo ali ne.	Sporni razgovori za delo
B A63 sem lahko zelo srečna, da sem dobila službo za nedoločen čas, saj če je ne bi, ne vem kako bi bilo trenutno z iskanjem	Stanje na trgu dela
B A64 Tu bi morala država spremeniti šolski sistem in bi morala med študijem oz. šolanjem uvajati prakso, ki bi se priznala za izkušnje. Te so neprecenljive in po navadi pogoj za zaposlitev, večini mladih pa tega primanjkuje.	Predlog: sprememba šolskega sistema

PRILOGA 3

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

a) DRUŽINSKA STRUKTURA

b) Dvostarševska družina

A A1 Trenutno živim s svojo ženo in sinom, ki je na svet prikukal pred enim mescem

A C3 Imava hčerko, sedmega julija pa pričakujemo še drugega otroka, ki bi naj bil fantek

A A3 midva z najinim sinom

c) BIVALNE RAZMERE

• Splošno

A A2 pri njenih doma na večji kmetiji

A C1 Živimo pri partnerjevih starših doma, že nekje deset let

A D2 živiva pri mojih starših

- **Samo določeni prostori**

A A4 Imava dve sobici, spalnico in majhno dnevno sobo ... ostalo je skupno

A B3 Imamo svojo spalnico... kopalnica in dnevna soba, s tem da si to delimo z mojim bratom... kopalnica in dnevna soba, s tem da si to delimo z mojim bratom

- **Svoje nadstropje v hiši**

A C7 Onadva sta v srednji etaži, mi pa v zgornji.

d) **DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA TO SITUACIJO**

➤ **OSEBNI**

- **Želja po bližini izvorne družine**

A B6 sem želela moje domače v bližini, še posebej takoj po porodu, da ti pomagajo okrog otroka

A B10 prvega vnuka so želeli v bližini

A D12 Rada ju imam v bližini

A D13 želim, na ima Nika stare starše zraven sebe

- **Želja staršev za ostanek doma**

A B8 Starši so bili tudi navdušeni nad tem, da bova ostala doma, v bistvu je bil to predlog staršev

- **Občutek varnost**

A C10 partner ni želel v tisto hišo, ker je tam umrl brat in je imel neke strahove, tu pri njegovih doma je bolj pomirjen

A B7 smo si zelo blizu in bi mi na začetku bil velik šok, če bi vedela, da moram po poroki oz. pred porodom vstran od njih

- **Dobri odnosi**

A D9 se dobro razumemo.

A D10 Če bi bili kakšni konflikti sigurno ne bi ostala tu

➤ **ZUNANJI**

- **Finančna odvisnost**

A B4 sem še študentka in še nisem zaključila študija, niti nimam dohodka

A B5 Mož je sicer zaposlen, ampak nama na svojem ne bi zneslo z enim dohodkom

A A10 z eno plačo težko privoščiti, da bi šel na svoje

AA11 Potrebno bi bilo vsaj pet let dela in redne zaposlitve, da bi lahko kupil denar s »kešom« in da ne bi vzel kredita. Z velikim kreditom je težko za vnaprej... če imaš še druge stroške, kot npr. avtomobil oz. dva, otroka

A A12 potrebno plačati ene račune, druge račune, pa še za hrano je potrebno imeti. In na to vse moraš gledati.

A C12 tudi iz finančnega vidika, ker takrat, ko sva se odločala za skupno življenje jaz nisem imela redne službe

- **Doma je cenejše živeti**

A D8 doma sva ostala, ker je dosti cenejše. Dosti cenejše!

A A13 to je edino kar je res konkreten razlog

A B9 lažje iz finančnega vidika

- **Varčevanje**

A B21 preseliti na svoje bi bilo zelo težko oz. morala bi močno varčevati, če bi si želela kaj privoščiti. Oziroma, če tako pogledam, to sploh ne bi bilo možno, ker bi bilo toliko sprotnih izdatkov... Vse te glava zaboli

- **Prostorna hiša**

A C6 pri partnerju doma velika, prostorna hiša

A D4 smo bili prisiljeni graditi novo hišo. Zaradi premikanja zemlje, nam je hiša začela pokat in se premikati.

A D5 sta starša začela graditi novo hišo z neko subvencijo države, pri tem pa sta namenoma gradila dvonadstropno hišo, da bi jaz, kot edinka, ostala doma

A D6 je spodaj ogromno prostora in zgoraj je čisto isto

- **Da starši ne bi ostali sami**

A D11 sem edinka in bi potem starša ostala v veliki, čisto novi hiši sama

A C11 sta tašča in tast že starejša, bi sama težko dohajala urejanju hiše in okolice

- **Pomoč pri varstvu otrok**

A C8 ko je na svet prišla hčerka, da imava nekoga, ki jo bo tu in tam popazil. . In to mi največ pomeni

e) **TRAJANJE TRENUTNE ŽIVLJENJSKE SITUACIJE**

- **Dolgoročna situacija**

A C5 Brat je svoji nečakinji, se pravi moji hčerki, zapustil svojo hišo in vso imetje... smo začeli tisto hišo opremljati počasi to zimo... mislim, da se ne bomo preselili in bomo kar ostali tu skupaj s starši

A C9 zaradi novega člana, ki je na poti, opustila idejo, da bi se preselili v novo hišo, ker rabim nekoga ob sebi, ki mi bo pomagal okrog novorojenčka

A D7 kar dolgoročno rešitev, ker nima smisla, da ne bi izkoristila tega prostora tu in šla nekam na svoje

- **Kratkoročna situacija - Želja iti na svoje**

A A5 je žena v bližini njene družine po babici podedovala hišo, ki je potrebna obnove, to pa bo glede na finančno situacijo trajalo še kakšni dve leti

A A6 upava, da se bova preselila na svoje

A A63 Tolaživa se s tem, da veva, da bova šla na svoje

A A64 To nama je velika želja

A B11 oditi od doma. To si namreč močno želiva in tudi planirava

A B12 nameravava ob moji zaposlitvi, takoj preseliti k možu domov oz. k dedku... je trenutna situacija definitivno začasna
A B13 ne predstavljam, da bi tako ostalo za vedno. Niti v sanjah si to ne predstavljam.

f) VLOGA DRUŽINE

➤ POMOČ PRI OBLIKOVANJU GNEZDA

• Pomoč na splošno

A D15 Dejansko sta nama zelo pomagala

A C14 mojega brata – on mi je zelo dosti pomagal

• Pomoč pri nakupu opreme in namestitvi opreme

A A18 Pomagali so nama pri opremljanju in urejanja najine sobe, sedaj pomagajo pri najinem otroku, finančno pa tako ali tako.

A B15 Pomagala sta nama urediti prostore zgoraj, da nam bo po prihodu nove članice družine bolj udobno, kupila sta ogromno stvari za hčerko oz. njuno vnukinjo. Kupila sta posteljico, previjalno mizo, stol za hranjenje, posteljnino za v posteljico, ogromno oblek, ipd

A B16 brat veliko pomagal, ko smo npr. preurejali prostore

A C15 tu in tam primaknil kakšen denar, ker sem bila takrat brez službe eno obdobje

A B14 Pomagala sta nama zelo, v primerjavi z moževimi starši. Niso tako dobro situirani, da bi nama lahko iz finančnega vidika pomagali

A C18 Hčerki sta kupila pohištvo za njeno otroško sobo

A C17 njegova starša sta pomagala urediti prostore za nas v zgornjem nadstropju

• Zgradila sta novo, večjo hišo

A D16 Zgradila sta hišo, pri čem sta mislila na mene oz. naju in nama zagotovila streho nad glavo. Pa še to v svojem nadstropju, tako da bomo res nekako na svojem, čeprav smo pod isto streho

➤ TRENUTNA POMOČ

• Splošno

A A19 Lahko rečem, da nama zelo pomagajo

A A14 Pomagajo nama zelo, po svojih najboljših močeh oz. koliko jim čas dopušča.

A A15 je to kmetija in ker je to večinski vir dohodka družine, jim je delo na kmetiji prioriteta, midva sva bolj sekundarnega pomena

• Pomoč pri opravih

A A20 Ženina mama poskrbi za vso gospodinjstvo, pa je dejansko res v njihovi družini hrbtnica, ki dejansko kuha in poskrbi za vse

A A21 Ata, on bolj pomaga bolj na fizičnem področju

A C20 zdaj nama pomagata pri opremljanju nove hiše

• Manjši finančni izdatki

A A22 nama zelo koristi pri gradnji oz. obnovi najine hiše, saj so tako stroški obnove manjši. V vasi pozna ogromno ljudi, zaradi česar se da marsikaj zmenimo in nama več ljudi pomaga pri obnovi

A B18 omogočila, da živiva brez položnic in skrbi za bivanje.

• Varstvo in pomoč glede otrok

A D17 popazita najino hčerko

A D18 Vozita jo na sprehode, kupujeta ji igrače, obleke

A C16 svoji nečakinji je kupoval stvari, pa igrače in obleke, itd. Vedno, ko je prišel iz Nemčije, ji je prinesel ogromno stvari

g) PREDNOSTI

• FINANČNO PODROČJE

❖ Majhni finančni izdatki

A A26 sem nekajkrat tudi jaz že kupil, saj želiva z ženo prispevati vsaj na tak način k gospodinjstvu. Tako vsaj nekaj prispevava, ko kupiva ne vem npr. stvari za v hladilnik enkrat na mesec.

A B19 Hrane je vedno dovolj, tako da lačni nismo in to je že velik prispevek

A C21 Vsi stroški se razdelijo in zaradi tega je dosti lažje, kot pa če bi vse moral plačati sam

A C22 Stroške razdelimo čisto na pol, tako se izognemo morebitnim preprirom

A C23 naredimo seznam kaj rabimo vsi, gremo v trgovino ali midva ali tast in tašča, kupimo in si znesek delimo na pol. Npr. sladkor, kava, moka, olje, ipd. Manjše nakupe pa opravi vsak zase, pač tisto kar rabi

A D20 dosti cenejše je. Deli se za hrano, delijo se položnice, vse. Dosti je lažje, če damo štirje skupaj

A C24 ko bomo kupovali opremo in stvari za novega otroka, bosta sigurno tudi onadva kaj kupila.

❖ Doma pridelane dobrine

A A25 Prednosti je tudi, da se vse doma pridelava. Tako se kupuje res malo stvari

A C25 doma se veliko stvari pridelava na vrtu, tako da s tem tudi prišparamo. Vložim veliko zelenjave, tako da naredi ozimnico in nam spet ni potrebno določenih stvari kupovati.

❖ Varčevanje

A A30 Iz finančnega vidika je res to zelo pozitivna stvar... lahko tudi več denarja prihraniš s tem, ko živiš doma.

A A35 če gledamo iz finančnega vidika je velik bonus, saj nama nekaj denarja ostane, ki ga lahko vloživa v obnovo hiše

A C26 imava možnost, da nekaj denarja prihraniva

❖ Brezskrbnost, varnost na finančnem področju

- A B20 Največja prednost je seveda definitivno ta, da ni skrbi za stroške bivanja
- A B22 pri starših je iz tega vidika udobneje in nekako bolj sigurno, neko sigurnost zagotavlja
- A D33 tu pa res imava vse kar rabiva

- **PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH**

- ❖ **.Dela se razdelijo**

- A B23 se razdelijo dela, ni vse na enemu človeku. Pomagamo si medsebojno npr. tudi pri večjih delih, kot je npr. pripravljane drva za kamin
- A C27 Gospodinjska opravila se razdelijo
- A C28 tašča npr. kuha večino časa. Ko pridemo domov iz službe je hrana kuhana in na mizi
- A C29 vrt ima, za katerega z veseljem sama poskrbi
- A C30 Vsaka čisti svoje. Jaz zgornje nadstropje, poleg tega počistim še kuhinjo, jedilnico in dnevno sobo, tašča počisti njuno kopalnico in spalnico
- A C31 več ljudi pomeni, da se tudi hitreje stvar naredi
- A D21 Še posebej za njih je prednost, ker jaz vse pripravim, skuham
- A D22 Gospodinjska opravila se razdelijo med mano in mamo

- ❖ **Medsebojna pomoč**

- A C19 medsebojno pomagamo, še posebej pri opravilih okrog hiše
- A D19 medsebojno pomagamo, vsak nekaj prispeva, jaz npr. pospravljam in kuham, ker sem doma. Ko pridejo domov jih kosilo pričaka
- A D23 pri opravilih drugače si med sabo pomagamo. Očetu je tudi super, da ima še eno možko roko pri hiši
- A C32 Skupaj poskrbimo za živali, pač enkrat jim en da hrano, drugič drugi

- **PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK**

- ❖ **Varstvo - vedno je nekdo pri roki**

- A A27 za varstvo vsi javljajo, teta in stric, babica in dedek.
- A B24 Če nimajo drugih obveznosti, jo brez problema popazijo
- A C34 Ko sva midva v službi med počitnicami, je pod njunim varstvom.

- ❖ **Aktivno preživljanje časa z vnuki**

- A C36 Z njo se igrata družabne igre, v glavnem veliko časa preživita z njo

- ❖ **Skrb se porazdeli, starši se razbremenijo**

- A B25 vem, da je v rokah mojih staršev na varnem
- A C33 potrebno po njo v vrtec ali jo je treba kam peljat na kakšen rojstni dan, veliko stvari prevzame brez težav
- A D26 Verjetno pa se bodo prednosti na tem področju pokazale kasneje, ko bo starejša in ko bova midva v službi
- A C37 tu sta res nepogrešljiva za naju
- A D24 Babica! Babica je na tem področju velik pripomoček.
- A D25 Pa dedek tudi, čeprav je babica bolj priročna
- A C35 Že se ponujata, da ji bosta kupila potrebščine za šolo, saj bo septembra šla v šolo

- **EMOCIONALNA RAVEN**

- ❖ **Podpora družine, nasveti**

- A A29 Na začetku je pri otroku mama ogromno pomagala, dala je ogromno nasvetov
- A B27 nama svetovali na začetku, saj vem da dobronamerno
- A C39 je kakšen zaplet ali kar koli pa sigurno pomagata z nasveti, kako bi se dalo kaj rešiti
- A B26 takoj po porodu močno stali ob strani, mama mi je svetovala, mi je pomagala, mi kazala kako in kaj moram delat
- ❖ **Vedno je nekdo ob tebi, vedno imaš nekoga za pogovor, nisi osamljen**
- A B30 je vedno nekdo zraven tebe na koga se lahko zanesesh, ko jih rabiš, za pogovor
- A D30 Vedno maš nekoga za pogovor in manj si sam
- A B31 Ker nas je več pri hiši, je toliko manjša možnost, da bi bil osamljen
- A D27 se en drugemu potožiš. Npr. mama pride domov pa mi pove, kako je bilo v službi in ji je sigurno lažje. Pa tudi pri meni je bilo tako, ko sem še imela službo
- A D28 smo tu ženske bolj takšne, moški se toliko ne tožijo in raje držijo v sebi
- A C43 zelo fajn, da ima naša mala ob sebi dedka in babico, pa tudi njima je zelo lepo, da jo imata ob sebi

- ❖ **Čustvena opora ob rojstvu otroka**

- A B29 V veliko čustveno oporo so mi bili ob porodu, ko je bilo ogromno komplikacij in že med samo nosečnostjo, ko so zelo skrbeli za mene

- ❖ **Dobri odnosi med mlado družino in izvorno družino**

- A D37 Vse se zmenimo, se dogovorimo in tudi naredimo.
- A D36 drugače za enkrat, moram potrkat, ni težav
- A C40 smo ločeni in da smo v različnih nadstropjih, da se lahko umakneš in da potem ni toliko konfliktov

- ❖ **Nenehen stik otrok s starimi starši**

- A C44 želim, da so tudi moji hčerki stari starši pomembni in da je z njimi v stiku in dobrih odnosih. To pa skupno življenje pod eno streho omogoča.

- **IZPOSTAVLJENA PREDNOST**

- ❖ **Bolj ugodno iz finančnega vidika**

A B32 najpomembnejša prednost je očitna – denar. . To je glavni razlog zaradi česar sva ostala doma pri moji družini

A B34 nimava toliko izdatkov

A B35 privoščiva si lahko tudi kaj – npr. morje

A D31 Zdaj trenutno bi izpostavila finančno plat, ker sem jaz ostala brez službe

❖ **Varčevanje**

A B33 lahko varčujeva

❖ **Varstvo otrok**

A C45 To, da malo pazita. To je res tisti plus, da lahko greš brez skrbi. Neprecenljivo, res!

h) SLABOSTI

• **INSTRUMENTALNA RAVEN**

➤ **FINANČNO PODROČJE**

❖ **Finančna odvisnost**

A A36 še vedno si odvisen od nekoga

A B36 poročena sem, otroka imam pa sem še vedno odvisna od mojih staršev

A B38 nimam svojega dohodka, moram nenehno opravičevati nekemu, zakaj sem kupila to in ali je to potrebno

❖ **Na finančnem področju ni slabosti**

A C46 Na finančnem področju ne vidim slabosti, ker si res vse delimo na pol

A D32 na področju financ trenutno ne vidim slabosti. Vse je pozitivno

❖ **Pogled staršev na mlade odrasle kot na otroka**

A A67 ko so zraven, naju obravnavajo kot otroka... ker še vedno nimava prave samostojnosti in še vedno živimo pod isto streho, ker te preživljajo in ker ti polnijo hladilnik

A A72 ampak naju kljub temu, da imava otroka še vedno smatrajo za otroka in to samo zaradi tega, ker se še nisva osamosvojila

➤ **PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH**

❖ **Starši zapovedujejo**

A A37 avtomatsko mislijo, da boš delal tako kot oni diktirajo.

A A41 Oni te primerjajo s sabo in pričakujejo, da boš isti kot oni

❖ **Manjvredno delo mladih**

A A38 pri vsakem delu, ki se ga spraviš delat, gledajo pod prste in primerjajo tvoje delo s svojim. Nobeno delo, ki ga ti opraviš ni toliko vredno kot njihovo

❖ **Konflikti pri delu**

A A45 Do konfliktov prihaja, npr. pri delu

A A46 Vsak bi delal po svoje, ker ima vsak svoje stališče, svoj vidik in želijo delati po tem. Vsak prvo poizkusi po svoji logiki in šele nato dovoli, da drug kaj predlaga.

A B57 ko si delimo opravila, se kaj zaplete v komunikaciji, en želi tako, drugi drugače

A D34 tu gre bolj za banalne stvari. No, če so to konflikti

A D35 Najbolj mi gre na živce, če posesam pa pride, kdo not pa se ne sezuje

A B40 ni vedno vse pospravljeno, ker mi hčerka vzame toliko časa in energije, da sama ne zmorem

A B41 sledijo tisti komentarji, češ da ni nič narejeno in da kaj sem pa delala ves dan

A B39 po navadi dopoldan sama doma, vsi so v službah, potem ko pridejo domov pričakujejo, da bo hiša blestela, hrana bo kuhana ipd

A A23 moraš malo »zatežiti«, da pridejo delat, saj moraš upoštevati, da ima on svoje življenje in da nima vedno časa za nas

A C47 ima samo malo slabši dan in potem išče in išče stvari pa utruja za malenkosti

A C49 zdaj pozimi si zna kaj najti in sicer zaradi tega, ker ji je dolgčas

❖ **Starševsko vsiljevanje želja, neupoštevanje želja mladega para**

A A58 Edino kar se vtikajo je pri obnovi hiše, ženini starši npr. pri okolici hiše

A A39 Imam družino in se ji želim posvečati, oni pa pričakujejo, da bo šel zdaj njim ven pomagat in ne vem kaj

A A24 sva včasih midva malo v ozadju

❖ **Odpoved svojim željam**

A B42 bi midva včasih rada kaj počela, šla kam, ampak ravno takrat se starši odločijo, da je potrebno to in to narediti

A A62 Če bi bila sama bi bilo boljše, ker se organiziraš po svoje

A B43 se zaradi ljubelega miru prilagajava njim in preložiiva najine načrte

A B44 se takrat spravi nekaj delat okrog hiše, ker se čuti dolžnega

➤ **PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK**

❖ **Vsiljevanja svojih mnenj**

A A40 so komentarji, da bi morala to delati tako in tako, previjati tako, ga kopati tako, ampak midva narediva po svoje

A B45 oni vejo najbolje in nonstop dajejo pripombe kako in kaj je potrebno delati, ker oni so delali tako, ko so bili njihovi otroci majhni in je na njihov način bilo učinkovito

A B47 velik problem ta, zakaj zdaj morava iti nekam, saj otrok mora biti doma

A D38 Mama se je prva dva mesca veliko vmešavala

A D39 Non stop bi dajala neke pripombe in primerjala z mano, kako je ona delala z mano. Ampak je to vseeno bilo skoraj trideset let nazaj.

A D42 to edino kar se je na začetku dogajalo, ko se je mama vmešavala, kako naj bi delala s hčerko

❖ **Vmešavanje v vzgojo**

- A C51 naša mala je zelo lena. Jaz jo učim, da se to mora pospraviti, dedi in babica pa rečeta: »Pusti jo, ona je še majhna!«
A C53 ji dajeta krila
A C54 babica niti ne, ona ve, da je bolje, da se vzdrži. Uh, dedi. On pa je problem

• **EMOCIONALNA RAVEN**

❖ **Prilagajanje izvorni družini**

- A A68 Nimaš kaj dosti nasprotovat in moraš marsikaj požret, ker si še vedno odvisen
A A62 Če bi bila sama bi bilo boljše, ker se organiziraš po svoje

❖ **Vsiljevanje mnenj**

- A A57 So kakšni nasveti, ki niso v skladu z najinimi predstavami
A B51 preveč vsiljujejo svoje mnenje
A B53 Nenehno imajo neke pripombe in dodaja neke svoje vidike
A B28 Včasih ni samo svetovanje, ampak že vsiljevanje svojih idej
A D48 me je zelo obremenjevalo takrat, ker ji nisem takoj pokazala, da bom delala vse po svoje in da nima smisla, da mi prigovarja

❖ **Neupoštevanje želja mladih**

- A A65 bilo lepo, da upoštevajo najine želje in se naju ne presliši, spregleda, ker se gre za naju dva

❖ **Pomanjkanje zasebnosti**

- A A60 te vedno kdo zmoti

❖ **Dajanje občutka nesposobnosti mladim**

- A D49 ustvarjala občutek, da ne vem sploh kaj delam
A B37 me na trenutke smatrajo za otroka

• **IZPOSTAVLJENA SLABOST**

❖ **Vsiljevanje mnenj**

- A B67 Najslabše je to vmešavanje preostale družine in njihovi komentariji, da bi moral to tako in bi moral tako. To samo vodi do nepotrebnih napetosti

❖ **Vmešavanje v vzgojo otroka**

- A C65 Ta velika podpora mali. To me najbolj moti
A D47 pred pol leta, bi ti sigurno rekla, da je največja slabost to, da je mama imela nenehne pripombe in je dodajala svoja mišljenja

i) **ODNOSI**

• **ODNOSI Z IZVORNO DRUŽINO**

❖ **Splošno**

- A A31 Vse se lahko zмениš v vsemi
A A33 mama je dokaj razumljiva. Z njo se lahko marsikaj zмениš, marsikaj ti pomaga in svetuje. Z njo lahko imaš prijeten odnos
A A43 Če sta samo dva je dosti lažje

❖ **Komunikacija včasih zapletena, zaradi tega so odnosi oteženi**

- A A32 moraš pazit kaj kdaj poveš, ker ima vsak svoje neke poglede.
A A34 Pri preostalih članih pa odvisno od dneva, odvisno od pritiskov iz zunanjega sveta.
A A44 Pri komunikaciji je potrebno biti zelo pazljiv, moraš pazit komu kaj poveš
A A50 pri njenih pa je malo drugače, ker niso navajeni komunicirati med sabo na tak način
A A42 v takšni družini so odnosi zelo zapleteni, deset, enajst ljudi pod eno streho – to je zelo težko
A C38 bi se jaz ne vem kaj o osebnih stvareh pogovarjala s taščo in tastom, to ne
A B54 le zapleta naš odnos

❖ **Konflikti zaradi manjših stvari**

- A B58 V večini primerov se spremo zaradi banalnih stvari... požiraš in požiraš, potem pa ti zaradi ene banalne stvari počti.. sabo potegne mnogo drugih stvari od prej
A C56 Ko se spremo, se spremo zaradi brezveznosti

❖ **Ustvarjanje občutka slabe vesti**

- A B55 dodajo tisti stavek, kot ti dela na nek način slabo vest: »No, saj jaz ti nič ne zapovedujem, ti naredi kakor ti želiš.«

• **VPLIV IZVORNE DRUŽINE NA ODNOS V MLADI DRUŽINI**

➤ **S PARTNERJEM**

❖ **V odnos med mladim parom se ne vmešavajo**

- A A56 Moji starši se niso kaj dosti vmešavali v najin odnos in tudi sedaj tega ne delajo
A B63 V najin odnos, kot odnos se ne vmešavajo
A D44 zdaj za enkrat še ne vplivajo na najin odnos
A D45 spet moram potrkati. Mogoče pa se bo sčasoma kaj pokazalo

❖ **Vplivanje na odnos posredno**

- A A47 Vplivajo že na najin odnos
A B64 Do vmešavanja prihaja posredno, s temi kao nasveti, ki niso nasveti, ampak neka navodila, ki se jih moraš držati, če želiš mir

A B65 To se vse prenaša na najin odnos

A B59 včasih tudi spreva, ker včasih on pričakuje, da bom jaz stvar uredila, glede na to da so moji starši

A B56 Ker včasih raje požreva stvari, ker sva še vedno odvisna od njih, prihaja zaradi tega do napetosti, še posebej ker zadržujeva v sebi

❖ **Odnos boljši, ko staršev ni doma**

A B66 Najin odnos je dosti boljši, ko npr. starši odidejo na dopust. Odnosi med mano in možem so takrat super in se imamo dosti lepše mi trije sami, kot pa ko so vsi

❖ **Vmešavanje v vzgojo**

A C58 druga stvar, ki je sporna točka, je naša mala in dedijevo vmešavanje, pa mogoče, če mala kaj skuha

A C64 v kar se vmešavata je v vzgojo naše male

❖ **Vplivanje na odnos med otroki in mladimi starši**

A C52 Ko sta onadva zraven, ji jaz ne morem nič dopovedat

• **REŠEVANJE KONFLIKTOV**

❖ **Dobra komunikacija med mladim parom**

A A48 si takoj vse poveva, če je kaj narobe

A A53 konflikte rešujeva tako, da se najprej midva med sabo pogovoriva in se zmeniva in po tem se vidi, da partnerja sodelujeta...midva morava v glavnem skupaj držat

A C60 Na najin odnos konflikti s tantom ali taščo ne vplivajo, ker se o vsem pogovoriva

A C42 midva s partnerjem dober tim, zelo dobro se razumeva

A A55 midva sva si pomembnejša, kot pa ostala družina

❖ **Pri starših posreduje sin/hčerka izvirne družine**

A A49 vsak poskuša pri svojih starših posredovati in staršem povedati, da tako ni v redu

A B61 Jaz sem pa potem tista, ki se jim zoperstavlja

A B62 boljše, da se jaz sprem kot hčerka in ne on z njimi

A B60 On se z njimi zelo dobro razume in se vzdržuje ugovarjanj in s tem preprirov.

❖ **Reševanje konfliktov skozi pogovor, ko napetost mine**

A C41 se zgodi, da ima kdo slab dan, ampak se, ko se pomirimo, pogovorimo tako, da je spet vse dobro

❖ **Z otrokom/med partnerjema rešiti na samem**

A C55 se jaz umaknem in se naslednji dan pogovorim z njo, ko sva sami

A D29 kar imava midva, je med nama, kar je med staršema je med njima. To ne nosimo en k drugemu

A D43 smo se v glavnem do zdaj vzdržali komentarjev en na drugega

❖ **Osebnost posameznika vpliva na število konfliktnih situacij**

A C59 Do večjih konfliktov pa ne prihaja, že ker midva ne vzameva resno njunih brezveznosti

A C62 noben od naju ni zamerljiv ali kar koli, da bi npr. to oteževalo najin odnos in komunikacijo. Če se skregava, se skregava in si poveva kaj si imava za povedat in greva naprej

❖ **Postavitve meja**

A D40 Sva jo pa hitro postavila pred dejstvo, da ne more prigovarjati, ker je ona najina in če bova kaj narobe naredila, bova lahko samo sebi očitala

A C61 tašča se je na začetku nekaj poskušala vmešavat, ampak sva jo takoj postavila na realna tla

j) **STARŠEVSTVO**

• **SPLOŠNO**

A D51 na začetku malo čudno sprejela. Bila sem prestrašena malo

A D52 ko enkrat začutiš brce in da se otrok premika, vsi strahovi izginejo.

• **NAČRTOVANJE**

❖ **Načrtovano starševstvo**

A A69 Starševstvo je bilo načrtovano

A D50 bilo je načrtovano, ne ravno tako, da bi moralo biti v tem letu, ampak je bilo

A D57 meni takrat še ni zdel pravi čas, želela sem zaključiti študij prvo

A D58 ko imam Niko, si ne predstavljam, da bi študirala. Ko zaspi, bi se ravno pripravila do učenja in že bi morala

A C66 Prvič je bilo načrtovano

A C70 še bolj načrtovala in razmišljala o tem ali bi imela ali ne...gledala na to ali bova finančno zmogla

❖ **Nenačrtovano starševstvo**

A B68 Starševstvo ni bilo načrtovano...bil je velik šok

• **DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO**

• **OSEBNI**

Pridobitev statusa odrasle osebe

A A71 ko enkrat postaneš starš, na tebe tudi tvoji starši drugače gledajo. Nate gledajo kot na bolj odraslo osebo

Želja po »nekaj več«

A A74 želela sva nekaj več od najine zveze in ta korak sva tudi naredila, s poroko in otrokom.

Vera

A B71 vzgojena v krščanskem duhu, sem namreč katoliške vere, je otrok bil zame oz. za naju darilo in tudi za mojo družino

Želja po otroku

A B72 od nekdanj želela otrok, še posebej ta zadnja leta,

A C67 želja po otroku

A D56 Želja, če gledam. Njegova želja je bila takšna, da bi zdaj že Nika morala biti zdaj stara šest, sedem let. Želel je imeti otroka, ko je zaključeval študij, jaz sem pa bila v drugem letniku

➤ **ZUNANJI**

❖ **Starost**

A A70 ko prideš do ene meje, ene starosti, je pravi čas, da se odločiš za neke bolj trezne in bolj odrasle odločitve

A C69 Njemu so mogoče leta kaj vplivala. Mogoče je mislil, da bi že lahko bil oče, saj imava osem let razlike.

A D53 Zadosti sva bila oba stara

❖ **Stabilna zveza**

A A73 Dejavnik za je tudi najina zveza. Skupaj sva pet zim, jaz štejem zime

A B70 sva bila takrat že šest let skupaj in vedela sva, da je najina zveza že toliko stabilna in da bova ostala skupaj

A C68 takrat že štiri leta skupaj in vedela sva, da bova ostala skupaj

A D55 dolgo časa skupaj

❖ **Podpora družine**

A B69 mi je moja družina stala ob strani, potem ko so predelali novico, sva se odločila za... Velik dejavnik je bila podpora družine

❖ **Zaposlitev**

A D54 službe sva v tistem trenutku oba imela

❖ **Rešeno stanovanjsko vprašanje**

A D59 vedela sva, kje bova živela

k) **MLADI IN DRŽAVA**

• **SPLOŠNO O UGODNOSTIH**

A B74 S strani države ni veliko ugodnosti

A D64 problem v tem, da mladi ne dobijo dela. Meni bo zdaj verjetno tudi težko. Spet prijava na Zavod, zbiranje tistih pečatkov in to bo to. Pa naj dobim še kakšno zateženo svetovalko pa bo prava kombinacija

• **UGODNOSTI S STRANI DRŽAVE**

❖ **Starševski dopust in starševska nadomestila**

A A75 kot redno zaposlena, ima plačano porodniško

A B76 Mož, kot zaposlen, dobi plačan starševski dopust

❖ **Otroški dodatek**

A C71 ta otroški dodatek, ki pa ni nekaj

❖ **Paket ob rojstvu otroka**

A A76 Paket sva dobila ob rojstvu otroka, kjer si lahko izbereš različne pakete stvari, ali pa denar

A B75 paket ob rojstvu otroka

A B77 Je pa imel Klub prekmurskih študentov darila za študentske družine... vrednostni bon za 150 evrov v Baby centru

A D60 porodu dobiš v bolnici paket, not so neke kreme, knjigica. To dobi vsaka porodnica

A D61 pakete, ko izbiraš med denarjem in nekimi stvarmi

❖ **Vrtec**

A C73 vrtec je bil na začetku zelo ugoden za naju, zdaj ko sem se pa jaz zaposlila in je on postal samostojni podjetnik pa je stvar drugačna. Zdaj naju pa seka po denarnici

❖ **Davčna olajšava za otroke**

A C72 lahko hčerko uveljavlja kot davčno olajšavo

• **PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE TRENUTNE SITUACIJE**

❖ **Država bi lahko spodbujala poročanje**

A A77 pri porokah, bi lahko država kaj prispevala, ker cene poroke se gibljejo zelo visoko

❖ **Pooprtni nadzor nad ločitvami zaradi ugodnosti**

A C75 Ena dva sta se ločila na papirjih in se prijavila na različne naslove, samo zaradi tega, ker imata zdaj več ugodnosti, kot npr. višji otroški dodatek. Tu pri teh navidezni ločitvah bi morala malo država pooprtni nadzor

❖ **Dedovanje in upoštevanje tega pri štipendiji**

A C76 Naša mala je podedovala po mojemu bratu hišo, njive, travnike in nekaj gozdov. To bo z osemnajstim letom dobila prek in to ji bo le v škodo, npr. pri štipendiji ipd. Pa samo velik davek bo potrebno plačevati. Tu bi morala država malo drugače gledat to in upoštevati. Naj bi gledala na to, ali ti imaš kakšen dobiček od teh njiv in tega, ne pa samo tvojo lastnino

➤ **PODROČJE STARŠEVSTVA**

❖ **Ugodnosti za družine z enim otrokom, ne samo za velike družine**

A A78 lahko dali več ugodnosti že za družine z dvema otrokoma in ne samo za družine s tremi in več otroki. Večinoma se starši odločajo samo za enega otroka

A D62 Mogoče bi lahko več ugodnosti ponudili, kar bi spodbudilo mlade, da bi imeli otroke

❖ **Ugodnejši vrtec**

A C74 bi lahko bil vrtec ugodnejši

❖ **Cene dobrin za otroke uravnati z življenjskim standardom**

A C78 ko so ti evri, so cene narasle v nebo in še dlje. Ni normalno to. Plače takšne, cene v trgovinah pa s tem neprimerljive. To bi lahko tudi malo bolj uskladili.

❖ **Cenejše nujne stvari za otroka**

A D63 cenejše stvari za otroka, npr. mleko v prahu, oprema, oblačila, ipd

➤ **PODROČJE STANOVANJSKEGA VPRAŠANJA**

❖ **Skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim**

A A81 v Sloveniji dela zelo dolgo, tudi do starosti 65, zaradi česar mladi ne dobijo možnosti za zaposlitev in mladim je potrebno dati priložnost

A A79 bi bilo potrebno mladim zagotoviti zaposlitev, že pri dvajsetih letih npr. tako bi pri 25-ih že mogoče imel več možnosti za osamosvojitve, ker bi imeli nekaj prihrankov

A C77 Veliko ljudi je na zavodu bilo prijavljenih za brez veze... bolj pozorni na to ali človek, ki je prijavljen, zares išče delo ali ne. Če ni pripravljen iskati službe, prekiniti pomoč in jo dati tistim, ki jo zares potrebujejo

❖ **Ukinitve študentskega dela**

A A80 ukiniti študentsko delo, ker študentje tu vidijo samo denar in zanemarjajo študij... samo podaljšuje študijsko obdobje in s tem obdobje odvisnosti od staršev.

❖ **Ugodnejši krediti in subvencije**

A B79 ugodnejše kredite v prihodnosti za mlade družine

A B80 kakšne subvencije, če se seliš na svoje

❖ **Spremembe šolskega sistema**

A D65 spremeniti šolstvo, da bi že med študijem delali in bi se nam to štelo za izkušnje. Pa še delovne navade bi si mladi prej pridobili, ne da zabušavajo skozi študentska leta, potem pa niso niti motivirani za iskanje dela, ker niso vajeni tempa

b) KODIRANJE ZNOTRAJ POSAMETNIK KATEGORIJ (skupina B)

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

a) LASTNA DRUŽINA

• **Dvostarševska družina**

B A1 Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko...

B B1 Z možem in dvema hčerkama

B C1 Živim z mojim možem in imava sinčka, ki je star štiri mesece

B D1 Trenutno živim skupaj s partnerjem in dvema hčerkama, stari štiri in dve in pol leti.

b) BIVALNE RAZMERE

❖ **Podnajemniško stanovanje**

B A2 Živimo kot podnajemniki v stanovanju, ki je bil namenjen mladim družinam v naši občini, zato so cene tudi malo nižje od cen profitnih stanovanj

B C3 Živiva v bloku, v trisobnem stanovanju

B C4 Je kar precej prostorno in ni pretirano drago

B C5 Stanovanja so občinska in je neprofitno

❖ **Lastna hiša**

B B2 živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol

❖ **Lastno stanovanje**

B D2 v novem stanovanju

B D3 se nama je zdelo brez veze, da dajeva denar za najemnino, če npr. lahko ta isti znesek ali, no, podoben, dajeva za odplačilo posojila in je potem vseeno to stanovanje najino

c) DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA TO SITUACIJO

• **SPLOŠNO**

B B3 Do tega je prišlo po predelavi večih variant - med njimi to, da bi si pri meni doma porihkala podstrešje, nato smo imeli namen delat prizidek, nato smo prešli na idejo, da bi kupili staro hišo in jo prenovili, no nato pa smo se odločili zidati čisto na novo

• **SUBJEKTIVNI**

❖ **Predstave o prihodnosti o odhodu od izvorne družine**

B A4 nisem niti razmišljala, da bi ostala doma

B B6 To, da bi živela pri starših nisva želela

B C8 ostala doma pri meni, si nisem niti nikoli predstavljala

B C9 Od nekdaj sem vedela, da ne bom doma. Vedno sem imela v glavi, da bom šla na svoje

B B4 tako je tudi dejansko najboljše

❖ **Prepričanje, da mladi in stari ne grejo skupaj**

B C10 mladi in stari ne grejo skupaj

B A3 Vedno sem vedela, da bom šla v stran od izvorne družine, ker ne verjamem, da lahko več generacij pod hišo uspešno živi skupaj

❖ **Prepričanje, da življenje skupaj otežuje odnose**

- B D13** To samo otežuje odnose in življenje nasploh
- B B7** Ni nama bilo do tega, da bi nama nekdo cel čas prigovarjal, nama gledal pod prste
- B D10** Doma pri partnerju bi sicer lahko ostala, ampak jaz nisem želela. . Pričakovali so do mene, da bom delala tako kot bodo njegovi starši zapovedali.
- B A9** ne verjamem, da bi mi vsi skupaj pod eno streho funkcionirali
 - ❖ **Želja po miru**
- B A8** Glaven razlog za osamosvojitvev je bilo to, da želim mir
 - ❖ **Želja obojestranska**
- B A10** želja, da ne živimo skupaj pod eno streho, obojestranska
- B B11** Vsi so bili bolj za to, da greva na svoje
 - ❖ **Ko so že enkrat na svojem, ne želijo več nazaj**
- B D11** sem pa preveč samostojna že od nekdaj
- B D12** Ko je že enkrat bil pri meni in ko je videl kako je to lepo, če si sam za sebe, ni želel več nazaj

- **ZUNANJI**

- ❖ **Finančna neodvisnost, sigurnost**
- B A11** En izmed dejavnikov pa je bila tudi zaposlitev za nedoločen čas in neka sigurnost v to, da je nek dohodek zagotovljen, s tem pa je tudi sigurnost, da se bodo stroški stanovanja lahko pokrili
- B B9** sva oba imela službe in s tem zagotovljen dohodek, tako da je bilo lažje dobiti posojila in začeti s polno paro graditi.
- B C11** imava oba tu službo in nama je blizu
- B D7** Takoj po končanem študiju sem dobila službo
 - ❖ **Potrebe po večjem prostoru**
- B B8** sva na svoje, že iz prostorskega vidika, saj imaš tako več svojega prostora oz. prostora zase, kot pa če še živiš npr. z dvema osebama.
- B C7** ker pri njemu doma je že brat z družino in babica, ki je na vozičku
 - ❖ **Izguba staršev**
- B D6** Največji vpliv, da sem se hitro osamosvojila, je sigurno to, da sem na žalost hitro izgubila starše

- d) **TRAJANJE TRENUTNE ŽIVLJENJSKE SITUACIJE**

- ❖ **Dolgoročna situacija – se ne vrnejo k izvorni družini**
- B A5** situacija, da ne grem nazaj domov k mojim je dolgoročna
- B B5** To je dolgoročna rešitev
- B D4** to za naju dolgoročna situacija
- B D5** si ne predstavljam, da bi se zdaj še kaj spremenilo, ko sva si končno vse uredila, tako kot je nama všeč
 - ❖ **Kratkoročna situacija - Nakup lastne hiše, stanovanja**
- B A6** Upam pa, da ta situacija podnajemništva ne bo dolgoročna, saj si ne želim celo življenje plačevati najemnine
- B A7** V moji idealni predstavi je hiša... Če pa že ne bo hiša, pa vsaj upam na lastno stanovanje
- B C6** bi bila bolj vesela, če bi kje kupila stanovanje, ker se mi zdaj to zdi, da mečeš denar v zrak, na koncu pa vseeno ni nič tvoje

- e) **VLOGA DRUŽINE**

- **POMOČ PRI OBLIKOVANJU GNEZDA**
- **POMOČ NA SPLOŠNO**
- B A12** Starši so zelo pomagali, tako moji kot njegovi
- B D14** V času študija sem imela pomoč pri sorodnikih, no pri moji sestrični in moji teti. In tudi pri iskanju prve službe sem bila deležna pomoči
 - ❖ **Podpora s strani staršev pri odločitvi za odhod**
- B B10** so naju vsi podpirali, kar se odločiva, se pač odločiva
- B C14** Podpirali so naju tudi, pač kako se odločiva, tako se odločiva
 - ❖ **Pomoč pri nakupu opreme in namestitvi opreme**
- B A13** so nama kupili večino oz. polovico opreme za stanovanje, ki nama je manjkala, tako da sva zelo veliko prihranila zaradi tega
- B C13** smo pač namestili opremo in to. Pri tem so nama pomagali
- B B15** Pomagali so nama pri kakšnih opravilih, čiščenju in pospravljanju ter urejanju
- B C12** Finančno so nama pomagali
 - ❖ **Brez finančne pomoči staršev**
- B B14** Finančno niso veliko pomagali, v devetdesetih odstotkih sva vse sama pokrila pri gradnji in opreми, ker moji npr. niso imeli, da bi prispevali. Njegovi pa so nekaj več, ampak ne dosti
- B D16** Njegovi starši nama niso čisto nič prispevali ali pomagali, ker so bili jezna na njega, ker ni ostal doma. Zaradi tega mu nista dala niti centa.

- f) **TRENUTNA POMOČ**

- ❖ **Finančna pomoč**
- B C15** Sedaj nama še tudi finančno pomagajo
- B C16** dajejo nama npr. svinjsko meso, da nama ga ni potrebno kupit, ker imajo doma manjšo kmetijo
 - ❖ **Varstvo in pomoč glede otrok**

- B A14** Kar koli rabiva priskočijo na pomoč, pri varstvu hčerke, pri kakšnih opravilih, opravkih
- B B16** pomagajo pri varstvu otrok, vedno se najde nekdo, ki najini hčerki popazi
- B B17** Pred vrtcem so na starejšo pazili njegovi starši večinoma. Mlajša še ni v vrtcu, bo šla v jeseni in je en teden pri naših, drug teden pri njegovih
- B B18** ko se nama služba zavleče, stopijo po starejšo v vrtce
- B C17** malega popazijo
- B D19** ko sta mali bolni, jaz pa ne morem dobiti prost dan v službi, pokličem njih in mi priskočijo na pomoč
- B D20** večino vikendov preživimo pri njih... To mi je kot, da bi šla domov k mojim staršem
- B D21** veliko stvari kupujejo mojima hčerkama
- B D22** se igrajo z njima
- B D23** ju pazijo

2. PREDNOSTI

• Splošno

- B C53** Ni nič izrazito slabega
 - ❖ **Zasebnost**
- B C23** smo tudi sami, kar nam odgovarja
- B C47** po drugi strani pa mi je boljše, da sva sama
- B C48** Prav mi paše, da smo sami
 - ❖ **Svoboda**
- B C25** Delamo, kar želimo
- B D26** si gospodar na svojem
- B D27** si na vseh področjih svoboden
- B D28** z veseljem opremljaš dom po svoje, kot ti želiš

• INSTRUMENTALNA RAVEN

➤ FINANČNO PODROČJE

❖ Veliki finančni izdatki

- B A15** Na finančnem področju ni nobenih prednosti, saj moraš za vse sam poskrbeti in moraš vse plačati sam, ker drugače ne bo noben drug
- B B19** Na finančnem področju ne najdem prednosti
- B C18** Prednosti s financami?! Ni je, ker morava vse sama plačevati. Res, tu ni prednosti
- B D24** Na tem področju res ni nobenih prednosti. Za vse sva sama, niti nimava nobene pomoči finančne od nikogar
 - ❖ **Neodvisnost od staršev**
- B A16** Mogoče pa je prednost ta, da si z nikomer ne deliš stroškov in je zaradi tega manj dogovarjanj in možnosti za konflikte.
- B B20** kolikor pač več sam kriješ in sam plačaš za stvari, toliko manj si nekomu nekaj dolžan

➤ PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH

❖ Organizacija časa po svoje

- B A17** ne maram, če ni čisto ... Tukaj pa lahko v miru čistim vsak dan, kar je meni prednost.
- B B21** je boljše, saj si sam organiziraš čas kdaj boš kaj pospravljal, likal, kuhal.
- B C19** Kuham, ko imam čas
- B C20** si razporediš svoj čas, kakor tebi odgovarja, ni se treba prilagajati nekomu drugemu
 - ❖ **Ni prigovarjanj, vmešavanja**
- B A18** tu sam svoj gospodar, mi ni potrebno čakati na nekoga drugega in ni potrebno toliko ljudi opozarjati, da je potrebno čistiti.
- B B22** Noben ti ne diktira kdaj bi moral kaj delati in kdaj bi nekdo drug rad videl, da je nekaj narejeno
- B C21** Ko si počistiš, imaš čisto, ko ne pač nimaš in noben ne prigovarja
- B C22** tudi za njega boljše, če ima kuhinjo za sebe in se ne vmešava še neka tretja oseba
- B D29** ni težko opravljati gospodinjskih opravil, če ti nihče ne prigovarja, ti ne zapoveduje kdaj mora biti to in kdaj ono narejeno
 - ❖ **Koriščenje pomoči izvirne družine na področju kuhanja**
- B B55** Zdaj se švercemo pri babicah in dedkih. Po delu gremo tja na kosilo, včasih kaj vzamemo domov.
- B A38** Takrat je moja mama kuhala

➤ PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK

❖ Aktivno preživljanje časa z otroki

- B A26** ker sva sama s hčerko, se potem tudi toliko več ukvarjava z njo
- B A27** tu pa si zdaj prisiljen res konkretno izkoristi čas in se ukvarjati z njo
- B C27** se mu toliko bolj posvečava in se ukvarjava z njim. Preživimo veliko dobro izkoriščenega časa pri tem, ko smo sami
 - ❖ **Večji vpliv na vzgojo**
- B B23** prednost vidim v tem, da imava kot starša več vpliva pri vzgoji
- B B24** Hčerki tako nista pod nenehnim vplivom babic in dedkov. No, čeprav se z enimi včasih videvamo dnevno, ampak je vseeno manj vpliva, kot pa če bi dejansko skupaj živeli
- B B25** jih lahko pri vzgoji bolj uravnavaš

- B B26 starši nekako bolj red držimo in smo bolj strogi od babic in dedkov.
- B C26 Ker on je samo najin in ga bova vzgajala, tako kot bova midva želela.
- B C28 Pa če bi kdo bil zraven, bi mi ga mogoče kdo razvadil
- B C29 Če sva sama, ga lahko navajam tako kot jaz želim in mi noben ne podira tega
- B D33 Če jaz otroku nekaj ne dovolim in rečem »ne«, ni nikogar, ki bi otroku rekel »ja«. Na tak način otrok ve, kje so meje, in ni zmeden

- ❖ **Želja po samostojnem vzgajanju otrok**

- B D30 Čudovito je vzgajati otroke sam
- B D32 Ne bi želela tega deliti z nikomer in ne bi želela, da ju poleg mene in partnerja vzgaja še kdo drug
- ❖ **Krivda za napake pri vzgoji ne moreš valiti na druge**
- B D34 nikogar ne moreš »kriviti« o slabem vedenju svojih otrok, ampak veš, da si sam nekje »kiksno« in se skušaš popraviti
- ❖ **Varstvo ni težavno področje, izvorna družina živi v bližini**
- B A19 sem na velikem plusu, živim v bližini moje družine
- B A20 varstvo ni problem, kadar jih rabim pokličem pa pridejo, ali pa hčerko transportiram k njim
- B A21 nisem na slabem, ta bližina staršev mi je velika prednost
- B B72 Raje koristimo dedke in babice, ker pač imamo to možnost

- **EMOCIONALNA RAVEN**

- ❖ **Manj možnosti za vmešavanje izvirne družine, boljši odnosi med člani mlade družine**

- B A24 je tudi manj možnosti, da bi se moja družina vmešavala v to, kako si mi organiziramo svoje življenje
- B A31 Noben ti ne očita, da moraš živeti po njihovih pravilih, s tistim stavkom: »Dokler živiš pod mojo streho...«
- B B28 In menim, da se prav zaradi tega, ker se manj vidimo oz. ker ne živimo skupaj, tudi bolje razumemo. Medsebojni in družinski odnosi so boljši
- B D35 kot družina smo zelo povezani
- B D36 Vsako življenje v skupnosti zahteva prilagajanje in sklepanje kompromisov, t.j. kot s partnerjem in otroci in če smo sami to naredimo lažje
- B C24 Noben nama ne prigovarja, kaj in kako delava

- ❖ **Odnosi s partnerjem so boljši**

- B A28 je boljše za najin odnos, da sva sama
- B A29 noben ne more vmešavat v najin odnos in ta je zaradi tega toliko boljši
- B B29 tudi med nama z možem so zaradi tega tudi boljši odnosi, ker sva za sebe
- B B30 se lažje pogovoriš, kot pa če veš, da je nekdo pod tabo ali nad tabo v hiši
- B B31 Tako odnos lažje uravnavaš
- B B48 Če bi se npr. midva z možem kregala, o tem z njimi ne razpravljam in fajn mi je, da smo narazen, da si lahko bolj komot
- B C30 Midva se zelo dobro razumeva in to, da živiva sama, mislim da dobro deluje na naju
- B C31 Če že pride do konfliktov, se lahko skregava, brez da bi gledala na to ali naju bo kdo slišal
- B C32 ko sva sama, se dosti lažje kaj dogovoriva in zmeniva za določene stvari
- B C33 čas si lažje vzameva drug za drugega
- B D37 partnerjem dobro razumeva in mislim, da je to povezano s tem, da sva tako rekoč za vse sama in da se nihče ne vmešava med naju.
- B D53 Moj partner mi stoji ob strani

- ❖ **Stiki z izvorno družino, ko je prisotna želja za to**

- B A30 če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto
- B B27 Vidimo se takrat kadar se želimo videti

- ❖ **Stike olajša sodobna tehnologija**

- B C49 obstajajo telefoni in avtomobili, se pokličemo ali pa obiščemo. Obiskujemo se tako ali tako tedensko nekaj krat, tako da smo vedno v stiku. Dnevno se tudi pokličemo

- ❖ **Podpora družine, nasveti**

- B B32 Družina mi je v oporo oz. nama je v oporo, kadar koli kar koli rabiva ni problema
- B B34 Nasvete sicer dajejo, ampak po navadi naredimo po svoje in jih ne upoštevamo

- **IZPOSTAVLJENA PREDNOST**

- ❖ **Mir**

- B A32 Največja prednost je, da imaš svoj mir
- B C37 Da si na svojem in da imaš mir

- ❖ **Neodvisnost**

- B B35 najbolj to, da smo neodvisni od drugih, da imamo zasebnost in da lahko svoje življenje živimo kakor želimo pa nikomur ni potrebno polagati računov.

- ❖ **Svoboda**

- B A33 Ni se ti potrebno nikomur prilagajati, ampak delaš stvari po svoje, kakor ti želiš

3. SLABOSTI

- **INSTRUMENTALNA RAVEN**

- **FINANČNO PODROČJE**

❖ **Velika finančna obremenitev**

B A34 Živeti na svojem pomeni velik finančni zalogaj, če moraš vse stroške plačati

B B36 Na finančnem področju pa seveda, vse je na nama. če stroškovno gledamo, koliko denarja moraš dati za to, to je sigurno večje breme.

B B37 ko sva bila še doma, so stroški sigurno bili manjši, če sta dve družini skupaj

B C39 Zdaj za vse sva sama, za te položnice in to

❖ **Teško je varčevati**

B A36 Varčevati je na svojem tudi zelo težko, tudi če imaš otroka ali ne. To pri tem ni bistveno. Meni se zdi, da je trenutno otrok manjši strošek, v primerjavi z ostalimi stroški.

B A35 Moraš imeti bajno plačo, da si lahko še kaj drugega privoščiš.

❖ **Kreditni so nujni**

B D17 Stanovanje sva kupila čisto sama

B D42 Midva sva se zakreditirala za trideset let

B D42 sva vseeno za vse položnice odgovorna midva, za odplačevanje kredita in tako dalje

❖ **Skrb za prihodnost**

B D41 slabost to, da nimava družine, ki bi bila neka oblika rezerve v sili

B D44 najbolj skrbi. Da jima ne bi mogla nuditi, to kar rabita in kar jima želim nuditi

B D43 Vprašanje kaj bo še četrdeset let. Vprašanje je sploh kaj bo čez, ne vem, par let. Lahko se nama kje zalomi, lahko izgubiva službo, ne bova mogla več odplačevati kreditov. Poleg tega pa nimava nikogar, ki bi nama finančno pomagal. Kaj bova potem?!

➤ **PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH**

❖ **Težje ob dojenčku**

B A37 Kar se tiče gospodinskih opravil je pa težje, ko imaš majhnega dojenčka

B C43 bi fajn bilo, da bi kdo kaj skuhal npr. Zdaj, ko je še majhen sploh, ker veliko časa posvečam njemu

B C44 ta teden je bil prehlajen. S tem mu je bilo potrebno posvečati več pozornosti, saj se rad carta... Zato sem malo manj postorila po stanovanju

❖ **»Vse je na meni«, delo počaka**

B B38 Kar se tiče gospodinskih opravil, moram vse naredit sama, vse me počaka

B B39 bi živela s starši, bi se sigurno našel nekdo, ki bi opral in zlikal stvari, skuhal, da bi te kosilo lepo pričakalo na mizi, ko prideš domov.

B B40 Sedaj pa je to vse na meni

❖ **Pogrešanje pomoči tretje osebe**

B A39 Bilo bi super, če bi mi nekdo kuhal vsak dan

B C41 Manjka vmes mamina roka, ker sva vedno čistili v soboto skupaj

B C42 bi vseeno bilo včasih fajn, če bi kdo kaj postoril

B D45 Tu mi včasih manjka kakšna roka

❖ **Pomanjkanje časa**

B B41 To poleg službe in otrok vzame ogromno časa. Pa se potem še moraš otrokom posvečati in zna včasih biti naporno

B B57 Več časa porabim za čiščenje in urejanje, ker je hiša precej velika. Če bi imeli neko majhno stanovanje, kot je naša dnevna, bi mi ostalo dosti več časa

B B56 slabost to, da moram ceno, zato da sva na svojem, plačati tako, da moram skrbeti za gospodinjstvo in ne morem biti ta čas npr. nekje drugje.

B D46 Včasih bi bilo lepo, če bi dan imel več ur, da bi lahko šla v službo, prišla domov, skuhalo, se ukvarjala s hčerkama in nato še imela čas pospravljati, likati, prati perilo, brisati prah

➤ **PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK**

❖ **Vedno potrebno otroke nekam prepeljati**

B A22 bi bilo lažje, če bi živela doma, saj jo v isti sekundi lahko prepustiš nekomu, če npr. skočiš v trgovino

B B43 Vedno jih moraš nekam pripeljati ali pa nekdo mora priti po njih

B C45 ko imam kaj v načrtu, ga moram nekam peljati

❖ **Manjša fleksibilnost in težje ohranjanje prejšnjega stila življenja**

B A40 si manj fleksibilen, saj jo moram vzeti s sabo

B A43 Če želim kam na hitro na kavico, jo moram vzeti s sabo in je to včasih malo naporno

B A44 zdaj pa je staro življenje težko ohranjati, saj sem močno vezana na njo in na njen ritem

❖ **Potrebno nenehno dogovarjanje**

B A23 se vseeno moramo dogovarjati prej in traja dlje časa, da pridemo en do drugega

B B42 pri nas je pa tako, da se vedno moraš zmeniti prej in se dogovarjati

B B44 vedno so neke logistike, ko je potrebno otroke voziti na plesne ali kakšne druge krožke

B B45 vzame čas za dogovarjanje

❖ **Težje usklajevanje službe in zasebnega življenja**

B D48 težje uskladiti službo in varstvo otrok

B D49 Najini službi nama ne dopuščata, da bi kar šla ven ali pa da bi ostajala doma po želji in brez vnaprejšnje napovedi.

❖ **Pomanjkanje oseb za varstvo**

B D47 Občasno je tudi problem pri varstvu otrok. Predvsem, ko hčerki zbolita in ne moreta iti v vrtec

B D50 Vedno potem kalkulirava koga prositi, da ju popazi

- B D51 imam sestrično in njeno družino, ampak oni majo tudi svoje obveznosti
- B D52 Imela sem eno gospo, ki mi je popazila tu in tam hčeri, ampak je tudi že starejša in več ne zmore dohajati mali dve.
- B C46 bilo lepo imeti nekoga tu in tam, da bi ga malo prevzel, da bi se jaz malo spočila
- B A41 če npr. moža ni doma, pride pozno domov ali pa npr. kje žurira ali kakorkoli, ni nikogar drugega, ki bi jo popazil.
- B A42 Če ni naših doma, ne morem nič narediti sama

- **EMOCIONALNA RAVEN**

- ❖ **Ne občutijo slabosti**

B A47 Med nama z možem tu ne vidim slabosti, ker sva vseeno sama za sebe in se lahko posvečava en drugemu in sama za sebe rešujeva svoje stvari.

B A45 ne opažam slabosti z vidika odnosov, saj je moja družina zelo blizu, tako da dejansko večino časa nisem sama

B B47 Dnevno se srečujemo ali z enimi ali z drugimi, tako da mi ne manjka komunikacije in stikov z njimi

- ❖ **Partnerjevo občasno nerazumevanje**

B D54 včasih me v čustvenem smislu ne razume najbolje. Verjetno, ker je možki

- ❖ **Pogrešanje staršev**

B D25 Jaz bi vse dala, da bi imela starše ob sebi, še posebej mamo

B D55 pogrešam svojo mamo. Predvsem sedaj, ko sem postala sama mama, bi si jo želela ob sebi in želela bi, da bi jo moji hčerki spoznata

- **IZPOSTAVLJENA SLABOST**

- ❖ **Finančno področje**

B A48 Najbolj izstopa finančna plat, ker moraš res za vse poskrbeti in moraš plačati položnice, ker drugače ne gre

B C54 to, da so položnice. Čeprav vse zmoreva in nama ni težko. Najini dohodki zadoščajo za enkrat

B D40 Največjo slabost, ki jo jaz čutim, je na finančnem področju

B D61 Finance. Vse morava sama plačat. Položnic je ogromno

- ❖ **Hrana ni pripravljena**

B B53 Najslabše?! To, da nam noben ne skuha

- ❖ **Pomanjkanje časa**

B B58 največji minus pomakanje časa. To zaradi čiščenja in urejanja hiše

4. ODNOSI

- **ODNOSI Z IZVORNO DRUŽINO**

- ❖ **Splošno**

B B46 Z vsemi se dobro razumemo

B A51 nismo neka družina, ki bi se veliko pogovarjala in komunicirala o odnosih, čustvih, ipd

- ❖ **Odnosi so dobri, ker ne živijo skupaj**

B B13 Sicer se razumemo super, ampak vseeno je tako - manj časa preživiš skupaj, bolj se imaš rad

- ❖ **O osebnih stvareh ne razpravljajo s straši**

B B33 po nasvete ravno ne hodiva, za to se raje obrnem na kakšne prijatelje, ne ravno na mamo. Tudi če so med nama kakšni konflikti o tem ne razpravljam s starši

B B49 Kakšnih problemov v glavnem ne izlivamo staršem in taščam na rame. Za to čustveno oporo in pogovore o osebnih stvareh imam prijatelje, tako da osamljena nisem

- ❖ **Redni stiki z izvorno družino**

B C36 Se redno tedensko obiskujemo par krat, tako da smo redno v stikih in zaradi tega v dobrih odnosih.

B D39 imamo avtomobile, smo mobilni pa tudi telefoni in internet omogočajo, da smo nenehno v stikih z mojo sestrično in njeno družino pa tudi z njegovimi sestrami.

- ❖ **Družina nudi podporo in zaledje**

B C40 mama mi je tudi enkrat rekla, če kaj pride vmes sva vedno dobrodošla doma

B C34 najini družini sta nama v oporo, kolikor lahko

B C35 kar koli rabiva, so tu za naju že od nekdaj

B D38 Kot žensko za pogovor mi izpostavila mojo sestrično, ki mi je nudila dom, ko sem ostala brez staršev

- **VPLIV IZVORNE DRUŽINE NA ODNOS V MLADI DRUŽINI**

- **VPLIV NA ODNOS S PARTNERJEM**

- **V odnos med mladim parom se ne vmešavajo**

B A49 Ne vplivajo na najin odnos, ker niti ničesar ne vedo ravno

B B50 V najin odnos se ne vmešavajo

B C50 Ne vmešavajo se. Sploh ne

- **Vplivanje na odnos**

B A50 Edino moj brat ve več in se tudi bolj vtika, ker bolj pozna mojo situacijo

B D58 Na najin odnos je prej vplivala oz. skušala vplivati partnerjeva družina, še posebej mama s svojimi izpadi

B D59 čutiti vsiljevanje njihovih želja in pričakovanj

B D60 Prepirla sva se, ker je bil on pod pritiskom in ni znal to dat na pravi način iz sebe in potem je nekako krivdo posredno valil na mene, da če bi jaz šla k njemu domov živet, da potem njemu ne bi bilo treba tega prenašat

B B52 njegov oče po navadi želi vsiljevati kakšno svoje mnenje

- **Vmešavanje na področju otrok**

B C51 dajejo neke »nasvete« glede malega

➤ **REŠEVANJE KONFLIKTOV**

➤ **Izognitev, pobeg**

B A25 Na splošno se ne vmešavajo, če pa se že, pa hitro rešim.

B A30 če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto

B B51 dajejo kakšne nasvete, kako bi lahko to naredila in kako to, ampak naredimo po svoje

B C52 Oni povedo svoje, midva pa itak odideva in narediva po svoje. Oni pa potem ne vedo ali sva naredila po njihovo ali po svoje. To je najlepši del tega.

5. STARŠEVSTVO

• **Splošno**

B D31 mi je najljubša naloga, kar sem jih kdaj koli opravljala

B D65 nosečnost je na mene zelo dobro vplivala

B D66 je otročiček prišel na svet, se je za mene začelo novo poglavje mojega življenja

B D74 Je včasih naporno in zahteva odrekanja, ampak po drugi strani prinaša toliko lepših stvari, da na manj lepe pozabiš.

• **NAČRTOVANJE**

❖ **Načrtovano**

B A52 To je bilo tako bolj, napol načrtovano... ne mogoče v tem trenutku, malo pozneje

B B59 Načrtovano je bilo. Sicer ni bilo tako, da pa mora biti zdaj v roku enega leta ali v točno do ločenem času, ko bo bo

B C55 bilo načrtovano. Trudila sva se precej časa, ker ni uspelo takoj

B D75 si strašno želim še tretjega otroka... nama finančno ne bi zneslo pa prostorsko tudi ne

❖ **Nenačrtovano**

B D62 Prvi otrok ni bil načrtovan

B D63 Zavestno ne vem, če bi se lahko odločila, da je pa zdaj res čas za otroka.

B D64 Boljše je bilo tako, da si vržen v nekaj in ne planiraš

B D67 v drugo ni bilo ravno načrtovano v tistem trenutku, ampak sem vesela, da je tako, da nimata velike starostne razlike

• **DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO**

➤ **SUBJEKTIVNI**

➤ **Splošno**

B D72 Zelo lepo je imeti družino in živeti v njej

B D73 Čudovito je dajati ljubezen otrokom in še lepše je sprejemati to od njih

B C59 Otroci je tako malo, da jih rabimo več

➤ **Psihična pripravljenost**

B A54 Psihično sem bila pripravljena na ta korak, ker se mi je zdelo, da bo počasi čas za korak.

➤ **Želja**

B B64 Vedela sva, da želiva otroke, do petintridesetega pa nisva želela čakati

➤ **Zrelost**

B C62 sva bolj zrela

➤ **Dobri odnosi s partnerjem**

B C58 se dobro razumeva

➤ **ZUNANJI**

➤ **Starost**

B A53 pretehtalo dejstvo, da smo že v teh letih in da je potrebno narediti korak naprej.

B B61 starost. Šli smo proti tridesetemu rojstnemu dnevu

B B63 v glavnem so glavni razlog bila leta in da je čas

B C60 tudi starost je vplivala... sem pa nekako že pred tridesetim letom in je res bil čas

B D68 je čas, glede na to koliko sva bila takrat stara.

➤ **Rešeno stanovanjsko vprašanje**

B A55 verjetno brez stanovanja in zaposlitve ne bi odločala za to

B D71 se preselila v drugo podnajemniško stanovanje, ki je bilo bolj prostorno

➤ **Stabilna zveza**

B B60 Glavni razlog, da sva se odločala za to je bilo to, koliko časa sva še skupaj, se pravi najina zveza. Iz tega sledi otrok

B C56 Dolgo časa sva bila skupaj

B D69 dolgo časa sva bila že skupaj

➤ **Služba**

B B62 Pa oba sva imela službe

B D70 Oba sva imela službi

B A56 Ne bi se nikoli odločala za otroka na podlagi tega ali imam bajno dobro plačano službo ali ne. Res pa je, da vsaj nekaj moraš imeti

➤ **Pritisk s strani družbe**

B C61 vsi moji vrstniki so že imeli, eni po dva že celo

6. MLADI IN DRŽAVA

- **Splošno o ugodnostih**
- B A57** Midva kot poročen par, nimava nobenih bonitet
- B C63** Ni nekih ugodnosti s strani države ali bilo koga drugega

- **UGODNOSTI S STRANI DRŽAVE**
- **Otroški dodatek**
- B A58** 22 evrov otroškega dodatka, kar zadostuje za eno mleko in en njen cornflakes
- B B66** Sedaj pa celo dobim otroški dodatek, ko sva dobila drugo hčerko. Prej npr. nisem, ker smo bili trije in sva presegalo tisto mejo z najinim dohodkom
- B C64** otroški dodatek, ki ni ne vem kaj
- B D77** otroški dodatek, ki je za mene je tako mali, da ni vredno omembe
- **Plačana porodniška, starševski dopust**
- B A60** Dobim en dan dodatnega dopusta za njo in to je to poleg plačane porodniške.
- B B65** pač ta porodniška, starševski dopust pa darilo ob rojstvu otroka
- **Pomoč ob rojstvu otroka**
- B C65** Tisto neko darilo ob rojstvu, porodniška, starševska nadomestila
- **Vrtec**
- B B69** Pri vrtcu tudi nimamo ugodnosti glih kaj preveč. Gre na višino dohodka in ni nekih ugodnosti
- B B70** Starejša bo v jeseni šla v šolo, mlajša pa v vrtec, tako ne bomo deležni te ugodnosti, da bi plačevali samo za eno. To je metanje peska v oči....
- B D78** imam obe hčerki v vrtcu in sem za eno upravičena plačila. To je velika hvala za državo
- **Subvencije za mlade družine**
- B D79** Deležna sva tudi subvencije za mlade družine. Pogoj je bil mlada družina z vsaj enim ne šoloobveznim otrokom, ki je kupila stanovanje ali gradi hišo. Ker sva izpolnjevala vse pogoje, dobimo enkrat letno 1200€, 300€ na družinskega člana. Te ugodnosti sva deležna baje osem let
- **Stanovanja za mlade družine**
- B A59** Prednost pa je, da sva dobila to stanovanje za mlade družine po nižji ceni. Kot mlada družina si tako na prednostni listi
- **Nacionalna varčevalna shema**
- B B68** Imela sva sicer tisto nacionalno varčevalno shemo, ampak nama ni prišla v poštev

- **PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE TRENUTNE SITUACIJE**
- B D80** bi država morala biti bolj socialna
- **Področje starševstva**
- ❖ **Ugodnejši vrtec/šola**
- B B71** Ne vem zakaj se vrtec drugače obravnava, kot šola. Ker šola je v glavnem brezplačna, no pač te potrebščine in to je potrebo kupiti, kar pa je majhen strošek v primerjavi z vrtcem.
- B B75** pa zastoj vrtec. To bi bilo super
- B D83** obvezno šolanje otrok manj finančno obremenilo starše.
- ❖ **Ugodnosti za družine z enim otrokom, ne samo za velike družine**
- B C66** lahko država spodbujala mlade, da bi se za starševstvo odločali prej, mogoče s kakšnimi večjimi ugodnostmi že za samo enega otroka, ne samo za tri
- ❖ **Ugodnosti za mlade družine za spodbujanje, da bi mladi imeli otroka prej**
- B C67** več in ugodnosti, če imaš otroka prej, tam do petindvajsetega, šestindvajsetega leta.
- ❖ **Otroški dodatek višji, usklajen s stroški otroka**
- B C68** Lahko bi dali malo več otroškega dodatka
- B D81** Otroški dodatek bi moral biti usklajen s stroški otroka.
- ❖ **Cenejše nujne stvari za otroka**
- B D82** nujne stvari, ki jih rabiš za otroka, imele nižjo ceno

- **Področje stanovanjskega vprašanja**
- ❖ **Več stanovanj za mlade družine**
- B A61** ko iščeš stanovanja, ker imam npr. izkušnjo, da eni lastniki stanovanj, nočejo mladih družin, še posebej z dojenčki. Država bi lahko poskrbela za to, da bi bilo več stanovanj za mlade družine
- B C69** Država bi lahko ponudila več stanovanj za mlade družine oz. občine bi lahko to ponujale pogosteje.
- ❖ **Skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim**
- B B74** mladi ne dobijo službe, delovno dobo pa podaljšujejo. Ni mi smiselno, da bi ljudje delali tako dolgo, ker se vseeno storilnost z leti zmanjša
- B D84** lažji in hitrejši dostop do službe
- B A62** Prav tako se mi zdi sporno, da te ljudje sprašujejo na razgovorih, ali imaš v tolikšnem času namen imeti otroka. Po zakonu se to ne sme spraševati, ampak odgovor, ki ga daš vseeno vpliva na to ali dobiš službo ali ne.
- ❖ **Spremembe šolskega sistema**
- B A64** Tu bi morala država spremeniti šolski sistem in bi morala med študijem oz. šolanjem uvajati prakso, ki bi se priznala za izkušnje. Te so neprecenljive in po navadi pogoj za zaposlitev, večini mladih pa tega primanjkuje
- ❖ **Ugodnejši krediti in subvencije**

B B72 država lahko ponudila ugodnejše stanovanjske kredite

B D86 nudili boljše pogoje kredita

B C70 boljše bi bilo dati mladim kakšna ugodna posojila, da bi si stanovanja lahko kupili, ne pa da dajejo za najemnino in na koncu ne ostane nič od tega. Na koncu ni nič tvoje

❖ **Uskladiti cene stanovanj glede na življenjski standard v Sloveniji**

B D85 Cene stanovanj so previsoke, glede na pridobljene dohodke. Cene stanovanj bi morale biti usklajene s standardom

PRILOGA 4

A) DEFINICIJE POJMOV ZA SKUPINO A - MLADE DRUŽINE, KI ŽIVIJO PRI IZVORNI DRUŽINI

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

STRUKTURA MLADE DRUŽINE

Dvostarševska družina – mlada družina je sestavljena iz obeh staršev, očeta in matere ter enega otroka, nekateri pričakujejo še drugega (A C3: »Imava hčerko, sedmega julija pa pričakujeva še drugega otroka, ki bi naj bil fantek«)

BIVALNE RAZMERE

Splošno – mlada družina živi pri starših, nekateri na kmetiji, v trogeneracijski ali štirigeneracijski družini (A A3: »smo štiri generacije pod eno streho, ženina babica, starši, brat in sestra ter midva z najinim sinom«)

Samo določeni prostori – mlada družina ima za sebe sobo in dnevni prostor, preostalo si delijo s preostalimi člani družine (A A4: »Imava dve sobici, spalnico in majhno dnevno sobo ... ostalo je skupno«)

Svoje nadstropje v hiši – starši so v spodnjem nadstropju, mlada družina je nad njimi (A C7: »Onadva sta v srednji etaži, mi pa v zgornji.«)

OSEBNI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA TO SITUACIJO

Želja po bližini izvorne družine – mlade družine so želele ob prihodu prvega vnuka svoje starše v bližini, da bi jim pomagali okrog otroka, in želeli so, da bi imeli vnuki svoje stare starše v bližini in stari starši so želeli vnuke v bližini (A B6: »sem želela moje domače v bližini, še posebej takoj po porodu, da ti pomagajo okrog otroka«)

Želja staršev za ostanek – starši so predlagali naj mlada družina ostane doma (A B8: »Starši so bili tudi navdušeni nad tem, da bova ostala doma, v bistvu je bil to predlog staršev«)

Varnost – doma so se počutili varne in pomirjene in čutili so strah pred odhodom od doma (A C10: »partner ni želel v tisto hišo, ker je tam umrl brat in je imel neke strahove, tu pri njegovih doma je bolj pomirjen«)

Dobri odnosi – mlade družine so z izvorno družino v dobrih in če bi bili kakšni konflikti, ne bi ostali doma pri izvorni družini (A D10: »Če bi bili kakšni konflikti sigurno ne bi ostala tu«)

ZUNANJI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA TO SITUACIJO

Finančna odvisnost – zaposlen je bil samo en izmed partnerjem in z enim dohodkom si niso mogli privoščiti iti na svoje, kredita pa si še nočejo nakopati na glavo (A A10: »z eno plačo težko privoščiti, da bi šel na svoje«)

Doma je cenejše živeti – iz finančnega vidika je življenje doma lažje, ker je cenejše (A D8: »doma sva ostala, ker je dosti cenejše. Dosti cenejše!«)

Varčevanje – doma je lažje varčevati in si tudi določene stvari privoščiti, kar drugače ne bi bilo možno (A B21: »preselit na svoje bi bilo zelo težko oz. morala bi močno varčevati, če bi si želela kaj privoščiti. Oziroma, če tako pogledam, to sploh ne bi bilo možno, ker bi bilo toliko sprotnih izdatkov... Vse te glava zaboli«)

Prostorna hiša – pri starših je velika hiša, z ogromno prostora za sebe, poleg tega so starši namenoma gradili večjo hišo (A C6: »pri partnerju doma velika, prostorna hiša«)

Da starši ne bi ostali sami – starša bi ostala sama, če bi edinci odšli od doma, prav tako bi starši težko dohajali urejanju hiše in okolice (A D11: »sem edinka in bi potem starša ostala v veliki, čisto novi hiši sama«)

Pomoč pri varstvu otrok – mladim staršem je bilo pomembno, da imajo ob rojstvu otroka pomoč nekoga (A C8: »ko je na svet prišla hčerka, da imava nekoga, ki jo bo tu in tam popazil. In to mi največ pomeni«)

TRAJANJE TRENUTNE ŽIVLJENJSKE SITUACIJE (dolgoročna/kratkoročna)

Dolgoročna situacija – tiste mlade družine, ki imajo doma dovolj prostora in ki potrebujejo pomoč pri varstvu otrok, imajo namen ostati doma (A D7: »kar dolgoročno rešitev, ker nima smisla, da ne bi izkoristila tega prostora tu in šla nekam na svoje«)

Kratkoročna situacija – mlade družine si želijo na svoje in to tudi načrtujejo, ker si ne predstavljajo, da bi trenutna situacija ostala dolgoročna (A B11: »oditi od doma. To si namreč močno želiva in tudi planirava«)

VLOGA DRUŽINE PRI OBLIKOVANJU GNEZDA

Splošno – mlade družine na splošno menijo, da jim je izvorna družina zelo pomagala (A D15: »Dejansko sta nama zelo pomagala«)

Pomoč pri nakupu opreme in namestitvi opreme – starši ter bratje in sestre so pomagali pri urejanju prostorov za mlado družino, kupili so ogromno stvari potrebnih za otroka, med drugim tudi pohištvo za otroško sobo (A B15: »Pomagala sta nama urediti prostore zgoraj, da nam bo po prihodu nove članice družine bolj udobno, kupila sta ogromno stvari za hčerko oz. njuno vnučkinjo. Kupila sta posteljico, previjalno mizo, stol za hranjenje, posteljnino za v posteljico, ogromno oblek, ipd«)

Zgradila sta novo, večjo hišo – starša sta namenoma zgradila večjo hišo, da bi mlada družina imela dom (A D16: »Zgradila sta hišo, pri čem sta mislila na mene oz. naju in nama zagotovila streho nad glavo. Pa še to v svojem nadstropju, tako da bomo res nekako na svojem, čeprav smo pod isto streho«)

TRENUTNA POMOČ

Splošno – mladim družinam starši zelo pomagajo po svojih najboljših močeh in kolikor jim čas dopušča (A A14: »Pomagajo nama zelo, po svojih najboljših močeh oz. koliko jim čas dopušča.«)

Pomoč pri opravilih – mama v družini poskrbi za vso gospodinjstvo in gospodinjska opravila, oče pomaga bolj na fizičnem področju (A A20: »Ženina mama poskrbi za vso gospodinjstvo, pa je dejansko res v njihovi družini hrbtenica, ki dejansko kuha in poskrbi za vse«)

Manjši finančni izdatki – starši omogočajo življenje brez položnic in skrbi za to, poleg tega pa s svojimi poznanstvi omogočita, da so pri obnovi hiše stroški manjši (A B18: »omogočila, da živiva brez položnic in skrbi za bivanje.«)

Varstvo in pomoč glede otrok – otroke starši popazijo, jim kupujejo stvari, vozijo na sprehode (A D18: »Vozita jo na sprehode, kupujeta ji igrače, obleke«)

2. PREDNOSTI

FINANČNO PODROČJE

Majhni finančni izdatki – deli se vse za hrano, položnice se delijo, prispevki mlade družine so majhni (A D20: »dosti cenejše je. Deli se za hrano, delijo se položnice, vse. Dosti je lažje, če damo štirje skupaj«)

Doma pridelane dobrine – veliko stvari se pridelata doma na vrtu, naredi se ozimnica, tako da se malo stvari kupuje (A A25: »Prednosti je tudi, da se vse doma pridelata. Tako se kupuje res malo stvari«)

Varčevanje – mlade družine lahko več denarja prihranijo in ta privarčevan denar lahko vložijo npr. v obnovo hiše ali v kaj drugega (A A30: »Iz finančnega vidika je res to zelo pozitivna stvar... lahko tudi več denarja prihraniš s tem, ko živiš doma.«)

Brezskrbnost, varnost – življenje doma prinaša sigurnost in brezskrbno življenje za plačevanje stroškov bivanja (A B20: »Največja prednost je seveda definitivno ta, da ni skrbi za stroške bivanja«)

PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH

Dela se razdelijo – vsak prevzame neko delo, saj je tako vsem lažje in ni vse na enem človeku (A C27: »Gospodinjska opravila se razdelijo«)

Medsebojna pomoč – člani si med seboj pomagajo pri opravilih, kar tudi pomeni, da se opravila hitreje naredijo (A C19: »medsebojno pomagamo, še posebej pri opravilih okrog hiše«)

PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK

Varstvo - vedno je nekdo pri roki – vsi družinski člani se javljajo za varstvo in če nimajo drugih obveznosti otroke brez problema popazijo, tudi med šolskimi počitnicami (A B24: »Če nimajo drugih obveznosti, jo brez problema popazijo«)

Aktivno preživljanje časa z vnuki – stari starši veliko časa preživijo z vnuki, se z njimi igrajo igrice (A C36: »Z njo se igrata družabne igre, v glavnem veliko časa preživita z njo«)

Skrb se porazdeli, starši se razbremenijo – starši so na tem področju nenadomestljivi. S tem, ko so otroci v varstvu starih staršev so starši pomirjeni. Stari starši prevzamejo tudi določene stvari, ko starši zaradi službe ne morejo: gredo po njih v vrtec, peljejo jih na kak rojstni dan, ipd. (A C33: »potrebno po njo v vrtec ali jo je treba kam peljat na kakšen rojstni dan, veliko stvari prevzameja brez težav«)

EMOCIONALNA RAVEN

Podpora družine, nasveti – veliko nasvetov s strani staršev je bil mlada družina deležna na začetku ob rojstvu otroka, po porodu so stali ob strani in mladim staršem kazali kako in kaj ter tudi sedaj pomagajo pri kakšnih zapletih z nasveti in iskanjem rešitev (A A29: »Na začetku je pri otroku mama ogromno pomagala, dala je ogromno nasvetov«)

Vedno je nekdo ob tebi, vedno imaš nekoga za pogovor, nisi osamljen – mlada družina ima vedno nekoga ob sebi kadar rabi koga za pogovor, zaradi česar niso osamljeni, nekomu se lahko potožijo in tudi vnuki imajo ob sebi stare starše (A D30: »Vedno maš nekoga za pogovor in manj si sam«)

Čustvena opora ob rojstvu otroka – po zapletih pri porodu je izvorna družina mladim staršem stala ob strani, skrbela za mlado mamico (A B29: »V veliko čustveno oporo so mi bili ob porodu, ko je bilo ogromno komplikacij in že med samo nosečnostjo, ko so zelo skrbeli za mene«)

Dobri odnosi med mlado družino in izvorno družino – vse se lahko zmenijo z izvorno družino in za enkrat ne vidijo težav na tem področju (A D37: »Vse se zmenimo, se dogovorimo in tudi naredimo.«)

Stik otrok s starimi starši – mladi starši želijo, da so njihovi otroci v stiku s starimi in starši in to jim ta oblika življenja omogoča (A C44: »želim, da so tudi moji hčerki stari starši pomembni in da je z njimi v stiku in dobrih odnosih. To pa skupno življenje pod eno streho omogoča.«)

IZPOSTAVLJENA PREDNOST

Bolj ugodno iz finančnega vidika – najpomembnejša prednost je denar, saj ni velikih izdatkov, s tem pa si mlada družina lahko privoščiti druge stvari, npr. morje (A B32: »najpomembnejša prednost je očitna – denar. To je glavni razlog zaradi česar sva ostala doma pri moji družini«)

Varčevanje – mlade družine pri izvorni družini lahko varčujejo (A B33: »lahko varčujeva«)

Varstvo otrok – neprecenljivo za mlade družine je varstvo otrok (A C45: »To, da malo pazita. To je res tisti plus, da lahko greš brez skrbi. Neprecenljivo, res!«)

3. SLABOSTI

FINANČNO PODROČJE

Finančna odvisnost – mlade družine so še vedno odvisne od nekoga, zaradi česar imajo občutek, da morajo nekomu nenehno opravičevati kam so dali denar, kljub temu, da imajo otroka in so poročeni (A B36: »poročena sem, otroka imam pa sem še vedno odvisna od mojih staršev«)

Na finančnem področju ni slabosti – za nekatere je vse pozitivno, ker se vse deli na pol (A C46: »Na finančnem področju ne vidim slabosti, ker si res vse delimo na pol«)

Pogled staršev na mlade odrasle kot na otroka – mladi starši imajo včasih občutek, da njihovi starši na njih gledajo kot na otroke, ker so še vedno odvisni od njih in ker se še niso osamosvojili (A A72: »ampak naju kljub temu, da imava otroka še vedno smatrajo za otroka in to samo zaradi tega, ker se še nisva osamosvojila«)

PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH

Starši zapovedujejo – starši mislijo, da bo mlad par delal tako kot bodo oni povedali (A A37: »avtomatsko mislijo, da boš delal tako kot oni diktirajo«)

Manjvredno delo mladih – pri vsakem delu gledajo mladim pod prste in primerjajo delo s svojim delom, nobeno delo ni dobro opravljeno (A A38: »pri vsakem delu, ki se ga spraviš delat, gledajo pod prste in primerjajo tvoje delo s svojim. Nobeno delo, ki ga ti opraviš ni toliko vredno kot njihovo«)

Konflikti pri delu – največ konfliktov v družini prinaša delo, kjer gre za splet različnih vidikov in banalnih stvari, saj včasih starši iščejo malenkosti in pričakujejo, da bo nekaj narejeno kar oni želijo (A B57: »ko si delimo opravila, se kaj zaplete v komunikaciji, en želi tako, drugi drugače«)

Starševsko vsiljevanje želja, neupoštevanje želja mladega para – starši se vtikajo v določene stvari in določajo kako bi naj bilo, mlada družina in njene želje so v ozadju (A A24: »sva včasih midva malo v ozadju«)

PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK

Vsiljevanja svojih mnenj – starši vsiljujejo svoja mnenja kaj je najboljše za otroka in primerjajo s sabo kako so oni delali s svojimi otroki, npr. kako je potrebno previjati, kako je otroka potrebno kopati, zdaj ne iti z njim od doma, ker mora otrok biti doma, ipd. (A B45: »oni vejo najbolje in nonstop dajejo pripombe kako in kaj je potrebno delat, ker oni so delali tako, ko so bili njihovi otroci majhni in je na njihov način bilo učinkovito«)

Vmešavanje v vzgojo – stari starši se velikokrat postavijo na stran otrok v sporu starš-otrok in otroku dajejo krila (A C51: »naša mala je zelo lena. Jaz jo učim, da se to mora pospraviti, dedi in babica pa rečeta: »Pusti jo, ona je še majhna!«)

EMOCIONALNA RAVEN

Prilagajanje izvorni družini – mlada družina nima kaj dosti nasprotovat, temveč se morajo prilagati, ker so še vedno odvisni od izvorne družine (A A68: »Nimaš kaj dosti nasprotovat in moraš marsikaj požret, ker si še vedno odvisen«)

Vsiljevanje mnenj – starši dajejo pripombe in dodajajo svoje vidike, s tem pa preveč vsiljujejo svoje mnenje (A B28: »Včasih ni samo svetovanje, ampak že vsiljevanje svojih idej«)

Neupoštevanje želja mladih – starši včasih preslišijo želje mlade družine (A A65: »bilo lepo, da upoštevajo najine želje in se naju ne presliši, spregleda, ker se gre za naju dva«)

Pomanjkanje zasebnosti – mlado družino vedno kdo zmoti (A A60: »te vedno kdo zmoti«)

Dajanje občutka nesposobnosti mladim – starši mlade starše včasih smatrajo za otroka, zaradi česar jim dajejo občutek, da mladi starši ne vedno kaj počno (A D49: »ustvarjala občutek, da ne vem sploh kaj delam«)

IZPOSTAVLJENA SLABOST

Vsiljevanje mnenj – starši mlade starše nenehno vsiljujejo svoje mnenje, kako bi morali delati stvari (A B67: »Najslabše je to vmešavanje preostale družine in njihovi komentarji, da bi moral to tako in bi moral tako. To samo vodi do nepotrebnih napetosti«)

Vmešavanje v vzgojo otroka – ob rojstvu otroka stari starši dajejo nenehne pripombe in svoja mišljenja, ko je otrok že starejši pa dajejo otroku podporo otroku v sporu starš-otrok (A C65: »Ta velika podpora mali. To me najbolj moti«)

4. ODNOSI Z IZVORNO DRUŽINO

Splošno – mlade družine se lahko z vsemi zmenijo vse, še posebej z mamo, ki največ svetuje in pomaga, vendar je komunikacija dosti enostavnejša, če sta samo dva (A A43: »Če sta samo dva je dosti lažje«)

Komunikacija je včasih zapletena, zaradi tega so odnosi oteženi – pri nekaterih članih mora mlada družina biti pazljiva kako s člani komunicira in več članov prinaša več zapletov (A A42: »v takšni družini so odnosi zelo zapleteni, deset, enajst ljudi pod eno streho – to je zelo težko«)

Konflikti zaradi manjših stvari – mlada družina se z izvorno družino spre zaradi banalnih stvari, pri čemer požirajo in požirajo, potem pa se nabere in počni (A B58: »V večini primerov se spremo zaradi banalnih stvari. požiraš in požiraš, potem pa ti zaradi ene banalne stvari počni.. sabo potegne mnogo drugih stvari od prej«)

Ustvarjanje občutka slabe vesti – včasih starši mlademu paru delajo slabo in vest (A B55: »dodajo tisti stavek, kot ti dela na nek način slabo vest: »No, saj jaz ti nič ne zapovedujem, ti naredi kakor ti želiš.«)

VPLIV IZVORNE DRUŽINE NA ODNOS S PARTNERJEM IN OTROKI

V odnos mladega para se ne vmešavajo – v odnos kot odnos mladega para se ne vmešavajo (A A56: »Moji starši se niso kaj dosti vmešavali v najin odnos in tudi sedaj tega ne delajo«)

Vplivanje na odnos posredno – na odnose v mladi družini izvorna družina vpliva posredno, s temi »nasveti«, ki niso nasveti temveč zapovedi in to privede do napetosti (A B64: »Do vmešavanja prihaja posredno, s temi kao nasveti, ki niso nasveti, ampak neka navodila, ki se jih moraš držati, če želiš mir«)

Odnos boljši, ko staršev ni doma – odnos med mladim parom je boljši, ko izvorne družine ni doma oziroma ko so na dopustu (A B66: »Najin odnos je dosti boljši, ko npr. starši odidejo na dopust. Odnosi med mano in možem so takrat super in se imamo dosti lepše mi trije sami, kot pa ko so vsi«)

Vmešavanje v vzgojo – stari starši se vmešavajo v vzgojo otrok (A C64: »v kar se vmešavata je v vzgojo naše male«)

Vplivanje na odnos med otroki in mladimi starši – ko so stari starši zraven pri prepiru med mladimi starši in otroki, mladi starši otroku ne morejo nič dopovedati (A C52: »Ko sta onadva zraven, ji jaz ne morem nič dopovedat«)

REŠEVANJE KONFLIKTOV

Dobra komunikacija med mladim parom – mlad par si takoj vse pove, pogovorita se na samem in držita skupaj (A A53: »konflikte rešujeva tako, da se najprej midva med sabo pogovoriva in se zmeniva in po tem se vidi, da partnerja sodelujeta...midva morava v glavnem skupaj držat«)

Pri starših posreduje sin/hčerka izvorne družine – kadar pride do kakšnih zapletov, pri izvorni družini posreduje in se ji zoperstavi sin oz. hčerka izvorne družine, saj se tako zet oz. snaha ne zamrta in ostaneta v enakih odnosih naprej z izvorno družino (A A49: »vsak poskuša pri svojih starših posredovati in staršem povedati, da tako ni v redu«)

Reševanje konfliktov skozi komunikacijo, ko napetost mine – da se ne bi en drugemu zamerili, se pogovorijo o konfliktu, ko se pomirijo (A C41: »se zgodi, da ima kdo slab dan, ampak se, ko se pomirimo, pogovorimo tako, da je spet vse dobro«)

Z otrokom/med partnerjema rešiti na samem – kar ima mlada družina med sabo tudi med sabo rešuje, tudi z otroki rešujejo na samem brez prisotnosti starih staršev (A D29: »kar imava midva, je med nama, kar je med staršema je med njima. To ne nosimo en k drugemu«)

Osebnost posameznika in število konfliktov – do večjih konfliktov ne prihaja, ker mlad par ne vzame resno vseh prigovarjanj izvorne družine in tudi zaradi tega, ker mlad par ni zamerljiv, rešuje stvari sproti in gre naprej (A C62: »noben od naju ni zamerljiv ali kar koli, da bi npr. to oteževalo najin odnos in komunikacijo. Če se skregava, se skregava in si poveva kaj si imava za povedat in greva naprej«)

Postavitev meja – mlad par je postavil svoje starše pred dejstvo, da se ne morejo vmešavati in vsiljevati mnenj (A C61: »tašča se je na začetku nekaj poskušala vmešavat, ampak sva jo takoj postavila na realna tla«)

5. STARŠEVSTVO

Splošno – na začetku so bili malo prestrašeni pred starševstvom, vendar ko se začne otrok premikat, se vse spremeni (A D52: »ko enkrat začutiš brce in da se otrok premika, vsi strahovi izginejo«)

NAČRTOVANJE

Načrtovano starševstvo – za večino mladih družin je bilo starševstvo načrtovano, pri enih po zaključku študija (A D50: »bilo je načrtovano, ne ravno tako, da bi moralo biti v tem letu, ampak je bilo«)

Nenačrtovano starševstvo – tisti, ki starševstva niso načrtovali so ob novici o nosečnosti doživeli šok (A B68: »Starševstvo ni bilo načrtovano... bil je velik šok«)

OSEBNI DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO

Pridobitev statusa odrasle osebe – mladi so mnenja, da z otrokom postanejo odrasli v očeh staršev (A A71: »ko enkrat postaneš starš, na tebe tudi tvoji starši drugače gledajo. Nate gledajo kot na bolj odraslo osebo«)

Želja po »nekaj več« - od zveze so želeli nekaj več in to so storili s poroko in otrokom (A A74: »želela sva nekaj več od najine zveze in ta korak sva tudi naredila, s poroko in otrokom.«)

Vera – versko prepričanje, da je otrok darilo (A B71: »vzgojena v krščanskem duhu, sem namreč katoliške vere, je otrok bil zame oz. za naju darilo in tudi za mojo družino«)

Želja po otroku – želja po otroku je bila prisotna dlje časa, še posebej zadnja leta (A B72: »od nekdaj želela otrok, še posebej ta zadnja leta«)

ZUNANJI DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO

Starost – mladi starši menijo, da je, ko prideš do določeni starosti, čas za odrasle korake (A A70: »ko prideš do ene meje, ene starosti, je pravi čas, da se odločiš za neke bolj trezne in bolj odrasle odločitve«)

Stabilna zveza – mladi pari so bili dolgo časa skupaj v partnerski zvezi in vedeli so, da bo tako ostalo (A C68: »takrat že štiri leta skupaj in vedela sva, da bova ostala skupaj«)

Podpora družine – na odločitev »za« otroka je vplivala tudi podpora staršev, ki so mlad par podpirali potem ko so predelali novico (A B69: »mi je moja družina stala ob strani, potem ko so predelali novico, sva se odločila za... Velik dejavnik je bila podpora družine«)

Zaposlitev – v času odločanja za otroka sta partnerja oba imela zaposlitev (A D54: »službe sva v tistem trenutku oba imela«)

Rešeno stanovanjsko vprašanje – mlad par je vedel, kje bo živel (A D59: »vedela sva, kje bova živela«)

6. MLADI IN DRŽAVA

Splošno – mlade družine menijo, da niso deležni posebnih ugodnosti s strani države (A B74: »S strani države ni veliko ugodnosti«)

UGODNOSTI S STRANI DRŽAVE

Starševski dopust in starševska nadomestila – deležni so plačanega porodniškega dopusta in plačanega očetovskega dopusta (A A75: »kot redno zaposlena, ima plačano porodniško«)

Otroški dodatek – deležni so otroškega dodatka, ki za njih ne pomeni veliko (A C71: »ta otroški dodatek, ki pa ni nekaj«)

Paket ob rojstvu otroka – deležni so bili paketa ob rojstvu otroka, kjer je večina vzela paket z denarjem (A B75: »paket ob rojstvu otroka«)

Vrtec – vrtec je bil ugoden, ko en izmed partnerjev ni bil zaposlen, sedaj je postal drag (A C73: »vrtec je bil na začetku zelo ugoden za naju, zdaj ko sem se pa jaz zaposlila in je on postal samostojni podjetnik pa je stvar drugačna. Zdaj naju pa seka po denarnici«)

Davčne olajšave za otroka – otroke lahko uveljavljajo kot davčno olajšavo (A C72: »lahko hčerko uveljavlja kot davčno olajšavo«)

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE TRENUTNE SITUACIJE

Država bi lahko spodbujala poročanje – država bi lahko prispevala pri porokah in tako mlade spodbujala k poročanju (A A77: »pri porokah, bi lahko država kaj prispevala, ker cene poroke se gibljejo zelo visoko«)

Poostri nadzor nad ločitvami zaradi ugodnosti – poostri bi morali nadzor nad ločevanjem parom in nad tem ali se ločujejo zares ali le zaradi večjih ugodnosti (A C75: »Ena dva sta se ločila na papirjih in se prijavi na različne naslove, samo zaradi tega, ker imata zdaj več ugodnosti, kot npr. višji otroški dodatek. Tu pri teh navideznih ločitvah bi morala malo država poostri nadzor«)

Dedovanje in upoštevanje tega pri štipendiji – pri izračunu premoženja bi se moralo upoštevati le tisto od česar ima posameznik nek dobiček, profit (A C76: »Naša mala je podedovala po mojemu bratu hišo, njive, travnike in nekaj gozdov.«)

To bo z osemnajstim letom dobila prek in to ji bo le v škodo, npr. pri štipendiji ipd. Pa samo velik davek bo potrebno plačevati. Tu bi morala država malo drugače gledati in upoštevati. Naj bi gledala na to, ali ti imaš kakšen dobiček od teh njiv in tega, ne pa samo tvojo lastnino»

PODROČJE STARŠEVSTVA

Ugodnosti za družine z enim otrokom, ne samo za velike družine – ugodnosti bi lahko ponudili tudi za družine z enim ali dvema otroka in jih tako spodbudili, da bi imeli otroke (A A78: »lahko dali več ugodnosti že za družine z dvema otrokoma in ne samo za družine s tremi in več otroki. Večinoma se starši odločajo samo za enega otroka«)

Ugodnejši vrtec – vrtec bi lahko bil ugodnejši (A C74: »bi lahko bil vrtec ugodnejši«)

Cene dobrin uravnati z življenjskim standardom – cene dobri so močno narasle, plače so s tem neprimerljive in to bi bilo potrebno uskladiti (A C78: »ko so ti evri, so cene narasle v nebo in še dlje. Ni normalno to. Plače takšne, cene v trgovinah pa s tem neprimerljive. To bi lahko tudi malo bolj uskladili.«)

Cenejše nujne stvari za otroka – nujne stvari kot je mleko, potrebščine, oblačila bi lahko bila cenejša (A D63: »cenejše stvari za otroka, npr. mleko v prahu, oprema, oblačila, ipd«)

PODROČJE STANOVANJSKEGA VPRAŠANJA

Skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim – skrajšati bi bilo potrebno delovno dobo in namesto teh starejših ljudi bi najraje zaposlovali mlade (A A81: »v Sloveniji dela zelo dolgo, tudi do starosti 65, zaradi česar mladi ne dobijo možnosti za zaposlitev in mladim je potrebno dati priložnost«)

Ukiniti študentsko delo – ukiniti bi bilo potrebno študentsko delo, ker mladi zaradi tega podaljšujejo študijsko obdobje in s tem odvisnost od staršev (A A80: »ukiniti študentsko delo, ker študentje tu vidijo samo denar in zanemarjajo študij... samo podaljšuje študijsko obdobje in s tem obdobje odvisnosti od staršev«)

Ugodnejši krediti in subvencije – v prihodnosti predlagajo ugodnejše kredite za mlade družine in več subvencij ob selitvi mlade družine na svoje (A B79: »ugodnejše kredite v prihodnosti za mlade družine«)

Spremembe šolskega sistema – uvesti bi bilo potrebno prakso med šolanjem, ki bi štela za izkušnje ob iskanju prve zaposlitve in da bi mladi prej dobili delovne navade (A D65: »spremeniti šolstvo, da bi že med študijem delali in bi se nam to štelo za izkušnje. Pa še delovne navade bi si mladi prej pridobili, ne da zabušavajo skozi študentska leta, potem pa niso niti motivirani za iskanje dela, ker niso vajeni tempa«)

B) DEFINICIJE POJMOV ZA SKUPINO B - MLADE DRUŽINE, KI ŽIVIJO NA SVOJEM

1. TRENUTNA ŽIVLJENJSKA SITUACIJA

STRUKTURA MLADE DRUŽINE

Dvostarševska družina: mlado družino sestavljata oba starša, mama in oče, z enim ali dvema otrokoma (B A1: »Živim na svojem s svojim partnerjem in hčerko«)

BIVALNE RAZMERE

Podnajemniško stanovanje: mlade družine so v podnajemniškem razmerju in plačujejo najemnino (B C3: »Živiva v bloku, v trisobnem stanovanju«)

Lastna hiša: mlade družine živijo v hiši, ki jo imajo v lasti hišo, ki so jo zgradili na novo ali kupili ter obnovili (B B2: »živimo v najini novi hiši, zdaj že približno šest let in pol«)

Lastno stanovanje: mlade družine živijo v stanovanju, ki je v lasti mlade družine (B D2: »v novem stanovanju«)

SUBJEKTIVNI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA ODLOČITEV ZA ODHOD OD IZVORNE DRUŽINE

Predstave o prihodnosti za odhod od izvorne družine – je pomanjkanje predstave o skupnem življenju z izvorno družino in predstava o osamosvojitvi ter pomanjkanje želje, da bi ostali pri izvorni družini (B C9: »Od nekdaj sem vedela, da ne bom doma. Vedno sem imela v glavi, da bom šla na svoje«)

Prepričanje, da mladi in stari ne grejo skupaj – je osebno prepričanje posameznikov, da stari in mladi, kot različni generaciji, ne bi funkcionirali pod eno streho (B C10: »mladi in stari ne grejo skupaj«)

Življenje skupaj otežuje odnose – prepričanje posameznikov, da življenje mladih in starih pod skupno streho otežuje odnose in da so prisotna nenehna prigovarjanja in zapovedovanja (B D13: »To samo otežuje odnose in življenje nasploh«)

Želja po miru – je osebna želja posameznika, da želi mir (B A8: »Glaven razlog za osamosvojitve je bilo to, da želim mir«)

Želja obojestranska – želja, da se mlad par osamosvoji, je bila prisotna na strani mladega para in tudi izvorne družine (B B11: »Vsi so bili bolj za to, da greva na svoje«)

Ko so že enkrat na svojem, ne želijo več nazaj – ko se posamezniki že enkrat navadijo življenja na svojem in postanejo samostojni, več ne želijo nazaj k izvorni družini (B D12: »Ko je že enkrat bil pri meni in ko je videl kako je to lepo, če si sam za sebe, ni želel več nazaj«)

ZUNANJI DEJAVNIKI, KI SO VPLIVALI NA ODLOČITEV ZA ODHOD OD IZVORNE DRUŽINE

Finančna neodvisnost, sigurnost – to pomeni, da so mladi pari bili zaposleni, s čimer jim je bil zagotovljen nek dohodek, ki je zagotavljal neko varnost, da se bodo stroški bivanja na svojem lahko pokrili (B B9: »sva oba imela službe in s tem zagotovljen dohodek, tako da je bilo lažje dobiti posojila in začeti s polno paro graditi.«)

Potreba po večjem prostoru – potreba po večjem prostoru iz tega vidika, ker je doma pri izvorni družini premalo prostora in ker so doma že štiri generacije pod eno streho (B C7: »ker pri njemu doma je že brat z družino in babica, ki je na vozičku«)

Izguba staršev – pri mladih letih smrti obeh staršev (B D6: »Največji vpliv, da sem se hitro osamosvojila, je sigurno to, da sem na žalost hitro izgubila staršev«)

TRAJANJE TRENUTNE ŽIVLJENJSKE SITUACIJE

Dolgoročna situacija – pomeni, da je bivanje na svojem dolgoročna situacija in da se mlada družina nima namena vrniti k izvorni družini (B A5: »situacija, da ne grem nazaj domov k mojim je dolgoročna«)

Kratkoročna situacija – kratkoročna situacija pomeni, da si mlada družina ne želi ostati v podnajemniškem razmerju, temveč si želi svojega stanovanja, v nekaterih primerih celo hiše (B A7: »V moji idealni predstavi je hiša... Če pa že ne bo hiša, pa vsaj upam na lastno stanovanje«)

VLOGA DRUŽINE

Pomoč pri oblikovanju »gnězda«

Pomoč na splošno – splošno mnenje mladih družin o pomoči izvorne družine, ali čutijo, da so jim pomagali ali ne (B A12: »Starši so zelo pomagali, tako moji kot njegovi«)

Podpora s strani staršev pri odločitvi za odhod – je moralna podpora pri odločitvi za odhod od izvorne družine s strani staršev (B C14: »Podpirali so naju tudi, pač kako se odločiva, tako se odločiva«)

Pomoč pri nakupu opreme in namestitvi opreme – starši so pomagali pri nakupu opreme, pri namestitvi opreme in pri urejanju prostorov, kot je npr. čiščenje (B A13: »so nama kupili večino oz. polovico opreme za stanovanje, ki nama je manjkala, tako da sva zelo veliko prihranila zaradi tega«)

Brez finančne pomoči staršev – pri nakupu stanovanju in gradnji hiše starši niso prispevali finančno, temveč so mladi pari samo financirali nakup ali gradnjo ter opremljanje, nekateri starši, ker niso finančno sposobni, drugi pa, ker niso podpirali odhoda sina od doma (B B14: »Finančno niso veliko pomagali, v devetdesetih odstotkih sva vse sama pokrila pri gradnji in opremljanju, ker moji npr. niso imeli, da bi prispevali. Njegovi pa so nekaj več, ampak ne dosti«)

TRENTNA POMOČ -

Finančna pomoč – starši finančno še vedno pomagajo, tudi s tem, da na primer dajejo doma pridelane dobrine, tako mladi družini določenih stvari ni potrebno kupovati (B C15: »Sedaj nama še tudi finančno pomagajo«)

Varstvo in pomoč glede otrok - starši priskočijo na pomoč pri varstvu otrok, popazijo otroka, ko so starši v službi ali ko je otrok bolan, gredo po njega v vrtec (B B18: »ko se nama služba zavleče, stopijo po starejšo v vrtec«)

2. PREDNOSTI

Splošno – splošno mnenje o življenju na svojem, da ni nič izrazito slabega (B C53: »Ni nič izrazito slabega«)

Zasebnost – odgovarja jim, da so sami in tako se jim zdi boljše (B C47: »po drugi strani pa mi je boljše, da sva sama«)

Svoboda – delajo kar želijo in so sami svoji gospodarji, svobodni na vseh področjih (B C25: »Delamo, kar želimo«)

FINANČNO PODROČJE

Ni prednosti, za vse sva sama – na tem področju mladi ne čutijo prednosti, ker morajo vse plačati sami (B D24: »Na tem področju res ni nobenih prednosti. Za vse sva sama, niti nimava nobene pomoči finančne od nikogar«)

Neodvisnost od staršev – edina prednost je to, da več stvari, ko kriješ sam, manj si nekomu dolžan (B B20: »kolikor pač več sam kriješ in sam plačaš za stvari, toliko manj si nekomu nekaj dolžan«)

PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH

Organizacija časa po svoje – sami si organizirajo čas po svoje in kuhajo, pospravljajo, likajo kadar želijo (B B21: »je boljše, saj si sam organiziraš čas kdaj boš kaj pospravljaj, likaj, kuhal.«)

Ni prigovarjanj, vmešavanja – opravljajo gospodinjska opravila kadar želijo, brez da bi njih kdo opozarjal in brez da bi oni opozarjali druge (B B22: »Noben ti ne diktira kdaj bi moral kaj delati in kdaj bi nekdo drug rad videl, da je nekaj narejeno«)

Koriščenje pomoči staršev – nekateri se ob tem še vedno poslužujejo pomoči staršev in gred k njim na kosilo ali pa pri njih vzamejo za domov (B B55: »Zdaj se švercemo pri babicah in dedkih. Po delu gremo tja na kosilo, včasih kaj vzamemo domov.«)

PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK

Aktivno preživljanje časa z otroki – več časa posvečajo svojim otrokom in se z njimi aktivno ukvarjajo (B C27: »se mu toliko bolj posvečava in se ukvarjava z njim. Preživimo veliko dobro izkoriščenega časa pri tem, ko smo sami«)

Večji vpliv na vzgojo – mladi starši imajo zaradi tega, ker živijo sami na svojem, večji vpliv na vzgojo otroka, saj ni nobene tretje osebe, ki bi se nenehno vmešavala v njihove odločitve (B D33: »Če jaz otroku nekaj ne dovolim in rečem »ne«, ni nikogar, ki bi otroku rekel »ja«. Na tak način otrok ve, kje so meje, in ni zmeden«)

Želja po samostojnem vzgajanju otrok – starši ne želijo vzgoje otrok deliti z nobeno tretjo osebo, ampak jih želijo vzgajati sami (B D32: »Ne bi želela tega deliti z nikomer in ne bi želela, da ju poleg mene in partnerja vzgaja še kdo drug«)

Krivda za napake pri vzgoji otrok – krivde za napake pri vzgoji ne morejo valiti na nobeno drugo osebo, razen na sebe (B D34: »nikogar ne moreš »kriviti« o slabem vedenju svojih otrok, ampak veš, da si sam nekje »kiksno« in se skušaš popraviti«)

Varstvo ni težavno področje, izvorna družina živi v bližini – za varstvo ni problem, saj izvorne družine živijo blizu, tako da se vedno najde nekdo, ki pride po otroka ali ga pa lahko starši h komu prepeljejo (B A19: »sem na velikem plusu, živim v bližini moje družine«)

EMOCIONALNA RAVEN

Manj možnosti za vmešavanje izvorne družine, boljši odnosi med člani mlade družine – možnosti za vmešavanje družine so manjše, ni prigovarjanj, zaradi česar so odnosi med člani mlade družine boljši, lažje sklenejo kompromise med sabo (B D36: »Vsako življenje v skupnosti zahteva prilagajanje in sklepanje kompromisov, t.j. kot s partnerjem in otroci in če smo sami to naredimo lažje«)

Odnosi s partnerjem so boljši – ker živijo sami se lahko toliko več posvečajo drugemu partnerju, nihče se ne more vmešavat, lažje se pogovorita med sabo, ker sta sama in ne nazadnje se lahko tudi skregata brez skrbi, da bi ju kdo slišal (B C30: »Midva se zelo dobro razumeva in to, da živiva sama, mislim da dobro deluje na naju«)

Stiki z izvorno družino, ko je prisotna želja za to – z izvorno družino se vidijo takrat, kadar se želijo videti in tudi ko so na obisku pri njih, če jim kaj ne odgovarja lahko kadar koli odidejo (B B27: »Vidimo se takrat kadar se želimo videti«)

Stike olajša sodobna tehnologija – dnevno se pokličejo po telefonu ali pa obiščejo, ker vsi imajo avtomobile (B C49: »obstajajo telefoni in avtomobili, se pokličemo ali pa obiščemo. Obiskujemo se tako ali tako tedensko nekajkrat, tako da smo vedno v stiku. Dnevno se tudi pokličemo«)

Podpora družine, nasveti – podporo izvorna družina nudi kadar koli jo mlada družina rabi in tudi z nasveti priskočijo na pomoč, ki pa jih včasih mlada družina ne upošteva in naredi po svoje (B B34: »Nasvete sicer dajejo, ampak po navadi naredimo po svoje in jih ne upoštevam«)

IZPOSTAVLJENA PREDNOST

Mir – mladi družini je največja prednost, da imajo mir (B A32: »Največja prednost je, da imaš svoj mir«)

Neodvisnost – največja prednost nekaterih je, da nikomur ni potrebno polagati računov (B B35: »najbolj to, da smo neodvisni od drugih, da imamo zasebnost in da lahko svoje življenje živimo kakor želimo pa nikomur ni potrebno polagati računov«)

Svoboda – lahko počnejo stvari po svoje, brez da bi se komu morali prilagajati (B A33: »Ni se ti potrebno nikomur prilagajati, ampak delaš stvari po svoje, kakor ti želiš«)

3. SLABOSTI

FINANČNO PODROČJE

Velika finančna obremenitev – življenje na svojem za mlado družino pomeni velik finančni zalogaj, vse morajo plačati sami (B A34: »Živeti na svojem pomeni velik finančni zalogaj, če moraš vse stroške plačati«)

Težko je varčevati – varčevati na svojem je težko in moraš imeti velik dohodek, da si lahko privoščiš kaj drugega (B A36: »Varčevati je na svojem tudi zelo težko, tudi če imaš otroka ali ne. To pri tem ni bistveno. Meni se zdi, da je trenutno otrok manjši strošek, v primerjavi z ostalimi stroški.«)

Kreditni so nujni – če želijo npr. kupiti stanovanje so krediti nujno zlo, zakreditirajo se za več let vnaprej in morajo potem poleg vseh drugih stroškov plačevati tudi to (B D42: »Midva sva se zakreditirala za trideset let«)

Skrb za prihodnost – zaradi velikih kreditov mlade družine skrbi kako bo v prihodnosti zaradi kreditov za veliko let vnaprej in zaradi tega, ker nimajo izvorne družine, ki bi bila oblika pomoči v nujnih primerov (B D43: »Vprašanje kaj bo še četrdeset let. Vprašanje je sploh kaj bo čez, ne vem, par let. Lahko se nama kje zalomi, lahko izgubiva službo, ne bova mogla več odplačevati kreditov. Poleg tega pa nimava nikogar, ki bi nama finančno pomagal. Kaj bova potem?!«)

PODROČJE POMOČI PRI OPRAVILIH, OPRAVKIH

Težje ob dojenčku – težje je opravljati gospodinska opravila ob dojenčku, saj se želijo njemu popolnoma posvečati, še posebej, če je otrok npr. bolan (B C43: »bi fajn bilo, da bi kdo kaj skuhal npr. Zdaj, ko je še majhen sploh, ker veliko časa posvečam njemu«)

»Vse je na meni«, delo počaka – vsa gospodinska opravila morajo mlade družine same opraviti (B B38: »Kar se tiče gospodinskih opravil, moram vse narediti sama, vse me počaka«)

Pogrešanje pomoči tretje osebe – včasih jim na področju opravljanja gospodinskih opravil manjka kakšna pomoč, roka tretje osebe, ki bi kaj postorila, skuhalo (B C42: »bi vseeno bilo včasih fajn, če bi kdo kaj postoril«)

Pomanjkanje časa – zaradi službe, ukvarjanja z otroki mladim staršem zmanjkuje časa za gospodinska opravila in zaradi opravljanja le-teh včasih ne morejo biti nekje drugje (B B41: »To poleg službe in otrok vzame ogromno časa. Pa se potem še moraš otrokom posvečati in zna včasih biti naporno«)

PODROČJE VZGOJE IN VARSTVA OTROK

Vedno potrebno otroke nekam prepeljati – če rabijo nekoga za varstvo, te osebe ni takoj pri roki ampak morajo otroka nekam prepeljati ali mora nekdo priti po njega (B B43: »Vedno jih moraš nekam pripeljati ali pa nekdo mora priti po njih«)

Manjša fleksibilnost in težje ohranjanje prejšnjega stila življenja – otroka morajo vzeti včasih s sabo, kar je včasih naporno, vezani so na otroka in njegov ritem (B A44: »zdaj pa je staro življenje težko ohranjati, saj sem močno vezana na njo in na njen ritem«)

Potrebno nenehno dogovarjanje – pomeni, da se morajo mladi starši za varstvo vedno prej dogovarjati in iskati možne opcije za varstvo, kar jim včasih vzame veliko časa (B B44: »vedno so neke logistike, ko je potrebno otroke voziti na plesne ali kakšne druge krožke«)

Težje usklajevanje službe in zasebnega življenja – težko je uskladiti varstvo otrok in kariero, saj službe ne dopuščajo izhodov med delovnim časom kadar brez vnaprejšnje napovedi (B D49: »Najini službi nama ne dopuščata, da bi kar šla ven ali pa da bi ostajala doma po želji in brez vnaprejšnje napovedi.«)

Pomanjkanje oseb za varstvo – včasih je mladim družinam težje najti nekoga za varstvo, še posebej v izrednih razmerah, ko otrok npr. zbolí, saj imajo njihove izvorne družine tudi svoje življenje in svoje obveznosti (B D47: »Občasno je tudi problem pri varstvu otrok. Predvsem, ko hčerki zbolita in ne moreta iti v vrtec«)

EMOCIONALNA RAVEN

Ne občutijo slabosti – odnosi s partnerjem so boljši, ker se več časa posvečajo en drugemu, izvorna družina je pa tako blizu, da jim komunikacije in stikov z njimi ne manjka (B A45: »ne opažam slabosti z vidika odnosov, saj je moja družina zelo blizu, tako da dejansko večino časa nisem sama«)

Partnerjevo občasno nerazumevanje – včasih partner ne razume partnerke v čustvenem smislu (B D54: »včasih me v čustvenem smislu ne razume najbolje. Verjetno, ker je moški«)

Pogrešanje staršev – tisti, ki nimajo staršev, jih pogrešajo, še posebej mamo, saj si jih želijo ob sebi in ob vnukih (B D55: »pogrešam svojo mamo. Predvsem sedaj, ko sem postala sama mama, bi si jo želela ob sebi in želela bi, da bi jo moji hčerki spoznata«)

IZPOSTAVLJENA SLABOST

Finančno področje – za vse morajo poskrbeti sami in vse sami plačati, ker tega ne bo storil nihče drug (B A48: »Najbolj izstopa finančna plat, ker moraš res za vse poskrbeti in moraš plačati položnice, ker drugače ne gre«)

Hrana ni pripravljena – nihče ne skuha (B B53: »Najslabše?! To, da nam noben ne skuha«)

Pomanjkanje časa – zaradi čiščenja in urejanja hiše, jim primanjkuje časa za druge stvari (B B58: »največji minus pomakanje časa. To zaradi čiščenja in urejanja hiše«)

4. ODNOSI

ODNOSI Z IZVORNO DRUŽINO

Splošno – s starši se dobro razumejo in nekateri se niti veliko ne pogovarjajo o osebnih zadevah s starši (B B46: »Z vsemi se dobro razumemo«)

Odnosi so boljši, ker ne živijo skupaj – manj časa preživijo skupaj, bolj se imajo radi in bolje se razumejo z izvorno družino (B B13: »Sicer se razumemo super, ampak vseeno je tako - manj časa preživiš skupaj, bolj se imaš rad«)

O osebnih stvareh ne razpravljajo s starši – partnerja o svojih zasebnih zadevah ne razpravljata s starši in jih rešujeta sama med sabo (B B33: »po nasvete ravno ne hodiva, za to se raje obrnem na kakšne prijatelje, ne ravno na mamo. Tudi če so med nama kakšni konflikti o tem ne razpravljam s starši«)

Redni stiki z izvorno družino – mlade družine tedensko obiskujejo izvorno družino, v stikih pa so tudi preko telefona dnevno (B C36: »Se redno tedensko obiskujemo par krat, tako da smo redno v stikih in zaradi tega v dobrih odnosih«)

Družina nudi podporo in zaledje – družina omogoča možnost vrnitve mladim družinam, če bi se kje karkoli zalomilo in če mlada družina karkoli rabi, je izvorna družina na voljo (B C35: »kar koli rabiva, so tu za naju že od nekdaj«)

VPLIV IZVORNE DRUŽINE NA ODOSE V MLADI DRUŽINI

V odnos med mladim parom se ne vmešavajo – ne vmešavajo se v odnos mladega para (B B50: »V najin odnos se ne vmešavajo«)

Vplivanje na odnos – na odnos med mladim parom vplivajo posredno z vsiljevanjem svojih želja, ki so se odražala med parom v obliki prepirlav (B D60: »Prepirala sva se, ker je bil on pod pritiskom in ni znal to dat na pravi način iz sebe in potem je nekako krivdo posredno valil na mene, da če bi jaz šla k njemu domov živeti, da potem njemu ne bi bilo treba tega prenašat«)

Vmešavanje na področju otrok – dajejo »nasvete« glede otrok (B C51: »dajejo neke »nasvete« glede malega«)

REŠEVANJE KONFLIKTOV

Izognitev, pobeg – konflikte rešijo na hiter način, tako da odidejo od izvorne družine, če jim kaj ni všeč, poleg tega pa, ko nasvetov ne upoštevajo, to izvorna družina ne izve, ker ne živijo skupaj (B A30: »če greš k staršem na obisk in če ti kaj ne odgovarja lahko odideš ter se izogneš konfliktov, če pa živiš pri njih, pa no, saj lahko tudi odideš, ampak vseeno ni isto«)

5. STARŠEVSTVO

Splošno – mladim je starševstvo najljubša naloga, ko so kdaj koli opravljali in zna biti naporna in hkrati lepa, kar odtehta slabe stvari ter pomeni novo poglavje njihovega življenja (B D66: »je otročiček prišel na svet, se je za mene začelo novo poglavje mojega življenja«)

Načrtovano – načrtovali so nosečnost (B B59: »Načrtovano je bilo. Sicer ni bilo tako, da pa mora biti zdaj v roku enega leta ali v točno do ločenem času, ko bo - bo«)

Nenačrtovano – otroka niso načrtovali, vendar se jim zdi tako bolje da so v nekaj vrženi (B D64: »Boljše je bilo tako, da si vržen v nekaj in ne planiraš«)

SUBJEKTIVNI DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO

Splošno – zelo lepo je imeti družino in dajati ljubezen nekemu in jo prejemati (B D73: »Čudovito je dajati ljubezen otrokom in še lepše je sprejemati to od njih«)

Psihična pripravljenost – občutek posameznika, da je pripravljen na korak naprej – imeti otroka (B A54: »Psihično sem bila pripravljena na ta korak, ker se mi je zdelo, da bo počasi čas za korak.«)

Želja – je želja posameznika, da bi imel otroka (B B64: »Vedela sva, da želiva otroke, do petintridesetega pa nisva želela čakati«)

Zrelost – občutek, da je posameznik bolj zrel in dorasel nalogi (B C62: »sva bolj zrela«)

Dobri odnosi s partnerjem – partnerja se dobro razumeta (B C58: »se dobro razumeva«)

ZUNANJI DEJAVNIKI »ZA« STARŠEVSTVO

Starost – starost je tista, ki jim je narekovala, da je čas za korak naprej in približeval se je trideseti rojstni dan (B C60: »tudi starost je vplivala... sem pa nekako že pred tridesetim letom in je res bil čas«)

Rešeno stanovanjsko vprašanje – imeli so stanovanje, nekateri pa so se preselili so se v prostornejše stanovanje (B A55: »verjetno brez stanovanja in zaposlitve ne bi odločala za to«)

Stabilna zveza – partnerja sta bila skupaj že dolgo časa in iz tega po njihovem mnenju sledi otrok (B B60: »Glavni razlog, da sva se odločala za to je bilo to, koliko časa sva še skupaj, se pravi najina zveza. Iz tega sledi otrok«)

Služba – oba izmed partnerjev sta imela službi in zagotovljen dohodek (B B62: »Pa oba sva imela službe«)

Pritisk s strani družbe – drugi vrstniki so imeli otroke, nekateri že celo dva (B C61: »vsi moji vrstniki so že imeli, eni po dva že celo«)

6. MLADI IN DRŽAVA

Splošno o ugodnostih – na splošno menijo, da s strani države niso deležni posebnih ugodnosti, še posebej tisti ne, ki so poročeni (B A57: »Midva kot poročen par, nimava nobenih bonitet«)

Otroški dodatek – mladi starši menijo, da so deležni otroškega dodatka za otroka, pri čemer nekateri z višino niso zadovoljni, nekateri so ga deležni šele ob drugem otroku (B A58: »22 evrov otroškega dodatka, kar zadostuje za eno mleko in en njen cornflakes«)

Porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo – zaposlena mama je upravičena do porodniškega nadomestila, oče pa do očetovskega nadomestila (B B65: »pač ta porodniška, starševski dopust«)

Pomoč ob rojstvu otroka – deležni so pomoči ob rojstvu otroka, pri čemer večina izbere denar in ne paketov s stvarmi za otroka (B C65: »Tisto neko darilo ob rojstvu«)

Vrtec – eni so upravičeni plačila za drugega otroka, drugi niso zadovoljni, saj jim zaradi starosti otrok ta ugodnost uide iz rok. V večini mlade družine s cenovno vrta niso zadovoljne (B B69: »Pri vrtcu tudi nimamo ugodnosti gluh kaj preveč. Gre na višino dohodka in ni nekih ugodnosti«)

Subvencije za mlade družine – deležni so subvencij za mlade družine (B D79: »Deležna sva tudi subvencije za mlade družine. Pogoj je bil mlada družina z vsaj enim ne šoloobveznim otrokom, ki je kupila stanovanje ali gradi hišo. Ker sva izpolnjevala vse pogoje, dobimo enkrat letno 1200€, 300€ na družinskega člana. Te ugodnosti sva deležna baje osem let«)

Stanovanja za mlade družine – upravičeni so do stanovanj za mlade družine (B A59: »Prednost pa je, da sva dobila to stanovanje za mlade družine po nižji ceni. Kot mlada družina si tako na prednostni listi«)

Nacionalna varčevalna shema – vključili so se v program nacionalne varčevalne sheme, ki pa jim ni prišla prav v trenutku osamosvajanja (B B68: »Imela sva sicer tisto nacionalno varčevalno shemo, ampak nama ni prišla v poštev«)

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE TRENUTNE SITUACIJE

Splošno – mladi menijo, da bi država morala biti bolj socialna (B D80: »bi država morala biti bolj socialna«)

Področje starševstva

Ugodnejši vrtec/šola – predlog, da bi naj vrtec postal ugodnejši ali pa celo zastoj in da naj bi obvezno šolanje manj obremenilo starše (B B75: »pa zastoj vrtec. To bi bilo super«)

Ugodnosti za družine z enim otrokom, ne samo za velike družine – več ugodnosti bi država lahko nudila tudi za družine z enim ali dvema otrokoma, tako bi se ljudje odločali imeti otroka prej (B C66: »lahko država spodbujala mlade, da bi se za starševstvo odločali prej, mogoče s kakšnimi večjimi ugodnostmi že za samo enega otroka, ne samo za tri«)

Ugodnosti za mlade družine za spodbujanje, da bi imeli otroka prej – ugodnosti, ki bi spodbujale mlade ljudi imeti otroka pred petindvajsetim letom (B C67: »več in ugodnosti, če imaš otroka prej, tam do petindvajsetega, šestindvajsetega leta.«)

Otroški dodatek višji, usklajen s stroški otroka – predlagajo višji otroški dodatek, ki bi bil usklajen s stroški otroka (B D81: »Otroški dodatek bi moral biti usklajen s stroški otroka.«)

Cenejše nujne stvari za otroka – nujne stvari za otroka bi lahko bile cenejše (B D82: »nujne stvari, ki jih rabiš za otroka, imele nižjo ceno«)

Področje stanovanjskega vprašanja

Več stanovanj za mlade družine – država bi lahko na trgu stanovanj priskrbelo več stanovanj za mlade družine (B C69: »Država bi lahko ponudila več stanovanj za mlade družine oz. občine bi lahko to ponujale pogosteje.«)

Skrajšanje delovne dobe in zagotovitev zaposlitve mladim – namesto, da država podaljšuje delovno dobo, bi naj raje skrajšala in dala mladim priložnost, saj imajo ti več delovne storilnosti, kot pa ljudje pri šestdesetih (B B74: »mladi ne dobijo službe, delovno dobo pa podaljšujejo. Ni mi smiselno, da bi ljudje delali tako dolgo, ker se vseeno storilnost z leti zmanjša«)

Spremembe šolskega sistema – med šolanjem bi bilo potrebno uvajati prakso, da bi potem ta veljala za delovne izkušnje ob iskanju zaposlitve, ker večini mladih ob iskanju le-te izkušnje primanjkuje (B A64: »Tu bi morala država spremeniti šolski sistem in bi morala med študijem oz. šolanjem uvajati prakso, ki bi se priznala za izkušnje. Te so neprecenljive in po navadi pogoj za zaposlitev, večini mladih pa tega primanjkuje«)

Ugodnejši krediti in subvencije – mladim bi država lahko nudila subvencija pri prehodu na svoje in ugodnejša posojila, da bi se pogosteje odločali za nakup stanovanja in ne za najem, saj bi tako stanovanje bilo njihovo (B C70: »boljše bi bilo dati mladim kakšna ugodna posojila, da bi si stanovanja lahko kupili, ne pa da dajejo za najemnico in na koncu ne ostane nič od tega. Na koncu ni nič tvoje«)

Uskladiti cene stanovanj glede na življenjski standard v Sloveniji – cene so previsoke glede na življenjski standard v Sloveniji, tako bi država morala te cene uskladiti s standardom (B D85: »Cene stanovanj so previsoke, glede na pridobljene dohodke. Cene stanovanj bi morale biti usklajene s standardom«)